פרשת **בהעלותך** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתק"א שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

בהעלותך את הנרות

האיש יושב לו בביתו קופא מקור, סערות רוחות וגשמים בחוץ, חלונות הבית רועדים מפרצי הרוח החודרים דרך חרכיו, עד שהסערה שולטת פנימה בכל פינות חדריו, ארכבותיו דא לדא נקשן, ואין עצה אלא להדליק את האור כדי לחמם את עצמותיו היבשות.

בתוך הבית מונחים להם עצים טובים, באין ברירה אחרת בידו ניגש הוא אל המלאכה למלאות צרכו במעט עצים אלה, הצית בהם את האש אשר חיש מהר נדלקו, אך לא עלתה בהם השלהבת כראוי עקב הכמות הקטנה שבהם, וממילא לא היה בה בכדי לחמם את הבית ולגרש הקור השורר בין כתליו.

בידעו פרק בטבעה של האש, טרח ואסף מכל פינות ביתו כלים מכלים שונים על מנת לנפנף בהם על יד האש, בכדי שינשב בה הרוח וללבות את השלהבת להיות עולה יפה, וכשגם עצה זו לא הפיקה את התועלת הרצויה נשכב הוא עצמו בפישוט ידים ורגלים אצל האור, ובכל כוחו נפח בפיו אנה ואנה, ובכל זאת עדיין בוששה השלהבת מלעלות, אמר בלבו: הדא מחדא לא אתיא, ניתי חדא מתרתי, ובבת אחת נפח בפיו בכל כוחו ובשתי כפות ידיו נפנף בכלים.

באותה שעה נכנס חבירו לתוך ביתו, ומצאו שוכב על הארץ, לחייו נפוחות ואדומות מרוב יגיעה, ידיו עולות ויורדות ומנפנפות ברוח, זיעה מכסה את כל גופו, ומראהו כאחד המבוהלים והמטורפים, נעמד הלה משתומם למראה עיניו, שמא יצא חבירו מדעתו, או מחלה איומה תקפתו, חיש מהר רץ אליו וצעק לקראתו: מה לך ידידי כל הבהלה הזאת.

ענהו האיש: רצוני להעלות את שלהבת האש למען תטיב לחמם את קירות הבית, וכבר נסיתי את כל התחבולות וללא הצלחה, בשמוע חבירו דברים אלו מילא את פיו בצחוק ולעג לעומתו: שוטה שכמותך, האינך רואה כי מעטים המה העצים אשר בהם הצית את האש, עליך לקום וללקט עצים מרובים להוסיף על האש ואז תעלה השלהבת מאליה.

והנמשל מובן הוא, ההתלהבות הרוחנית זקוקה לעצי העבודה בכדי שתעלה בקרב לב האדם, ולחנם יטרח להרבות אש הקדושה בתוככי נפשו, אם לא יוסיף עצים למערכה גדרים וסייגים בתורת ה', והן הם דברי הבית אהרן זי"ע שכתב וז"ל: "שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה, היינו שצריך לייגע עצמו בעבודות עד שתהא שלהבת עולה מאליה, כי ממילא יעלה התלהבות ולא שיכוין לזה, ולא כהחסידים השוטים המחפשים ומצפים להתלהבות, רק שצריך לעמול בעבודות, והשלהבת תעלה מאליה", עכ"ל.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ב
קדוש יאמר לו ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
שבח"י רפאל ..... ו
פינת יקרת ..... ז
חוקים להורותם ..... ח
פשיטא כהלכה ..... ט
לשכת הסופרים ..... י
לזה ההילולא ..... יא
דבר בעתו ..... יב
נועם שבת ..... יג
פשולחן מלכים ..... יד
דברות קודש ..... טו

אגוית פרק ג

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

התעוררו התעוררו
כי בא אור"ח

ביקרא דאודיתא הגנו בזה לבשר צדק
לקהל אנ"ש וקנים עם נעדים הע"י

על חופתו של כבוד הדרת נאון האי עבירא רבא, המפורסם לשם ולתהלה, בתוכבי עם סעולה, המאור הגדול למטשלת התורה, עושה כשלטה אורה, מרביץ תורה לעדרים, פה מפיק מרגליות ופנינים יקרים, חן הוצק בשפתותיו, מלהיב את לבות בני ישראל בדרשותיו, גן הדסים ערוגת הבושם, ממשיך שלשלת הזהב מגזע נאצלים וקדושים, נאה דורש ונאה מקיים, פרי צדיק עץ חיים, על ישראל הדרתו, רועה נאמן לעדתו, שמד לנס קהילתו.

הגאון הצדיק

אב"ד דקהילתינו
וויליאמסבורג

שליט"א

אשר ישים לדרך פעמיו ובא יבוא לציון ברינה

בשליחות קדשו של איתן אדונינו
כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לפאר ולשרוך את

שבת המתאחדת

לחברי קהלתינו הק' פעיה"ק
ולחזק בדקי קהלתינו הק' אחרי כל התלאה אשר מצאתנו

בשב"ק פר' חוקת הבעל"ט

וכבן הגנו להודיע שבע"ה יתקיים מעמד גדול ונשגב

כינוס אנ"ש וסיום מס' מנחות

שנלמד במסגרת חבורת תורתך שעשועי

לקראת שבת לבו ונלכה כי היא מקור הברכה

קרן הבנין

קהל יטב לב ד'סאטמאר
עיה"ק ירושלים תובב"א
בנש"אות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

מוסדות יטב לב דרבינו יואל
מסאטמאר
עיה"ק ירושלים תובב"א

הארת הצדיק שמלהיב לבבות ישראל לעבודת ה' צריכה להעלות מאליה אף כשאינם פנים בפנים

דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות וגו'. פירש"י: "על שם שהלהב עולה כתוב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה". **הצדיק מכונה 'כהן', אליו נאספים בני ישראל יחד באגודה שלימה והוא מלהיב לבבם לעבודת השי"ת,** אך אחר פרידתם מהצדיק נכבה ההתלהבות שהיה להם. והכתוב מלמד להצדיק שצריך כל כך להלהיב לבבות בני אדם לעבודת השי"ת, כדי אשר אף שיהיה: **'אל מול',** דהיינו מנגד מרחוק **'פני המנורה'** הוא הצדיק המאיר לכל העולם בצדקתו, **'יאירו שבעת הנרות',** היינו נשמות בני ישראל, שיהיה להם התלהבות אף אחר פרידתם מהצדיק". וזהו שאמר לאהרן "שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות הם נשמות בני ישראל" (נר ה' נשמת אדם, משלי כ. כז) להשי"ת, **"והיא מעלת קרבנו של אהרן אשר גדולה מכל קרבנות הנשיאים".**

מאור ושמש

תכלית לימוד התוה"ק שיאיר ויקדש כל הנהגת האדם

בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה וגו'. פירש"י: "על שם שהלהב עולה, כתוב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה". הנה כתיב (יהושע א, ח): **"לא ימיש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה",** ולכאורה, הא מן ההכרח שיבטל הרבה פעמים מלימוד התורה, וכמו שאמרו חז"ל 'יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ' וכו', וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה. ואפי' מי שתורתו אומנתו יבטל בהכרח מלימודו, שהרי האדם צריך לאכילה ושתיה ושינה וכדו'. ע"כ רומזת לנו התורה כי **"העיקר הוא בעת שילמוד התורה הקדושה ילמוד לשמה ויקשר את עצמו בהתוה"ק, ואור התורה יאיר לו הדרך אחר זה אפי' בעת שבטל מן התורה לדברים ההכרחיים".** והנה מנורה ותורה חד הם, שהרי מנורה בדרום (מנחות מ:), ו"הרוצה להחכים ידרים" (ב"ב כה:), הרי שהמנורה רומז לחכמה, וכן **"כי נר מצוה ותורה אור"** המשיל המצוה לנר, ותורה לאור. וזהו שפירש"י: **"על שם שהלהב עולה"** ר"ל **להכ התורה צריך לעלות למעלה שילמוד בדחילו ורחימו ואז פורחת היא לעילא** (תיקו"ז י, כה); **"כתיב בהדלקתן לשון 'עליה', שיצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה" שיקשר עצמו בהתורה בעת הלימוד עד שתהא שלהבת עולה מאליה אפילו בעת שהוא בטל מן התורה.**

דברי יחזקאל

העלאת ניצוץ הקדוש שבכל דבר תלוי בהנהגת האדם

בהעלותך את הנרות, ברש"י שתהיה שלהבת עולה מאליה. כי בכל דבר יש נקודה חיות מהקב"ה, רק שהכל תלוי בעבודת האדם לעורר התלהבות להטות הכל להקב"ה. **כי כפי רצון וחשק האדם, מעורר רצון בכל הדברים שכפויים תחת ידו והם ברשותו** כו'. כי מלכות שמים חל על ידו לכל הנבראים, וכל נברא נמשך בטבעו אחר מי שיוכל להמשיכו לחול עליו מלכות שמים כו'. וכשהאדם עושה מעשה לשם שמים, שכוונתו שיהיה נעשה כבוד שמים, על ידי זה מתעורר האמת, כי מצא מין את מינו וניעור. וזהו: **"בהעלותך",** כי כל דבר נקרא **'נר',** שהוא כלי לאור הדולק בו. **שיש נקודה ואור בכל דבר, והאדם יכול להעלותו במה שמכוין להיות עולה.**

שפת אמת

עיקר השגת עבודת ה' בכח המניעות והעיכובים

במראה אליו אתוודע וגו' "עיקר השגת העבדות וההתקרבות אליו ית"ש, הוא על ידי מניעות ועיכובים דווקא", כמו המראה (שפיגע"ל) שנעשה ע"י מניעה ועיכוב מן הצבע החוסם בעד הראות. וזוהי הכוונה, **'במראה'** בבחינת המראה, **'אליו אתודע'.**

תורת יחזקאל קאזמיר

עצם ההתקרבות והרצון לעבודת ה' חביב לפניו ית'

כי נתונים נתונים המה לי מתוך בני ישראל. לבאר הלשון נתונים נתונים. והנראה דרך משל ומליצה, כאשר יביאו מתנה לשר אחד פחות הערך אזי המתנה עצמה חשיב אצלו, משא"כ כשיביאו מתנה לשר גדול ואפרכס גדול המתנה גופא אינו חביב אצלו כלל, כי אפרכס גדול כמוהו כמה רבבות מדריגות שיש לו יהא חביב אצלו מתנה פחותה כזו, אך החביב אצלו הוא נדבת לבו של זה הנותן שעלה ברצונו ליתן לו מתנה. ונמצא ערך החביבות של זה השר הוא להנותן הנתינה, כלומר שעלה בדעתו ליתן לו מתנה ולא המתנה עצמה שנותן לו. וזהו גבי השי"ת ג"כ שיקרבו לוים לעבודתו ית' **מה בצע לו בהם הלא מלפניו יחילו כל יושבי תבל וכל שרפי מעלה עומדים עליו באימה וביראה לעשות רצון קונם וחפץ צורם רק חביב אצלו יתברך מה שעלה בדעתו להתקרב לעבודתו יתברך.** וזהו **'כי נתונים נתונים המה לי מתוך כו',** כי הנתינה שלהם **שעלה בדעתם שיקרבו וימסרו לעבודתו זה חשוב נתינה אצלו כנ"ל לא המתנה עצמה רק הרצון שבו שנתן מתנה זו חביב אצל הבורא.**

קדושת לוי

תורה ותפילה

זהרורי אורה למספרים הקדושים, גפרשה יפה נדרשים

באמץ ידים בכוחות אלהיים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

כך דרכה של תורה, תגם שנקנית ביסורין, אבל 'והב בסופה'

וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחה מקשה תהיה כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה. פי' אופן למוד התורה הוא תחלתו מקשה כי כולו מוקשה **ואין הדעת סובלתה וסופה ברור כזהב בלי שום פסולת.** ומפורש **'עד ירכה עד פרחה'** פי' קודם שיגיע למדרגת ירך ופרח שהם ת"ח גמורים שעושים ציצים ופרחים לתורה ונקראים נמי ירך כדכתיב [שה"ש ה'] שוקו עמודי שש, עד שלא הגיע לזה הרי היא **'מוקשה'**, ואח"כ יהי' במדרגת **'זהב'**, ואמר **'כמראה אשר הראה ה' את משה כחר' שבתחלה נתקשה בקבלת התורה ולבסוף נתנה לו במתנה כחתן לכלה** [נדרים ל"ח.] ה"נ **'כן עשה המנורה'** היא התורה כנ"ל.

חתם סופר

אופן קנין תורה, מתוך בושה, ובדחילו ורחימו, ועי"ז לא יתבייש בהשגותיו בתורה בעולם העליון

אל מול פני המנורה יאירו כו', במדרש איתא משל למלך שאמר לאוהבו תדע שאצלך אני סועד כו', הכין כלי הדיוטות כשבא המלך סיבבו משרתיו מנורות של זהב נתבייש והטמין כליו כו' עד שאמר המלך פוסל אני כולם ואיני משמש רק בשלך כו' ע"ש. לפי השכל נראה כי לא טוב עשה זה האוהב כי למה לא ישתמש המלך באמת בכלי מלכות. וגם מה נולד לו שנתבייש והי' לו לידע מקודם כי המלך אינו חסר לו ורק לכבודו צוהו להכין כלי הדיוטות. ואם הי' מבין זאת ולא הטמין כליו לא הי' צריך המלך לפסול כלי מלכות. **וכן הענין בעבודת האדם לפניו ית' כי יש לו להבין שאין לו שייכות מצד עצם הפעולה רק מצד שחקב"ה אמר ונעשה רצונו. וכפי מה שנודע זה להאדם אינו מתבייש לעשה"ב, וע"ז מבקשין ולא נבוש ולא נכלם. כי האדם שמחשב עצמו ומעשיו כשבא לעלמא דקשוט ואינו מוצא לעצמו שום מציאות הוא מתבייש מאוד. אם כי עשה מעש"ט בעולם מטמין את מעשיו כמשל הנ"ל** [ואין למעשיו מציאות רק בעולמות תחתונים שאין שם התגלות כלי מלכות כמשל הנ"ל] **אבל אם הוא מלא בושה והכנעה בעוה"ז אין צריך להטמין עצמו ומעשיו בעוה"ב.** וע"ז אמרו 'אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו' כו'. וזה הענין האמור בפסוק **'אל מול פני המנורה יאירו'** שלא יצטרך המלך לפסול כלי מלכות. וזה השבח **'ויעש כן'** שלא שינה. ומסתמא בהדלקת המנורה ראה אהרן הכהן הארת המנורה העליונה כמ"ש במדרש **מנורה טהורה ירדה** כו'. ובמ"א אמרו במד' שנעשה המנורה מעצמה. ובמ"א אמר שבצלאל עשאה ומסתמא הכל אמת. **וזו המנורה היתה הכנה להתגלות נרות המנורה הטהורה. והגם כי אהרן ראה זאת לא נשתנה ולא נתבייש ועשה את שלו ולא הוצרך המלך לפסול מנורת המלכות** כמשל הנ"ל:

שפת אמת

תפלה

צריך להרוג את היצה"ר המעלה זכר החטאים בתפילה

הרגני נא הרג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי. חז"ל דרשו (ב"ב י"ז) שדוד המלך הרגו ליצר הרע, ואין הכונה שהרגו ממש שהרי מלאך הוא ואי אפשר להרגו, רק הכונה שהעבירו מאומנתו שהיה מסית אותו. וכן הוא בכל צדיק וצדיק שהורגו ליצה"ר, היינו שמעבירו שלא להסיתו והנה **היצה"ר כשאינו יכול לו לאדם אזי משנה הוא אומנתו "ונעשה מוכיח להצדיק תמיד, ומראה לו תמיד חסרונות, ואיך שמעשיו אינו עולין כהוגן, וכוונתו בזה למען יבוש הצדיק ויירא מלהתפלל".** וזהו שהתפלל משה: "הרגני נא הרג" קראו ליצה"ר 'הרג' [שאותיות הכתיב 'הרג' נקרא גם בניקוד 'הרוג', ע"ד 'בא הרוג ברגליו' (ב"ק עד.)] **שהרי הרגתיו כבר,** רק שנהפך עלי למוכיח ומראה בי חסרונות כדי שאיבוש ואירא מלהתפלל לפניך, לכן הנני נקדים תפילה לתפילתי **'הרגהו' נא אתה** ['והרגני' יתפרש 'הרוג אותי בשבילי'] כדי שאוכל להתפלל לפניך בלב שלם; **"ואל אראה ברעתי"** שלא יפריעוני כעת מה שחטאתי מלהתפלל לפניך.

נועם אלימלך

(דה"ק הובאו בספה"ק 'לקוטי מהרי"ל' פר' שמיני, 'משמרת איתמר' כי תצא, 'אמרי נועם' פר' מצורע. ועי"ז מתאמרא משמי' דהרה"ק העצטי"צ זי"ע אשר בשעה שעומד להתפלל מוחל לעצמו אז לפי שעה כל עוונותיו, כי בלאו הכי לא קם רוח בקרבו להתפלל כראוי)

ההכנה לתפילה יקר וחביב אצל הקב"ה, ועי"ז ממשיכין אור הקדושה מאור א"ס ע"י בשעת מעשה העבודה

במדרש למה נסמכה פרשת מנורה לפרשת נשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו כו', אמר לו הקב"ה חייך שלך גדול משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות ערב ובוקר וכו'. (וצ"ב אמרי נחה דעתו דיקא בזה). **אך הנה בעבודת הבורא ית' בתורה ומצות צריך להיות מתחילה קודם כל דבר בחינת הכנה, היינו שראשית דבר יתחיל לחשוב במחשבתו לקיים המצוה או לעסוק בתורה ותפלה, ובאתערותא דלתתא איתער אתערותא דלעילא ויסייעו אותו מן השמים להוציא מחשבתו מכח אל הפועל לקיימה בבחינת מעשה, וזאת ההכנה יקרה וחביבה היא מאוד לפני המקום ב"ה, שעל ידי אמצעות ההכנה ממשיך אור הקדושה מאור אין סוף ב"ה על ידי מעשה המצות ומעשים טובים ונתקרב למקור הקדושה.** והנה חנוכת הנשיאים היה בחינת ראשית והתחלת עבודה כדי להמשיך על ידה בחינת קדושה והשראת השכינה במשכן ע"י הקרבנות שהקריבו, וע"כ לא הניח דעתו של אהרן בכל הקרבנות שהיה מקריב וגורם להמשכת קדושה עליונה, מחמת שזה הוא לא מחמת הכנתו רק ע"י הכנת אחרים שעשו מזבח. **ואמר לו הקב"ה שלך גדול משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות, ובזה הניח דעתו, כי אחז"ל שמתחילת ההכנה עד גמר המעשה היה הכל מחמתו שלא היה כלל מעשה אחרים בהמנורה רק שנעשית מאליה.**

בת עין

מרכז המוסדות דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייסדות כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זיעוועכי"א | בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

אבל יחיד עשי לך

בצער רב וביגון קודר מבכים אנו מרה, את פטירתו של האי גברא יקירא, כביר המעש ורב פעלים תדירא, הלך תמים ופעל צדק ברוח מסורה, מש"ה זכה וזיכה את הרבים במעשיו הכבירים חשיכה כאורה, מסר נפשו למען מפעל הקדוש "קרן הצלה" משאת חייו של מרן רביה"ק זי"ע לקיום וחיזוק מוסדות התורה והחינוך בארה"ק המתחנכים ע"ד הסלולה לנו מאבותינו ורבותינו הקדושים זי"ע, וזה רבות בשנים עמד בראשה להיות לעזר וסעד למנהלי המוסדות בלב ובנפש בהתמסרות ובנאמנות

ה"ה הרב החסיד המפו'

מו"ה משה בצלאל בוידעק ז"ל

בן הרה"ח ר' חיים מרדכי איכל ז"ל

יושב ראש קרן הצלה

אשר שבק חיים לכל חי לראבוז לב כל בית ישראל

ובכן במשך ימי השבעה יוקדשו הלימודים בקרב מוסדותינו הק' לזכותו ולעילוי נשמתו

ויהי רצון שיבולע המוות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, ויושר יליץ בעדינו בגנזי מרומים, עדי עד נזכה לביאת משיח צדקינו הולך תמים, ומלכינו רבינו שליט"א בראשינו, במהרה בימינו אמן.

הנהלת המוסדות

והאיש משה עניו מאוד מכל האדם וגו' אם יהיה נבואכם וגו' לא כן עבדי משה וגו. ויובן דהנה מה שהקב"ה מנבא אינו לפי כבודו אלא מכח ענוותנותו, והנה ידוע כי במדה שאדם מודד מודדין לו א"כ לפי רוב הענוה שיש באדם כן הקב"ה מתנהג עמו בבחיי ענוה להשרות שכינתו עליו, וע"כ אמרו אין השכינה שורה אלא על עניו, וידוע מה שמפרשין והאיש משה עניו מאוד כי דוד המלך ע"ה אמר ואנכי תולעת ולא איש, דעכ"פ היה בעיניו נחשב לבעי"ת, יתר על זה אמר אברהם אבינו ע"ה ואנכי עפר ואפר שעכ"פ החזיק עצמו ליש, אמנם עולה על כולם מרע"ה שלא החזיק עצמו למציאות כלל שאמר ואנחנו מה, והנה הפסוק בא כאן להודיע מדריגת נבואתו של מרע"ה עד אין ערוך אליו בכל הנביאים והוא אב לכל הנביאים, ולכאורה יש לחבין האיך זכה לכל זה, ע"כ הקדים והאיש משה עניו מאד מכל האדם, ר"ל אפי' מאין וע"כ זכה לנבואה יתירה בחיי פא"פ אדבר בו, מה שלא זכו בה שאר הנביאים.

(ישמח משה)

☆

בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. ובמדרש זש"ה יראו את הי קדושיו כי אין מחסור ליראיו, ונראה כי איתא בזוהר דכל מילי דקדושה צריך הכנה והזמנה ומזה הטעם אנו אומרים קודם כל מצוה הריני מוכן ומזומן לקיים מצוה פלונית או הריני מזמן את פי להודות וכו' כי צריך להכין ולהזמין את עצמו או את פיו למילי דקדושה, וזש"ה רש"י מעלה היה לפני המנורה שעליה הכהן היה עומד, כי הכהן היה יכול להדליק גם בעמדו למטה בקרקע אך מכל מקום היה אותה מעלה לעלות מקודם עליה ולעמוד ולהתבונן שם בכוונת קדושת המצוה שזה הכנה לגוף ההדלקה, ומדוקדק הלשון שעליה הכהן עומד לשון עמידה ועכבה טרם יתחיל להדליק

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ק עצי חת תמרים

בענין אכילת הדגים בשב"ק, וברכה מיוחדת על סעודת שבת

אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם. שמעתי בשם דו"ז הרה"ק מדינוב זי"ע בעל הנותן אמרי שפר (עה"ת ומועדים) שהיה דרכו לאכול דגים בשבת שחרית בעת הקידוש (אשר אבותיו הק' זי"ע לא נהגו כן, רק אכלו דגים בעת הסעודה דעתיקא קדישא כמנהגינו), והוא חידש זאת ואמר הטעם **כיון שמהדרים כל כך אחרי הדגים בשבת קודש, והוא ענין גדול כל כך, ועם כל זה אין מברכין עליהם מעולם כיון שהם דברים הבאים בתוך הסעודה, ואוכלים אותם באמצע הסעודה ואין צריכין ברכה, על כן אכל אותם לאחר הקידוש בשחרית כדי שיברך עליהם שהכל** עכדה"ק, ואיהו לגרמי' הוא דעביד מרוב קדושתו וחסידתו.

אמנם לענ"ד נכון מנהגינו מאבותינו הקדושים זי"ע (ואשר היו גם אבותיו וזקניו) לאכול הדגים רק בתוך הסעודה, ואם כדי שיברכו עליהם, הנה נודע מהאריז"ל כי נשמת הצדיקים שצריכין איזה תיקון מגולגלים בדגים. **ועיין בספר ישמח משה** (פ' וירא) **עה"כ ויקח חמאה וחלב,** [וז"ל: **ויקח חמאה וחלב ובן הבקר** וגו'. **שאלני מורי הצדיק וקדוש מהרי"י מלובלין זלה"ה, מאי טעמא לא נזכר בתורה הק' בסעודת המלאכים דגים,** וכן ויזבח יעקב בקר (וישלח לא נד), ובדברי רז"ל נזכר בשר ודגים. והשבתי, לפי שעיקר הסעודה להעלות ניצוצות ולתקן גלגולים, והנה איתא בכתבי האר"י (כנפי יונה ח"ב סי' ק"ד) דרוב צדיקים מגולגלים בדגים, והיינו ודאי צדיקים קטנים, אבל הצדיקים הגדולים אין צריכין לשום תיקון, **ואז בימי אברהם לא היו רק הצדיקים הגדולים הנזכרים בתורה. וקלסהו מאד**] וכו' עי"ש.

ועיין בבני יששכר (מאמר ברכות שבת אות נ) מה ששקיל וטרי הרבה ע"ד הרמ"ע זצ"ל שבירכו על המן כיון שהוא לחם אבירים, ואין צריכין תיקון הנצוצין להפרידם מן הפסולת, על כן אין צריכין ברכה כלל בימות החול, רק בימות השבת דעתו ז"ל (בדרך אפשר) **שהיו מברכין 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו על אכילת שבת' היינו על הסעודה,** אבל לא שום ברכה על המן בעצמו כנזכר ע"כ.

לפי זה שפיר מנהגינו הנ"ל להראות שאין צריכין ברכה בפרטות על הדגים, וכיון שמברכים בסעודה המוציא לחם מן הארץ, ואם כן על ידי הדגים אנו מראים בזה מעלתן כיון שרוב נשמת הצדיקים כנ"ל מגולגלים בהם, ואותן אין צריכין תיקון גדול לבררן מתוך הפסולת כנ"ל, שאין צריכין ברכה בפני עצמן על **הדגים רק במחשבה אתברירו מה שחושבים לכבוד וענג שבת, ומה טוב כונות פנימיות יותר ולפי מעלת נשמות הצדיקים זהו תיקונם די לפי ערך מעלתן, ואין צריכין מעשה מיוחד וגם לא דיבור** (הברכה בפנ"ע) כנזכר.

דברי תורה (להרה"ק ממונקאטש זצ"ל, מהדו' ג' אות ט)

ואחי"כ מטיב, והנה נודע דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא אבל על מה שהכין א"ע להמצוה ע"ז איכא שכר, ובזה יובן המדרש כי ממה שנאמר בהעלותך כפירש"י מעלה היתה לפני המנורה שעליה היתה הכהן עומד וכוי מוכח שצרך הכנה למצוה ועז"א יראו את הי קדושיו פי' מזומניו היינו שמזמינים א"ע קודם המצוה, כי אין מחסור ליראיו ודורשי הי לא יחסרו כל טוב כי מכח הכנה למצוה איכא שכר מצוה בהאי עלמא.

(ויטב לב)

☆

בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. ויתבאר דהנה הצדיק המוכיח את העם ומנהלם בדרך התורה ויראה המעלה את הנרות הם נשמות ישראל הקדושים צריך לבקש עליהם להשפיע שפע ברכה והצלחה כי אמרו אם אין קמח אין תורה וע"ז יוכלו לעבוד את הי בלב טהור וברוח נכון, וז"ש הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין וסי' שלחן בצפון ומנורה בדרום, דהמנורה מרמזת לחכמת התורה נר הי ושלחן בצפון כי מצפון זהב יאתה, והנה הרוצה להחכים בחכמת התורה צריך ג"כ שלא יחסר לו טרף שלא יגיע לו ביטול תורה מחוסר כל, וז"ש וסי' שלחן בצפון ומנורה בדרום דמי שעוסק בחכמת התורה צריך שיהיי ג"כ מה שעומד נגד המנורה דהיינו בצפון שהיא שלחן המרמז לפרנסה, וזהו כוונת הפסוק בהעלותך את הנרות, כשתרצה להעלות נשמת ישראל נר הי נשמת אדם להדריכם בדרך התורה, צריך לדאוג עליהם שיהיי אל מול פני המנורה, דהיינו שלחן בצפון שהיא מול המנורה העומדת בדרום להשפיע עליהם שפע ברכה, ואז יאירו שבעת הנרות שיהיי אור התורה בתכלית השלימות.

(קדושת יו"ט)

☆

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה וכו' ופירש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. ואפ"ל דהנה במדי תנחומא (הובא ברש"י) כתבו דכוונת ציווי התורה אל מול פני המנורה יאירו זי הנרות היתה שכל הזי נרות יהיו מטין לצד הנר האמצעי, כדי שלא יאמרו שמא לאורה הוא צריך, אך לכאורה יש להעיר ע"ז, דהלא ידע שא"א להטות השלהבת בעצמה לצד האמצעי, דרק הפתילה יהא נוטה לשם ולא האש, כי טבע האש שהשלהבת עולה למעלה ודולקת ישר, וא"כ הרי לא נתקיים מה שציוה השי"ת אל מול פני המנורה יאירו זי הנרות ועדיין יבואו למימר שמא לאורה הוא צריך, ולזה מודיענו הכי דאהרן קדוש הי בגודל תשוקתו לקיים מצות השי"ת הועיל בכח קדושתו שלא כדרך טבע האש שגם השלהבת יהא נוטה לצד האמצעי בדרך נס, וזהו מש"כ רשיז"ל להגיד שבחו של אהרן שבגודל שבחו הועיל שלא שינה בין הפתילה להשלהבת אלא שניהם היו נוטים כאחד אל מול פני האמצעי, וזהו שבחו.

(ברך משה)

☆

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה וכו' ופירש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. וי"ל בהקדם מה שמבואר בספרן של צדיקים עה"פ (ירמי' די) נירו לכם ניר ואל תזרעו אל הקוצים, דכמו שצריך האדם לנקות השדה מהקוצים קודם שחורש וזורע כמו"כ קודם שמקיים מצוות הי צריך לנקות את עצמו מכל פגם חטא, דאל"ה הוי כזורע אל הקוצים ובאים החיצונים וחוטפים ממנו המצות שעשה, והאריכו בספה"ק למצוא עצות איך מצאנו ידינו ורגלינו בביהמ"ד מבלי שנוסיף כח להסט"א חיו בהמצוות ומעש"ט, ובקדושת יו"ט (משפטים) נתן עצה ע"י נתינת צדקה ע"י"ש, ובדברי יואל (בא) נתן עצה אחרת ע"י צירוף לצדיקי אמת באמירת לשם יחוד בשם כל ישראל, ע"י"ש, אמנם זה פשוט וברור שהצדיק במעשיו שהיי נזהר מכל פגם ואשמה, המצות שעושה עולים מאליו לרצון לאדון הכל, ואינו נצרך לשנות קיום מצוותו בשם עצה, וע"ז קאמר ויעש כן אהרן קדישא ופירש"י מגיד שבחו של אהרן שבגודל קדושתו שלא היי בו שום שמץ חטא ועון, שלא שינה פי שלא היי צריך לשנות קיום המצוות עם עצות ותחבולות שונות להנצל מהסט"א כי קיום מצוותיו בקדושה ובטהרה הועיל לו שיעלו לרצון לפני אדון הכל.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

כיון שמודים אנו שחטאנו בסכלות ושטות, עבור על פשעינו

ויאמר אהרן אל משה בי אדני אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו. שמעתי מכ"ק ש"ב אדמו"ר **הגאון הקדוש מסאטמאר** (שליט"א) [זללה"ה] ששמע מחסיד אחד ששמע מכ"ק זקיני **הגאון הקדוש בעל "יטב לב** זללה"ה שפירש בפרשת בהעלותך **"אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו"**, דתיבת **'אשר נואלנו'** מיותר לכאורה, אך בא להצדיק אותנו, שאף שהאמת הוא שחטאנו, אכן לא עשינו זאת בחכמה, דאין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות, וז"ש **אל נא תשת עלינו חטאת, והטעם אשר נואלנו שאנחנו מודים שעשינו בסכלות וטפשות** עכדה"ק.

זר זהב

פנינים מתורתן של גדולי רבניה"ק בעלי דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות (פ ג). פירש"י שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי וכו', וכן שלשה המערביים לשני הפתילות למול האמצעי. ומקשו המפרשים למה כן היה לו לומר יאירו שבעת הנרות, להע גר האמצעי אינו פונה לשום לד. ועוד יש לדקדק, להע כוונתו מבוארת שהנרות יהו גבד גר האמצעי, אם כן היה לו לומר אל מול פני הנ"ר יאירו, כי מלשון אל מול פני המנור"ה משמע דקאי על גוף המנורה.

ויש לפרש בדרך רמז, כי הנרות רומזים אל התורה כדכתיב (משלי ו כג) כי נר מצוה ותורה אור, אמנם כדי שיהיה קיום לתורה, צריכים לזה מחזיקי תורה, וכהע לשון במדרש (ויק"ר פכ"ה ס"ק) עץ חיים היא למחזיקים בה (משלי ג יח), הינו נאמר עץ חיים היא לעמלים בה לע היתה תקומה לשונע, ישראל, אלע למחזיקים. ולפי זה יש לומר כי הנרות רומזים לעומדי התורה, והמנורה גופה רומזת להמחזיקים בה, וכמו שהמנורה היא מחזיק הנרות שבמוכה.

ולזה ירמוז הכתוב, אל מול פני המנור"ה יאירו שבעת הנרות, היינו שבכח התורה הרמוזה בשבעת הנרות, אם יתנהגו כשורה על דרך התורה, ימשכו השפעות טובות למחזיקי התורה הרמוזים בהמנורה.

דרשה א' בהעלותך תשכ"ו

בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות (פ ג). יש לדייק למה פעמ הכתוב בלשון נוכח בהעלות"ך לת הנרות, וסיים בלשון נסתר יאיר"ו שבעת הנרות, ולע סיים גם כן בלשון נוכח תאי"ר שבעת הנרות.

ויש לומר להרי הכתוב אומר אל מול פני המנורה יאירו, והיינו שהנרות יהיו אל מול פני המנורה בדיוק, אם כן הוצרכו לומר בדקדוק רב שיהיו אל מול פני המנורה דייקת, והרי דבר זה מ חפשר לאדם לעשות, כי אין בידי אדם לעשות דברים כאלו (ע" מוס' סוכה טו: ד"ה והע חפשר לעשות), רק בכח סייעתא עילאה היו עושים כן בנסים כרחוי. על כן אמר אל מול פני המנורה יאיר"ו שבעת הנרות בלשון נסתר, והיינו שיאירו מאליהם בנסים בכח עזרתו ממעל.

דרשה פ' בהעלותך תשי"ט בעיר לאנדאן יצ"ו

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה (פ ג). פירש"י להגיד שבחו של אהרן שלע שינה. והקושיא מפורסמת מאי סלקא לעתך שאהרן קדוש ה' יעשה דבר ממה שלוהו ה'.

ונראה לפרש על פי מה לאיתע בזוה"ק (חמור דף פח.) שבעת הקב"ה ביום הרחמון חור גדול ובהיר בשחקים, שהיה אדם הרחמון לופה ומציע בו מסוף העולם ועד סופו, אך כיון שראה הקב"ה שעתידים רשעים לעמוד בעולם, גנזו לצדיקים לעתיד לבא. ועל פי זה ניחלו (זוה"ק השמטות ח"ג רסד. ספר הבהיר חות קנ) הע דכתיב (בראשית ל ג) ויאמר אלהים יהי חור ויהי חור, ולע נאמר ויהי כן כמו שנאמר בשאר הבראים, כיון שחור ההוא גנז הקב"ה לעתיד לבא ולע נתקיים, לפיכך לע כתיב ויהי כן.

ובזה יש לפרש דברי הכתוב ויעש כ"ן אהרן, כי אהרן כהנע קדושע כשהלין המנורה, תיקן ה"כן" שחסר, דבלדקתו וקדושתו המשיך האור הגנוז אל המנורה. וזהו שפירש"י להגיד שבחו של אהרן שלע שינה, כלומר שגרם שלע יצטרך לשנות מהאור הרחמון.

ליל ש"ק בהעלותך תשכ"ד

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה (פ ג). פירש"י להגיד שבחו של אהרן שלע שינה. וכבר תמהו המפרשים מהו השבח הלזה שלע שינה אהרן ממנות

הצורת, דמי קא סלקא דעתך שיצטה אהרן תחילה מציווי השי"ת.

ונראה לפרש על דרך דלמדינן בגמרא (ברכות יה.) בגלגל על שם תכמתו נקרא, בשעה שאמר ה' הקב"ה למשה לך אמור לו לבגלגל עמה לי משכן ארון וכלים, הלך משה והפך ואמר לו עשה ארון וכלים ומשכן, אמר לו, משה רבינו, מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכניס למוכו כלים, ואתה אומר עשה לי ארון וכלים ומשכן, כלים שאני עושה להיכן אכניסם, אמר לך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלים, אמר לו אמר לא אלך אל היית וידעת, ע"כ. מבואר מזה כי בגלגל כיוון מדעת עצמו אופן בניית המשכן. ובדרך זה יש לומר לענין אהרן הכהן, דיתכן שעוד קודם שאמר לו משה ציווי השי"ת בענין הלקח המטורה, כבר כיוון אהרן בהגע קדיפע מדעת עצמו מצות הלקח המטורה בפרטיה ודקדוקיה.

ובזה יתבאר מאמר הכתוב, ויעש כן אהרן אל מול פני המטורה העלה גרותיה עוד קודם שצוה אותו משה על כך מפי הגבורה, וכבר מצו קייס אותה ממש בתופן אשר צוה ה' את משה אחר כך. ועל זה כתב רש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, רצה לומר שלא היה אום שינוי והבדל בפרטי הלקח המטורה, בין התופן שהשיגו אהרן מדעתו לבין התופן שאמר לו משה אחר כך מפי הגבורה.

דרשה פ' בהעלותך תשי"ט בעיר לאנדאן יצ"ו

ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו (ט ב). בפ' פסחים (דף סו.) תנו רבנן הלכה זו נתעלמה מבני בתירה, פעם אחת אל תרבעה עשר להיות בשבת, שכחו ולא ידעו אם פסח דוחה את השבת אם לאו וכו', אמר להם (הלל הבבלי) נאמר מועדו בפסח ונאמר מועדו בתמיד (במדבר כח ב), מה מועדו האמור בתמיד דוחה את השבת, אף מועדו האמור בפסח דוחה את השבת, ועוד קל וחומר הוא, ומה תמיד שאין עונש כרת דוחה את השבת, פסח שעונש כרת עליו אינו דין שדוחה את השבת. ויש לדקדק בכפל הלשון שכחו ולא ידעו אם פסח דוחה את השבת.

ונראה לפרש על פי המבואר שם בגמרא, דאין אדם רן גזירה שוה מעצמו אלא אם כן קבלו מרבו, אבל קל וחומר אדם רן מעצמו. וכבן כיון דהך דינא דקרבן פסח דוחה את השבת ילפינן רין מגזירה שוה ממועדו ורין מקל וחומר מתמיד, לזה דקדקו ואמרו שכחו ולא ידעו, היינו שכחתו מה שקבלו מרבותיהם דילפינן מותו מגזירה שוה למועדו, וגם לא ידעו למידרש מדעת עלמם קל וחומר הנזכר.

דרשה שב"ק בהעלותך ת"ש בק"ק טעטש יצ"ו

ויאמר אל נא תעזוב אותנו כי על כן ידעת חנותנו במדבר והיית לנו לעינים (י לא). הקשו הרמשונים (ע' רמב"ן ר"פ יתרו) להכת מבואר שביקש משה מחותנו שישאר עמהם, ובפ' יתרו (יח כז) מפורש להדיא וישלח משה את חותנו וילך לו אל ארצו, אם כן לכאורה סותרין המקרות תדע בתברתה.

אמנם יתכן לישב שלא יהיה סתירה ביניהם, כי בתחת וישלח משה את חותנו וילך לו אל ארצו, ומה שביקש משה רבינו אל נא תעזוב חותנו, אין המכוון שלא יעזוב חותם בפועל, אלא שלא יעזוב את התקשרותו בעדת ה', כי גם כשילך לו אל ארצו יתאר בדבקותו בעדת ה'.

דרשה פ' בהעלותך תשי"ט בעיר לאנדאן יצ"ו

ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך (י לה). פירש"י ויפוצו אויביך, המכושפין, וינוסו משנאיך, אלו הרודפים. ולכאורה יש לעיין למה ביקש משה רבינו בתפלתו רק ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך, והלא יותר היה לו לבקש שיאבדו האויבים והשונאים לגמרי, ולא יהיו הרשעים בעולם כלל.

אך הענין הוא, שכל העמדת העולם הזה הוא בתופן שיהיה טוב ורע דייקא, כי זה לעומת זה עשה אלהים, וכל זמן שיהא גודלים יהא פורלים (תגיגה ה:), אבל אם יאבדו האויבים והשונאים לגמרי, תתבטל הבחירה וכל עבודת העולם הזה, על כן אי אפשר להיות אויבי האויבים והשונאים לגמרי, ולכן לא התפלל משה רבינו על זה, אלא שלא יהיה להם שליטה על בני ישראל, אבל כל ימי העולם עד בילת המשיח תהיה תמיד לדיקים ורשעים, ולא יתתק הרע לגמרי עד בוא יום ה' הגדול בתהרה בימינו.

דרשה פ' בהעלותך תשי"ט בעיר לאנדאן יצ"ו

מזל"א טבא וגדיא יאר

ברגשי הודאה והערכה, נשגר בזה כוס של ברכה, בברכת מז"ט בשיר ושבחה, קדם ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד, לטובת מוסדותינו משליך עצמו מנגד, ולא ישבות למעננו בכל עת תמיד, האדם היקר באנשים, ראש וראשון לכל דבר שבקדשים, נודע לשם ולתהילה, נחמד למטה ואהוב למעלה,

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר

אשר זעליג הערש

הי"ו

ראה"ק דקהל יטב לב ד'סאטמאר לאנדאן יע"א

מראשי הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק- סניף איי ראפע

לרגל השמחה שבמעונו, רוממות קל בגרונו

בנישואי נכדו למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

הבה"ח המו"מ בתוי"ש

כמר **ברוך שמעון לעוו** הי"ו

בן ידידינו היקר והמפואר, מוכתר בכל תואר, ישרא"ל אשר בך יתפאר

מוה"ר ישראל ישכר לעוו הי"ו

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לראות ולרוות מכל יוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בכל ברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקדה והערכה, אסידי התודה והברכה

יחזקאל ראטטער

יקותיאל יצחק בראך

בשם הנהלת המוסדות פה בני ברק יצ"ו

סיפורי צדיקים, גבורות הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

ותשקע האש

פע"א נסע הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאלוב לשב"ק לכפר אחד הסמוך לעירו, בשעת קבלת שבת נשמע פתאום קול כי נפלה דליקה בתוך התבואות של בעל הבית שהתאכסן אצלו הצדיק, כשרצה בעל הבית לצאת ולהתעסק בהצלת הונו ורכושו, תפסו הרה"ק בידו ואמר לו: עמוד! אספר לך מעשה, הרבי ר' זושא מאניפאלי כשהי' משרת אצל רבו המגיד הק' ממעזריטש, ואמר תהלים סמוך לקבלת שבת בהתלהבות גדולה, נשמע קול המון שנפלה דליקה בתוך הבית מסיבת גודל חום האש הבוער בתנור, ובאשר ר' זושא היה מסיק העצים בתוך התנור התחילו לצעוק אליו: זושא, הנה בוער! ור' זושא המשיך באמירת תהלים עוד ביתר התלהבות, והאש בוערת והולכת, וצעקו אליו פעם שני' ושלישית, זושא, זושא! הנה בוער! השיב להם ר' זושא: ואם בוער מה בכך, הלא כתיב "ותשקע האש", ותיכף אז נשקעה האש, כך – סיים הרה"ק מקאלוב – גם אני אומר: כתוב בתורה "ותשקע האש", ואכן מיד נשקעה האש ומצאו אח"כ כי בתוך אוצר התבואה נתהווה כמו בור עמוק סביבותיו אשר שם נשקעה האש.

אספה לי שבעים איש מזקני ישראל

בעיר הסמוכה לבריסק פרצה פעם מחלוקת סביב הרבנות שנתפנה שם, וקמו שני מחנות שכל אחד הביא לעצמו רב משלו, נתלקחה והלכה אש המחלוקת והקיפה את העיר כולה, והשכיחה מלב הבריות את כל שאר הדאגות, אף את דאגת הפרנסה, יום אחד איקלע הגאון רבי יאשע בער מבריסק לעיר זו משראה את אנשי העיר שקועים ראשם ורובם בפרשת הרבנות ואין להם עול הפרנסה, אמר להם הגרי"ב שעכשיו נתיישבה לו מפני מה אמר הקב"ה פתאום אל משה לאחר פרשת המן והשליו "אספה לי שבעים איש" שלכאורה מה שייך זה למחלוקת שהיתה לפניו, אבל עכשיו נתחוור לי שכשראה הקב"ה את ישראל מריבים על הפרנסה - המן והשליו - אמר למשה "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל ולקחת אותם אל אוהל מועד והתייצבו שם עמך" דהיינו עשה נא רשימה של שבעים רבנים ותראה את הרעש שיקום מזה ואיך שבבת אחת ישכחו את דאגת הפרנסה את המן ואת השליו ואת כל שאר הדאגות הרובצות עליהם.

הרק אך במשה דיבר ה'

בעיר קעשינוב היה אחד מחסידי הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זצוק"ל שהיה חולה מסוכן רח"ל והרופאים אמרו נואש כי יש לו המחלה המרה ל"ע שהיו קוראים בלשונם "ראַק" והיה הולך וכחוש מאוד כידוע מחולי הזה, ונסע לסקווירא על שב"ק פרשת בהעלותך, (כי היה מרגלא בפי החסידים שכשנוסעים על שבת אחרי שבועות הוא כמו שנוסעים על חג השבועות, שהיו אומרים "שבת נאך שבועות", פי' השבת אחר שבועות הוא עוד שבועות), והגיש פתקא דרחמי להרה"ק ובכה לפניו מאוד וסיפר לו כי הרופאים אומרים נואש כי חולי זה אי אפשר להרפא וביקש מלפניו שיבקש עליו רחמים, וקרא הרה"ק את הפתקא ואמר לו: מה אומרים הרופאים שזה "ראַק" הלא מקרא מלא הוא בפרשתן, "הר"ק אך במשה דיבר ה'" ומשמעו כך, חולי של "ראַק", אך במשה הוא, שזה שייך לצדיק הדור לרפאותו, כך דיבר ה', ע"ד ישלח דברו וירפאם, והמתין כרגע ואמר: "הלא גם בנו דיבר וישמע ה'", ואמר לו סע לביתך וה' ישלח לך רפואה שלימה מן השמים, וכן היה שהאיש נתרפא לגמרי.

(מובא בס' משלי הצדיקים בשם בעל המעשה שסיפרו כעבור עשרים שנה מאז והי' בריא ושלם בכל גופו)

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

והאיש משה עניו מאוד וגו' ויאמר ה' פתאום וגו'. סיפר הרה"ק רבי נחום מטשרנאביל ז"ל שאדם אחד הרע לו מאד, ואח"כ התחיל לירד מנכסיו והוצרך לפייס את רבי נחום ז"ל, וכמה פעמים היה מפייסו והיה משיב לו: כמו שאתה מפייסני כך אני מוחל לך, עד שפעם אחת מחל לו בלב שלם והתחיל להתפלל בעדו, וכל מה שהיה מתפלל בעדו יותר היה האיש הנ"ל מחוסר לחם יותר ביסורין ודלות ר"ל וכר. ואמר הוא ז"ל אני לא הייתי חייב בדבר הזה כלום, שהתפללתי בעדו בלב שלם. אך שזה גרוע יותר כשהצדיק מוחל על עלבונו בכל לבו אז השי"ת תובע עלבונו. ולכך כתיב **'והאיש משה עניו מאד'** ולא הרגיש בזיונו, ולכך תבע השי"ת נקמתו. [והייט שאמר הכתוב אחר כך **'ויחר אף ה' בם'** היינו כיון שהצדיק לא דקדק עוד במידותיו, התחילו להפרע מהם מן השמים רח"ל].

אמרי פנחס

ויען יהושע בן נון משרת משה מבחוריו. פי' רשב"ם עה"ת 'מבחוריו' היינו מימי נעוריו עיי"ש. י"ל בדרך הלצה, דהנה גם בזמנינו נמצאו מתקדשים ומתטהרים, אמנם החילוק שבין הדורות שלפנינו לדורות של עכשיו, דבזמן שלפנינו הרבה סיגופים ותעניות היו עושין טרם שהגיעו למדריגת חסיד, ועכשיו בזמנינו בן לילה אחת נעשה רבי, והנה אלדד ומידד היו מתנבאים במחנה ומקודם לא נודעו כלל, **ולזה יהושע שהי' משרת משה מבחוריו והכיר אותו מנעוריו הי' כועס שהוא ידע מה שהיה משה רבינו עושה טרם שנעשה נביא,** ודו"ק.

דברי שאול

לשמח משי"ה במתנת חלקו

מריחוק מקום וקירוב לב, נשגר ברכות לרוב, בברכת מזל טוב, קדם מעלת כבוד
ידידינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד חשיכה כאורה, מסור בלב ונפש
למען קהילתינו המעטירה, ויוס"ף הוא המשביר בעמדו לימינינו תדירא

הרבני הנגיד הנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מוה"ר משה יוסף ווערטהיימער הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

לרגל נישואי בתו החשובה שתחי'
למז"ט ובשעטו"מ

יה"ר שיזכה לראות ולרווות ממנה ומכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה,
במידה מרובה וגדושה, מתוך בריות גופא ונהורא נפישא,
אושר ועושר והרחבת הדעת, רב ברכות ושובע שמחות,
תמיד בכל עת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי תודה והערכה

הנהלת הקהילה

פה **בני ברק** יצ"ו

ויעש כן אהרן, ופירש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, וצ"ב, וי"ל בהקדם דברי הילקוט עה"פ לא כן הרשעים וכו' על כן לא יקומו רשעים במשפט וכו' אמר ר' יודן אמר הקב"ה לרשעים אני בראתי העולם ב"כן" שנאמר ויהי כן ואתם אומרים לא כן שנאמר ולב כסילים לא כן, חייכם על כן לא יקומו רשעים במשפט והדברים מופלאים, ויש לפרשו ע"פ המובא בשם המדרש בפסוק ויאמר אלקים יהי אור בכל העשיות נאמר בהם ויהי כן וכאן לא נאמר ויהי כאן מפני הרשעים שלא זכו באור ההוא של מעלה וגנוז לצדיקים לעתדי לבוא ע"ש, ולפי זה מבואר המדרש הנ"ל כמין חומר אני בראתי את העולם בכן היינו שנאמר בכל העשיות ויהי כן ורציתי לברא כל העולם בכן ואף ביום הראשון בבריאת האור אבל אתם הרשעים אומרים לא כן פי' שבגלל הרשעים לא נאמר בבריאת האור ויהי כן כיון שגנז האור ההוא על כן לא יקומו רשעים במשפט היינו לעתיד לבוא שאז יהי' המשפט אז לא תהיה תקומה לרשעים כיון שאז יהי' האור הגנוז וכיון שגנזו לצדיקים לא יהי' להם רשות להשתמש בו, ואיתא בספרים הקדושים שאהרן הכהן ע"י הדלקת הנרות משך האור הגנוז לביהמ"ק ולפי"ז יובן דברי רשי"ל דהנה הקב"ה הוכרח לשנות רצונו בגלל הרשעים ולגנוז האור וזה שינוי במעשה בראשית אבל אהרן הכהן ע"י הדלקת המנורה ויעש "כן" אהרן שהוא המשיך האור הגנוז לביהמ"ק ועשה בזה שיוכלו לכתוב "ויהי כן" גם ביום הראשון וזהו שבחו של אהרן שלא שינה רצון השי"ת בעת בריאת העולם אלא השפיע האור הגנוז בעולם. (חנוכת התורה)

ויצעק משה אל ה' לאמר. וברש"י אי' מה ת"ל לאמר א"ל השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו, והקשו המפו' הלא אי' במשנה (ברכות פ"ה מ"ה) "אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא כשהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת, אמרו לו מנין אתה יודע, אמר להם אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל, ואם לאו יודע אני שהוא מטורף" וא"כ למה הוצרך משה לבקש מהשי"ת השיבני אם תרפא אותה הי"ל לראות בתפילתו אם שגורה אם לאו, ותירצו דבתפלה קצרה כזאת "אל נא רפא נא לה" לא שייך שיגור תפלה. והנה רש"י הקשה מפני מה לא האריך בתפילה, כדי שלא יאמרו ישראל על אחותו הוא מאריך בתפילה אבל בשבילנו אינו מאריך בתפילה, נמצא שמפני קירבת המשפחה בין משה למרים לא הי' יכול להאריך בתפילה, וממילא לא היה יכול לדעת לפי שיגור תפילתו בפיו אם תתרפא או לא, אלא הי' צריך לבקש מה' שיודיעו זאת, והנה בגמ' אי' (שם) מנין אם שגורה תפילתו בפיו מקובל שנאמר (ישע' נ"ז, י"ט) בורא ניב שפתים שלום, ובזה יל"פ מאמה"כ "בורא ניב שפתים" דכאשר שגורה תפילתו בפיו אזי "שלום" שיכול לדעת שהתקבלה תפילתו ושלום לחולה שעבורו התפלל, אך אימתי "לרחוק" כלומר כשמתפלל על אדם רחוק ויכול להאריך בתפילתו, אבל "ולקרוב" דכאשר תפילתו היא על אדם קרוב, כתפילת משה על מרים אחותו, שאז צריך לקצר כדי שלא יאמרו על אחותו מאריך, אז "אמר ה' ורפאתיו" שצריך לבקש מה' שיודיעו אם הוא מרפא אותה. (סייעתא דשמיא)

דורש טוב

למה נגרע לבלתי הקריב וגו' **בתוך בני ישראל, ויאמר אליהם משה עמדו ואשמעה מה יצוה ד' לכם. וקשה** תיבת למה נגרע, מה זו שאלה, הא טומאתם גרמה להם שלא להקריב, ואם כי לא ידעו במה לתקן, הוי ליה לשאול [במה נתקן] ומה נעשה. **וגם** 'בתוך בני ישראל' הוא מיותר, והוי להם לשאול רק למה לא נקריב קרבן ד'.

ונראה לע"ד לפרש, דהנה ידוע שיש מצות שאין אדם פרטי יכול לקיים, כמו ישראל שאינו יכול לקיים מצות כהונה וכדומה, אך מכל מקום **על ידי כללות נפשו בישראל הוי כאלו קיים בפרטות, כיון שרוצה לקיים מצות כהונה,** רק שאינו משבט לוי, ולכן הוי כאלו קיים, וכן באמת מי שהוא טמא ואינו יכול לעשות אפילו פסח שני כמבואר בש"ס (ע' פסחים עט ע"ב) על כמה אופנים שפטור, **ומכל מקום הוי כאלו קיים ועשה בזמנו, כיון שרצונו לקיים, ורק שהוא אונס:**

והנה באמת אלו האנשים ששאלו למשה רבינו ע"ה היו בעלי דעה מדור הדעה והבינו שאינם ראוים לעשות הפסח משום טומאתם, אך קשה להם, **שראו בעין שכלם שאפילו בדרך כללות לא יצאו מצוה זאת,** ולזה שאלו למשה רבינו ע"ה, **למה יגרעו מלעשות הפסח בתוך כללות בני ישראל על כל פנים, ולמה יגרעו,** כי הם ידעו בעצמם שח"ו אין ברוחם רמיה, ורצונם לעשות המצוה, ורק שאנוסים היו משום טומאתם, והיה על כל פנים לחשוב כאלו עשאום בתוך כללות בני ישראל.

והשיב להם משה רבינו ע"ה 'מה יצוה ד' לכם', היינו שאשמע מה יאמר הש"י אם במה שתלוי הדבר בכם ובמחשבותיכם, אם היה אמנם היה המחשבה ברורה שרצו לעשות הפסח באהבה, **והשיב הקב"ה דצריכים לעשות פסח בפני עצמן בחדש השני, ולזה לא יצאו בתוך בני ישראל, דאימתי נחשב המצוה שעשאו הכולל של ישראל, כשאין היחיד יכול לעשות בפני עצמו, אבל אתם עליכם לעשות פסח בפני עצמכם, ולכן לא יצאתם בשל ציבור,** וק"ל:

דברי חיים (מועדים, יום ב' של פסח)

בעזהשי"ת

שנ"ה של ברכה והצלחה

נפת תטופנה שפתותינו, להביע ברכת מזל טוב קדם ידידינו היקר והמשובח בתפארה
פינו מלא תהילה, ולשוננו מילה, עת שמחה במעונו שורה, ויתברך בברכה מרובה, ובאותות כבוד ויקר
תהי ברכותינו עטרה לראשו, לכל דבר שבקדושה מסורה וחפיצה לבו, על מכיריו נקדש ונערץ
להללו ולשבחו הזמן ראוי, למען כל קדשי "סאטמאר לינדען" פועל כראוי לרומם להדד ולחזק
ידיו רב לו מאת התייסדות קהלתינו ומוסדותינו הק' ברוח מסורה, ומרבה להיטיב לנו בתדירא

ה"ה כש"ת הרבני הנכבד היקר והמפואר

הרה"ח נפתלי הירצקא שטיין הי"ו

מנהל בית כ"ק מרן רבינו הקה"ק שליט"א

לרגל השמחה במעונו דיצה וחדוה בארמונו

בנשואי בנו לסימן טוב ומזל טוב

הבה"ח **חיים שמעון** נ"י

עב"ג בת ידידינו היקר והחשוב

הרה"ח ר' **ארי' לייביש טייטלבוים** הי"ו

יה"ר שיזכה להמשיך במעשיו הטובים ופעליו הכבירים והברוכים לעלמי עלמיא, מתוך הצלחה מרובה וסייעתא דשמיא, ובזכות הרבים יתברך בשפע ברכה והצלחה, תענוג ונחת מכל המשפחה, מתוך הרחבה וברוחה, עד ביאת מלכא משיחא, ומלכינו בראשינו, בב"א.

החותמים בכבוד ומעומק הלב

הנהלת קהל יטב לב

והנהלת המוסדות

סאטמאר - לינדען

ברכת כהנים ונשיאות כפים בזמן הזה (ב)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בשבוע העבר פ' נשא הי' מאמרינו במה שמצינו בפרשה מצות עשה המיוחד רק לבני אהרן הכהנים, כדכתיב דבר אל אהרן ואל בניו לאמור כה תברכו את בני ישראל, אמור להם, דהיינו לישא כפים ולברך את ישראל באהבה, והזמן גרמא לעיין ולחקור האם גם בזמן הזה הם מצווים במצות עשה זו, ואם הם מצווים ועומדים גם בזמן הזה א"כ למה אין נושאין את כפים כהיום בחו"ל.

והנה בשו"ת 'בית אפרים' (סימן ו) כתב, וזל"ק: "המנהג שאנחנו היום שלא ישאו כהנים כפיהם כ"א ביו"ט ויש מקומות שנהגו אף בשבתות, הוא מנהג קדום יותר מן חמשה מאות שנה כמבואר בספר תשב"ץ קטן שחיבר תלמידו של מהר"ם מרוטנבורג רבו של הרא"ש, שכתב בזה"ל: "אינו אומר אחר ברכת כהנים 'ושמו את שמי' מפני שאפי' ברכת כהנים לא הי' לנו לומר מן הדין, שבימיהם היו עולין לדוכן בכל יום וכנגד זה אנו אומרים ברכת כהנים", עכ"ל, ובספר 'כל בו' סי' י"א כ' וז"ל: "וכ' הר"מ נ"ע שאין אומרים אחר ברכת כהנים ושמו וכו', לפי שבימיהם היו עולים לדוכן בכל יום וכנגד זה אנו אומרים ברכת כהנים זעירא" עכ"ל, וכ"כ ב'כל בו' סי קכ"ה, וז"ל: "אין המנהג עתה לעשות כן אלא בשבתות ויו"ט, ואפשר כי נמנעו מפני טורח ציבור", עכ"ל, ואחריהם החזיקו מהרי"ל שהי' רבם של כל גדולי מדינות אשכנז וכו', ובא"ד כתב: "וקרוב בעיני שלאחר שנת תתנ"ו שאז הי' שעת חירום ברוב מדינות הללו כנודע בספרים, וע"ז נתייסדו הקרוב"ץ שבימי הספירה, ולפי שראו חכמי ישראל שנתבלבלו הרבה, עמדו וגדרו גדר גדול בדבר שלא לישא כפיו בכל יום רק ביו"ט כדי שלא תשתכח תורת כהונה מהם" וכו', עי"ש, וע"ע להלן יותר בביאור דבריו.

ובאמת ב'ספר חסידים' [כתב יד אשר בפארמא] סימן תתתי"ג כתב, וזל"ק: "הנהיגו הכהנים בימים טובים לעלות לדוכן לפי שחייב אדם לטהר ברגל והיו הכהנים מטהרין את עצמם ומברכים בטהרתם, ובימי חכמים שהיו [נזהרין בטומאה] בכל יום מברכין, אבל עתה שאין נזהרין נהגו לברך ביום טוב לפי שאז אומרים והשיאנו את ברכת מועדיך ואז עולים לדוכן ומברכין, דביום טובה היה בטוב (קהלת ז, יד) עי"ש.

עוד טעם ראיתי בשו"ת 'מהרי"ל החדשות' (סימן כ"א) וכן הוא ב'אגור' (סימן קע"ז) ומובא ב'בית יוסף' ותו"ד: א. דהכהנים נהגו לטבול, והיום קשה לטבול בחורף ולכן עלה המנהג דוקא ביו"ט, ועוד משום ביטול מלאכה, ועוד דכיון שאין הכהן נקרא אינו עובר, עכ"ל. וע"ע בפמ"ג (קכ"ז מ"ז ס"ק ל"ז) דלהסוברים דכהן א' עובר אפילו בלא קריאה, צ"ל דהציבור מוחלין לכהן כיון שאינו שרוי בשמחה [כדלהלן], עי"ש.

ועי' ב'בית יוסף' (שם) שהעיר ע"ז בזה"ל: "מ"ש מפני שנוהגים לטבול קודם, האי חומרא דאתי לידי קולא היא, ותלי תניא בדלא תניא, שהרי טבילה לנשיאת כפים לא הוזכרה בתלמוד, ואם הם נהגו

להחמיר ולטבול למה יבטלו בשביל כך ג' עשה בכל יום, ואע"פ שאינו עובר אלא א"כ נקרא, מ"מ מוטב להם שיקיימו ג' עשה בכל יום ולא יטבלו, כיון שאינם מחוייבים שיטבלו וע"י כן יניחו מלקיים ג' עשה בכל יום, וישר כחם של בני א"י וכל מלכות מצרים שנושאים כפיהם בכל יום ואינם טובלים לנשיאות כפים", עי"ש.

וב'דרכי משה' כתב: "ואני אומר כי הטעם שחשבו הם לטפל הוא העיקר, כי מחמת ביטול מלאכה לעם שבאלו הארצות שהכהנים והעם טרודין במחייתן בגלותן, ואין להם לפרנס בני ביתם כי אם הלחם אשר ילקטו בזיעת אפם דבר יום ביומו והם טרודין למחייתן ואינם שרים בשמחה, לכן אין נושאים כפיהם בם שיש בו ביטול מלאכה לעם, ואף בשבת אינן נושאין כפיהם מפני שטרודים במחשבתם והרהורים על מעשה ידיהם שעברו ושעתידים להיות, וינוח גופם קצת מעמלם ואינם שרים כל כך בשמחה כמו ביום טוב שנאמר בו ושמחת בחגך, ולכן נשתרבב המנהג שלא לישא כפים כי אם בימים טובים כן נראה לי", עי"ש, וכ"כ ברמ"א סימן קכ"ח סעי' מ"ד.

וראיתי מציינים דעל הפסוק בפרשת שמיני 'וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם, וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים', כתב התרגום יונתן: ונחת מן מדבחא "בחדווא", ויסוד הדברים הוא בתורת כהנים: "משנפנה מקרבנותיו ירד לו מן המזבח בשמחה", עי"ש, ומבואר דברכת כהנים הוא בשמחה. שוב ראיתי דכ"כ בפרדס יוסף פרשת שמיני, וז"ל: "בתרגום יונתן בן עוזיאל בחדוא וכן הוא בתורת כהנים שמיני (פרשה א' אות י"ח) בשמחה, ובמס' שבת (ל.) אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, וכן הוא בירושלמי סוכה פ"ה ה"א, וגם שורה בנשיאת כפים וצריך להיות בשמחה כמבואר באורח חיים סימן קכ"ח (סמ"ד ברמ"א) שכהן פנוי לא ישא כפיו ששרוי בלא שמחה, ומטעם זה רק ביום טוב ששרויים בשמחה, עי"ש.

וכעי"ז כתוב בשו"ת 'חתם סופר' (או"ח סי' כ"ג), וזל"ק: "ונ"ל טעם פשוט דנשיאת כפים כתיב בקרא אחר עבודה, וכדילפינן רפ"ב דמגילה מדכתיב וירד מעשות החטאת ויברך את העם, ותפלה במקום עבודה, ואין ספק כשאין עבודה רצויה והיא פגול ח"ו גם ברכת כהנים לא תחול על המתברכים אז, והיות בעו"ה כל ימות החול טרודים על המחיה והכלכלה ורוב התפלות בלי כוונה וטירדה מרובה, ותפלה בלא כוונה כקרבן שאינו רצוי, ע"כ מברכים ביו"ט שהעולם פנויים ומכוונים בתפלתם, וכה"ג כ' בפירוש המחזור על המנהג שנוהגים לברך הילדים בשבת ויו"ט דוקא", ע"ש.

ובשו"ת 'ובחרת בחיים' (סי' ל"ז) לאחר שהאריך דברכת כהנים הוא רק במקום ששורה ברכת הקב"ה, מסיק בזה"ל: "דבזמן שהקב"ה מברך, אף ישראל הכהנים נושאים כפיהם, שע"י שיברך הקב"ה את ישראל ואם לא תקדים ברכת כהנים לא יהי' ברכת ישראל, ולכן לא הוי בחול דבזמן שבית המקדש הי' קיים הי' הקב"ה עם ישראל בכל יום, והיו מתברכין מפיו יתב' בכל, כמ"ש בכל מקום אשר אזכיר את שמי וגו' והיו מתברכין מפיו יתב' בכל וכו', ולכן כיון דברכתו יתב' בכל יום נצרך נמי ברכת כהנים בכל יום, וכיון שחרב בעו"ה הבית המקדש ואיך לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, א"כ הוי ח"ו קללה ולא ברכה, ומה צורך בזה לברכת כהנים, אך במועדים דאז הקב"ה מברך את ישראל אף בגלותן, כמ"ש בתפלה והשיאנו וכו' את ברכת מועדיך, והטעם דמעולם לא זזה שכינה מישראל אף בשבתות של חול, וכיון דביו"ט הקב"ה עם ישראל ואז באה ברכה לרגלו, וכיון דאז מברך הקב"ה את ישראל נצרך ברכת כהנים", עי"ש.

ונמשיך מאמרינו בענין זה, גם לבאר שיטת הגר"א לישא כפים בכל יום, וגם הפרשת המסעירה את עם ישראל כש'שבתי צבי' שר"י הנהיג לישא כפים בכל יום, בעז"ה בגליון הבא.

י'עלה ו'יבוא א'יחולי ל'בבינו

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר בזה כוס של ברכה, אל מע"כ ידידינו וידיד מוסדותינו, הרבני היקר והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, אהוב לשמים ולאנשים, תומך נלהב למען החזקת מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרותו העצומה למען כל קדשינו

הרבני הנגיד הנכבד רידצו"ח

מוה"ר

יואל עפשטיין

הי"ו

חבר הנהלת קהילתינו הק' בקרית יואל יע"א

לרגל שמחתו הגדולה בנישואי בנו למז"ט ובשעטו"מ

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יחזקאל האטטער יקותיאל יצחק ברעוק

בשם הנהלת המוסדות

פה בני ברק יצ"ו

בְּדֶרֶךְ רְחֹקָה: מהי דרך רחוקה – והטעם למה מנוקד על 'רחוקה'

דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי-יִהְיֶה-טָמֵא | לָנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶּסַח לַה': (פרק ט פסוק י)

וטעם בדרך רחקה [א]. **כתב רמ"י** [שאין הכוונה שהיה בדרך רחוקה שאינו יכול לבוא ולהקריב, אלא] **שהיה מוץ למסקופת** [מפתן] **העזרה כל זמן השחיטה** [שמאחר והוא עומד במקום שאי אפשר לשחוט בו הפסח, הרי כלפי השחיטה נחשב כמקום רחוק], **והוא נרמז בנקוד כפי הלעה הזאת** [בתורה יש נקודה על האות ה' של 'רחוקה', וכל מקום שמנוקד בתורה בא למעט, וכאן בא למעט שאין כוונה רחוקה ממש [ב]. **ומני תמה עליו, למה תפס לו שיטת רבי אליעזר** [שרחוקה היינו מחוץ מאיסקופת העזרה], **והנכון לתפוס כשיטתו שכל רבי עקיבא**, [כאשר הוא נמצא רחוק] **מן המודיעים ולמוץ**, [שהרי ההלכה כרבי עקיבא], [ועוד טעם שיש לפרש כר"ע] **וכן דעת המומלמים** [ג] **בגמרא** (פסחים סג), **דממר עולה כל שמינו יכול ליכנס בשעת שחיטה. וטעם שלישי שיש לפרש כר"ע] והוא פשוטו שכל מקרא** [דעת רבי עקיבא יותר פשוטו של מקרא, שהרי אמרה תורה דרך רחוקה], **כי העומד בתחילת כין הערבים במקום שכלה יגיע לעזרה בעת השחיטה, דרך רחוקה היא לו ופטור** [ד].

ויתכן שטעם הנקודה [לפי דעת רבינו שאכן מדובר בדרך רחוקה, צריך להבין מה ממעט הנקודה], **שהיא דרך רחוקה לו בעזיית הפסח, לא רחוקה ממש** [שגם ממודיעים עד העזרה אינה באמת דרך רחוקה, אלא היא דרך רחוקה לאדם זה, כי הוא אינו יכול לילך דרך זו ולהגיע בזמן שחיטה, ולכן לו דרך זו היא רחוקה]. **ולכך חזר וממר 'כדרכך לא היא', ולא הזכיר רחוקה. ולזה הכתוב, לטעמ ולמי שהיה כדרך רחוקה, לעשות השני. והוא הלין והטעם, לכל מי שלא עשה הראשון, ופיפלו במזיד, שהייב לעשות השני, כדברי רבותינו** (פסחים שם). **ולא הזכיר הכתוב** [שגם מזידין יכולים להקריב פסח שני, וכתב רק טמא ומי שהיה בדרך רחוקה], **אלא לומר שיעשו השני בראשונ** [ה] – לכתחילה, פירוש דטמא ומי שהיה בדרך רחוקה עושים לכתחילה פסח שני, משא"כ מזיד שאינו לכתחילה], **ולמנוע הטומ** [אפילו אם הוא רוצה להקריב בטומאה] **מלעשות הראשון. אלא מי שהיה כדרך, פטור מן הראשון ועשה השני, ואם לקה נלקה בראשון, ולזה ובחטו עליו, הולקה, דקיימה לן** (שם סג) **מיתם הוא דאם רחמנא עילויה, ומי עכיד תבא עליו כרתה** [ו] [ודעת רבינו שדרך רחוקה הוא רק 'פטור' ולא דיחוי, דאם שחטו וזרקו עליו את הדם, ובמשך הלילה שהוא זמן אכילת פסח, בא לירושלים ואוכל הפסח יצא ידי חובתו]. **ויתכן** [ז] **שכלך הזכיר הכתוב "רחוקה"** [היינו רחוקה ממש, שאינו יכול להגיע לירושלים בזמן אכילת הפסח, והוא 'נמנע' מלעשות פסח ראשון] **כי כדרך הקרוכה** [דאם נפרש 'ממודיעים ולחוץ' שהוא באמת קרובה, שהרי יכול להגיע עד זמן אכילת הפסח], **כיון לעשות השני מן הראשון, שיחטו ויזרקו עליו, ויכל ויאכל לערב:**

כמעשה חש"ב

א בגמרא פסחים (צג:) נחלקו התנאים מתי נחשב שהיה 'בדרך רחוקה', רבי עקיבא סובר דהיינו מן המודיעים ולחוץ, פירוש, כל שהוא רחוק מירושלים ט"ו מיל. שאפילו אם ילך כל זמן השחיטה שהוא מחצות ועד השקיעה לא יוכל לבוא ולהקריב. ודעת רבי אליעזר שאין הכוונה שאינו יכול להגיע, אלא כל שהיה חוץ מפתח העזרה בעת שחיטה, נחשב שהיה בדרך רחוקה.

ב כדאיתא במשנה (פסחים צג:) 'לפיכך נקוד על [האות] ה"א [שבתיבת רחוקה], לומר, לא מפני שרחוק ודאי, אלא מאיסקופת העזרה ולחוץ', ופירש רש"י (שם) 'יכול ניקוד למעט הדבר בא, דמשמע סמיוה להא תיבה מהכא". והובא ברש"י כאן.

ג כתב רבינו וכן דעת 'האמוראים' כשיטת רבי עקיבא, והביא שיטת עולא שהוא נמי סובר כרבי עקיבא ש'דרך רחוקה' הכוונה רחוקה ממש. והנה לכאורה עולא הוא רק אמורא אחד, ולמה נקט 'אמוראים' לשון רבים. ואפ"ל דבגמרא שם נחלקו עולא ורבי יהודה בכוונת דרך רחוקה, עולא סובר כל שאין יכול ליכנס בשעת 'שחיטה', ורב יהודה אמר כל שאין יכול לכנס בשעת 'אכילה'. והנה בין עולא ובין רב יהודה סוברים שדרך רחוקה הכוונה על דרך רחוקה שאינו יכול לבוא, א"כ אפשר לומר שזו כוונת רבינו באמרו וכן דעת 'האמוראים', היינו שבין עולא ובין רב יהודה סוברים כרבי עקיבא שדרך רחוקה הכוונה, רחוקה ממש, והטעם שהביא רק דעת עולא, מכיון שלהלכה נקטינן כעולא, שאזלינן בתר שעת שחיטה.

ד כוונת רבינו בטעם השלישי, שאפילו אם נאמר שרש"י מפרש על דרך הפשט, אפילו שלא אליבא דהלכתא, ולכן לא קשה למה פסק כרבי אליעזר, לפי שני הטעמים הראשונים, מ"מ לפי טעם השלישי קשה, שהרי פשוטו של מקרא משמע כרבי עקיבא.

ה וכמו שמצאנו הלשון בחז"ל (נזיר יז., ועוד) 'בתקנתיה קא מיירי, בקלקוליה לא קא מיירי'. הכא נמי בתקנת מי שהיה טמא או שהיה בדרך רחוקה דברה תורה, אבל בקלקוליה, באופן שקלקל ולא הקריב קרבן פסח במזיד לא קא מיירי.

ו בגמרא (פסחים צב:) "איתמר היה בדרך רחוקה ושחטו וזרקו עליו [ובמשך הלילה שהוא זמן אכילת קרבן פסח יבוא לירושלים ויוכל לאכול את הפסח] רב נחמן אמר הורצה [יצא ידי חובתו ואינו צריך להקריב פסח שני] רב ששת אמר, לא הורצה [וצריך להקריב פסח שני]. רב נחמן אמר הורצה, מיחס הוא דחס רחמנא עליו [שלא יתחייב כרת אם לא הקריב בראשון], ואי עביד תבוא עליו ברכה. ורב ששת אמר לא הורצה מדחא דחייה רחמנא". ורבינו פסק כרב נחמן.

ז אפשר לפרש כוונת רבינו באמרו 'ויתכן', דעד הנה פירש לפי הדרש שדורשים הנקודה שע"ג הה"א שבא למעט, לכן פירש כרבי עקיבא שרחוקה היינו שהיה ממודיעים ולחוץ, ורחוקה אין הכוונה רחוקה ממש, אלא היא דרך רחוקה לאדם זה, כי הוא אינו יכול לילך דרך זו ולהגיע בזמן שחיטה, אבל עד זמן אכילת קרבן פסח יכול להגיע. ולכן אם צוה ושחטו עליו הורצה, וכאן מפרש רבינו 'רחוקה' על דרך הפשט, שרחוקה ממש, שאינו יכול לבוא אפילו עד הערב לאכול הפסח, ואינו דורש טעם הניקוד. ואז נמנע מלעשות הפסח מחמת הריחוק כטמא.

בענין בקשת משה ליתרו להשאר במדבר

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן-רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים | אֲנַחְנוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' אֹתוֹ אֶתֵּן לָכֶם לְכָה אִתָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ כִּי-ה' דִּבֶּר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֵךְ כִּי אִם-אֶל-אַרְצִי וְאֶל-מוֹלַדְתִּי אֵלֵךְ: וַיֹּאמֶר אַל-נָא תַּעֲזֹב אֹתָנוּ כִּי | עַל-כֵּן יָדַעְתָּ חֲנֹתֵנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִית לָנוּ לְעֵינָיִם: וְהָיָה כִּי-תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה | הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב ה' עִמָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ: (פרק י פסוקים כט -לב)

ויאמר משה לחבב. ככר פירשתי (שמות כ טז) **כי מוכח שם מתוך שקילתו ליתרו, כמשמר שב לתורת ישראל. כי זה לך כל המתגייר** [להקרא בשם אחר]**, כי לעבדיו יקרא שם מחר.**

והנה משה חילה פניו לנסות עמהם, ואמר לו שתשב והטבנו לך'. והוא חשב, שיתנו לו מן השלל כסף וזהב ובגדים ומזון ומקח, ולמה תהיה לו נחלה כתושכם. ועל כן לא היה חפץ, וענה 'כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך', כי שם לי נחלה ונכסים וכבוד. אז אמר לו משה 'אל נא תעזב אתנו', כי מדעתך [בגלל שהיותך יודע את דרכי] **המדבר, תהיה לנו לעיניים בשבוע המלחמות, ותורנו הדרך אשר נעלה בה. ומכל הטוב ההוא אשר ייטיב ה' לנו נטיב לך. למז לתת לו ממוזה בארץ טובה**[א] **בשכבו על ערמו, ועזרתו אשר יעזרם בשבוע הארץ. ועל דעתי, כי נתרצה אליו בזה ועשה כן, כאשר הזכרתי שם** (שמות יח ו)**[ב]. וכך אמרו בירושלמי** (כתובות פ"ח ה"ד) **בני קיני חותן משה מבשלין וקורין, לכתיב לכה אתנו והטבנו לך[ג].**

מעשה חש"ב

א

הנה בהני קראי כתוב ב' פעמים שמשה רבינו מבקש מיתרו חותנו להשאר עמהם במדבר. ובשכר זה יטיב לו. בפסוק כט כתיב 'לְכָה אִתָּנוּ, וְהֵטַבְנוּ לָךְ כִּי ה' דִּבֶּר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל: ויתרו מסרב להשאר במדבר. ובפסוקים לא – לב כתוב עוה"פ שמשה ביקש 'אַל נָא תַּעֲזֹב אֹתָנוּ' והבטיח לו 'וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב ה' עִמָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ'. והנה בפסוקים אינו מבואר איזה טובה הציעו לו בתחילה. ואיזה טובה הציעו לו בפעם השני.

ונחלקו בדבר זה רש"י ורבינו, לפי רש"י לא היה ב' הבטחות. ומה שאמר לו אח"כ עוה"פ 'והיטבנו לך', הרי הוא חוזר על מה שהבטיח לו בפעם הראשונה. ולא הציעו לו חלק ונחלה בארץ', רק הציעו לו דושנה של ירחו עד שיבנו את בית המקדש. אמנם דעת רבינו שהיה ב' הבטחות. ובתחילה הבטיחו לו לקבל מהשלל ולא רצה, ואח"כ הציעו לו שיתנו לו נחלה בארץ ישראל.

ב

מחלוקת רש"י ורבינו האם יתרו נשאר במדבר או שחזר אל ארצו

ג

הנה לא מבואר בפסוקים האם נתרצה יתרו ונשאר במדבר או לא. ונחלקו בזה רש"י ורבינו. דהנה דעת רש"י (יתרו פרק יח פסוק יג) דמש"כ (שם) 'וישלח משה את חותנו', הוא מה שכתב כאן שאמר לו משה כאן 'נוסעים אנחנו אל המקום וגו' אל נא תעזוב אותנו'. דרש"י לשיטתו דיתרו לאחר מתן תורה בא. ולפי רש"י יתרו לא נענה לבקשת משה וחזר אל ארצו.

אמנם דעת רבינו (כאן) שיתרו נענה לבקשת משה ונשאר במדבר. וז"ל רבינו "ועל דעתי כי נתרצה בזה. ועשה כן, כאשר הזכרתי שם וכו'". ושם כתב רבינו (פרשת יתרו שמות יט ח) דמדלא השיב יתרו בפעם השני למשה, נראה שקבל דבריו ועשה כרצונו ולא עזבם. ורבינו לשיטתו דהתורה כסדרה נכתבה. ויתרו קודם מתן תורה בא. וישלח משה את חותנו היה לפני מתן תורה, שהלך לגייר את משפחתו. ושוב חזר והיה עם ישראל במדבר. ועכשיו ביקש משה רבינו שישאר במדבר. ונתרצה יתרו ונשאר במדבר.

ואפשר לומר דרש"י לשיטתו ורבינו לשיטתו. דרש"י לשיטתו שיתרו חזר אל ארצו ולא נתרצה, לומד שבאמת לא הציעו לו חלק בארץ ישראל. ולכן חזר אל ארצו ששם היה לו נחלה ונכסים. ורבינו לשיטתו שסובר שבסוף נתרצה יתרו, ונשאר במדבר, הרי הוא לשיטתו שבתחילה הציעו לו כסף ולא נתרצה. ולבסוף הציעו לו חלק בארץ ישראל, ואז נתרצה.

רבינו מביא ראיה לשיטתו דיתרו קיבלו חלק ונחלה בארץ ישראל. מדאמרו בירושלמי דבני יתרו מביאין בכורים וקוראין. ורק מי שיש לו נחלה בארץ ישראל מביא וקורא. משום דכתיב שם על ארץ ישראל 'אשר נשבעת לאבותנו לתת לנו'.

שבחו של אהרן

וַיַּעַשׂ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הֶעֱלָה נֵרֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁהפרק ח פסוק ג **כתב רבינו "טעם ויעש כן אהרן. לומר שהוא היה המדליק אותן כל ימיו. ואף על פי שהמצוה כשרה בבניו כמו שנאמר** (שמות כז כא) **יערוך אותו אהרן ובניו', אבל היה הוא מזדרז במצוה הגדולה הזאת הרומזת לדבר עליון וסוד נשגב.** ואולי נרמז לו זה מפסוק (ויקרא כד ג) 'מחוץ לפרכת העדת יערך אותו אהרן מערב עד בקר', כי בו בחר השם בימיו. ומפני זה אמר גם עתה 'דבר אל אהרן בהעלותך', ולא אמר דבר אל אהרן ואל בניו בהעלותכם". וראוי להביא לשון רבינו (פרשת תרומה פרק כה) "חכמת המנורה בגביעיה וכפתוריה ופרחיה מאין תמצא ונעלמה מאד, אבל היותה מקשה בששה קנים יוצאין מן השביעי ועליהם נר אלקים וכו', וזה מאמרם (מנחות כט.) שנתקשה משה במנורה" עכ"ל.

<u>לא ויתר אפילו פעם אחת להדליק המנורה המשפיע תורה, כדי להקטיר קטורת המשפיע עשירות</u>

כתב החת"ס ז"ל (בהעלותך עמוד לג) לכאורה אין זה חידוש כל כך, שהרי כל כהן וכהן היה מוסר נפשו על כל חלק מחלקי עבודה, ומפני כן הוצרכו לתקן פייסות. אמנם כתיב (שמות ל ז) 'בהטיבו את הנרות יקטירנה', היינו שהטבת הנרות והקטרת הקטורת היו בזמן אחד, ומאן דעביד הא לא עביד הא. וידוע כי הקטורת מעשרת (יומא כו.), והמנורה מחכמת, והזהיר בנר הווין ליה בנים תלמידי חכמים (שבת כג:), וזהו שבחו של אהרן שלא שינה אף פעם אחת מלהעלות את הנרות המשפיעות חכמת התורה, כדי להקטיר תחתיה קטורת המעשרת עכ"ד.

<u>סוד המנורה – ערכתי נר למשיחי. וענין הגאולה מליבא לפומא לא גליא, לכן הדליק בעצמו המנורה</u>

כתב בדברי יואל (פרשת בהעלותך עמוד רנז) "ולדרכנו יתבאר שהדבר העליון **והסוד הנשגב הרמוז בה הוא סוד הגאולה**, ועל כן היה אהרן מזדרז במצוה זו ביותר לעשותה הוא בעצמו, ולא הניח שידליק את המנורה אחד מבניו, אע"פ שההדלקה כשרה אף בזר, דמכיון שרמוז בה סוד הגאולה התלוי בהדלקת המנורה, **כמאמר הכתוב 'ערכתי נר למשיחי', על כן רצה אהרן להסתיר הדבר כל מה דאפשר. כי ענין הגאולה מליבא לפומא לא גליא, וכל מה דאפשר יש להסתיר הדברים ולכסותם**".

הדלקת נרות שבת

בפרשתן - זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים (יא, ה) **מכאן שמדליקין נרות שבת. שמעתי שזה מאמר רז"ל. ופירש הרב המפולפל כמהר"ר אליעזר די אבילה ז"ל דהנה יקשה דמאי קאמרי "זכרנו את הדגה" והלא כל מה שרוצים לטעום** (היו) **טועמין במן, אלא מוכרח דמראית עין הוא עיקר, וכמו שנא'** (קהלת א' ח') **"לא תשבע עין לראות" מכלל דאיכא שביעה בעין.** (וראה יומא דף ע"ד). **ומזה תשכיל דצריך להדליק נר בשבת דכתיב "וקראת לשבת עונג" וישבע עינו לראות מאכלי שבת** (דבלאו הא - ליכא שביעה ועונג) **עד כאן שמעתי משם הרב הנזכר ז"ל.**

(חומות אנך להגאון החיד"א זצ"ל)

* * *

וברש"י שבת (כ"ה ע"ב) **לגבי הדלקת נר בשבת מציין גמ' יומא** (שם) **המאכילך את המן וגו' למען ענותך, דאכילת המן היתה נחשבת לעינוי, מחמת שלא ראו אותם לכן לא שבעו מכך, וביאר הרש"ש דזהו שהתלוננו בנ"י על המן בפרשתן** (יא, ו) **"בלתי אל המן עינינו" דכוונתם היתה שלא ראו את מה שטעמו, ורק ראו את המן בעצמו.**

ועיין ברך משה פר' עקב שמביא מדרש פליאה (המובא בכתב סופר) **ויענך וירעיבך ויאכילך את המן, מכאן שהנשים מדליקות נרות שבת. והוא פלאי.**

עיקר הדלקת הנרות במקום אכילה

הדלקת הנרות צריך שתהא בעיקר במקום האכילה, (וכן כתבו רש"י (שבת כ"ה ע"ב ד"ה חובה) ותוס' (שם ד"ה הדלקת נר) דהדלקת נר בשבת חובה, דחובה היא שיסעוד במקום הנר משום עונג, ויש עוד טעמים בחיוב הדלקת הנרות משום שלום בית שלא יכשל בעץ ואבן או שמצטערים לישב בחושך עי' בראשונים שם ובפוסקים).

המדליק נרות בכמה מקומות או בכמה חדרים, יברכו על הנרות שמדליקים במקום האכילה, ולא על שאר הנרות, (כיון שעיקר המצוה הן הנרות שאוכלים לאורם, וראוי שתהא הברכה עליהם, רמ"א סי' רס"ג סעי' י' וכביאור הלבוש המובא במשנ"ב סקמ"ה).

ואם במקום האכילה נמצאים אחרים שמדליקים כבר נרות, אז נוהגים שמדליקים במקום השינה או במקום ששוהים במשך השבת, (כיון דבמקום האכילה מדליקים כבר נרות, ואף דלדעת רמ"א בסעי' ח' מברכים על תוס' אורה, אולם עיקר החובה של מקום האכילה לא שייך כבר כיון שכבר מדליקים שם).

אכילה במקום שמחה

בעלי שמחה העורכים סעודות שבת מחוץ לביתם או הנוסעים לשבת ושוהים במקום אחד ואוכלים במקום אחר (בחדר אוכל, או ואל וכדו') **ראוי שיעמדו על כך שבמקום האכילה ידליקו נרות לכבוד שבת, דהיינו או שבעלת השמחה תדליק שם הנרות בברכה, או להעמיד שם אדם אחר שידליק הנרות לפני שבת** (ונכון לעשות כן כיון שזהו עיקר מקום האכילה, ואף כהיום שיש לעקטע"ר עכ"ז ראוי לנהוג כן, דהרי גם בבית במקום ששוהים ג"כ יש לעקטע"ר ועכ"ז נוהגין להדליק כמו שנכתוב לקמן). **ואדם אחר המדליק שם אם הוא בעצם אינו מחויב בהדלקת נרות מצד עצמו אז ידליק שם בלא ברכה.**

הדלקת נרות בזמנינו שדולק לעקטע"ר

בזמנינו שדולק אור הלעקטע"ר בכל בית ובית, וכשמדליקין נרות שבת יש כבר ריבוי אורה בבית מהלעקטע"ר - לכן ראוי ונכון שבשעה שהאשה מברכת על הנרות לכוין בברכת הנרות גם את אור הלעקטע"ר, בענין שידליקו את הלעקטע"ר בשעה שמדליקין את הנרות, ואם הלעקטע"ר היה דולק כבר מקודם, אז אפשר לכבות את הלעקטע"ר לפני הדלקת הנרות, ולחזור ולהדליקו לכבוד שבת.

והדלקת הלעקטע"ר יכולה ליעשות הן ע"י הבעל או אחד משאר בני הבית לאחר שהאשה הדליקה את הנרות בשעה שהאור בחדר הזה כבוי או יכולה ליעשות ע"י האשה קודם שתדליק הנרות ותכוין בברכה גם את הלעקטע"ר (דכיון דבזמנינו יש ריבוי אורה מחמת הלעקטע"ר, נמצא דאין שום תועלת בהדלקת הנרות, דשרגא בטיהרא מה מהני, ויש חשש שהברכה תהא לבטלה, ואף לדידן דפוסקים כהרמ"א (בפי' רס"ג סעי' ח') דאפשר לברך ברכת הדלקת הנרות על תוספות אורה, עכ"ז יש לומר דכוונתו בתוספות אורה מחמת נרות, דהיינו שמדליק במקום שכבר דולקות נרות, דבזה דעתו דאפשר לברך כיון שע"י ריבוי אורה יש ריבוי שמחה בבית, דמתפשט האור בכל הבית, וזה שייך לומר בנרות, אבל כשמדליק נרות במקום שדולק לעקטע"ר, והלעקטע"ר משפיע אור גדול, קשה לומר שהנרות מוסיפים אורה ושמחה, ובפרט אלו המדליקים מנורות רבים וגדולים שאורם רב, א"כ תוספות הנרות דומים להדליק נרות באור יום שאין להם תועלת ואולי אפילו פחות מזה, ולכן נכון לעשות כנ"ל, וכן שמעתי מהגאון ראש הכולל רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל ועוד גדולי הפוסקים, וכן מובא שנכון לעשות כן בשו"ת באר משה (ח"ה סי' קי"ב) ובשו"ת נשמת שבת (סי' שמ"ה) הביא מקונטרס בית יהודה שכן נהג הגה"ק ר' יודעלע האראוויטץ זצ"ל, ובתשוה"נ (ח"ב סי' קנ"ב) הביא שיש גדולים שהחמירו כן).

והעולם שאינם נוהגים כן ומדליקים כרגיל יש להם על מה לסמוך, וסברתם דיש שמחה של תוספות אורה אף בנרות שמדליקים במקום במקום שיש לעקטע"ר, ויש בזה כבוד ועונג לסעודת שבת, וכמו שמדליקים נרות בסעודות חשובות אף כשיש לעקטע"ר שהנרות מוסיפים כבוד לסעודה (וכן כתב בתשוה"נ שם לחלק בין מקום האכילה למקום שאין אוכלים שם.

ויש ראיה לזה מתשו' מהרי"ל (המובא בא"ר סקי"ח) דמביא ראיה שאפשר לברך על תוס' אורה, דהמהרי"ל כתב ראיה מהא דמדליקין נרות ביו"ט בביהכ"נ אף דשרגא בטהרא מאי מהני, אלא כל מה דמיתוסף אורה חשוב הנאה טפי, וכן יש להביא קצת ראיה מהמ"א (סקט"ז) דכתב בשם האחרונים דאם הדליק נרות קצרות שאינם דולקות עד הלילה, אז אם הוא אוכל בבית לא הוי ברכה לבטלה, דאף שעדיין יום, יש לו הנאה ושמחה מן הנרות בשעת האכילה, אלא דמ"מ כתב דמצוה מן המובחר לעשות נרות ארוכות שידלקו עד הלילה).

ובזה סומכים העולם כשיו"ט ושבת סמוכים ומדליקים הנרות לכבוד היום השני ואז אי אפשר לעשות העצות הנ"ל (דאי אפשר לכבות האור ביו"ט, ולכן צריך לסמוך על הסברא הנ"ל).

האוכלים במקום אחר

ואותם המדליקים נרות שלא במקום האכילה, כמו אברכים נשואים שאוכלים את סעודת שבת אצל הוריהם, או כשיש שמחה במשפחה ואוכלים במקום אחר ומדליקים בבית, צריכים להחמיר יותר ולנהוג כנ"ל דהייט לברך ולכוין גם את הלעקטע"ר (כיון דהדלקת הנרות שלא במקום אכילה אינו מטעם כבוד שבת, אלא מטעם שלום בית דהיינו שלא יכשל בעץ ואבן או מפני שמצטערין לישב בחושך (ע' בראשונים בגמ' שבת כ"ג ע"ב, ובדף כ"ד ע"ב), וטעם זה לא שייך אלא במקום שיהא חושך בלא נר, אבל במקום דיש אורה בלא הנרות לא שייך להדליק נר מחמת שלא יכשל, ולא שייך לומר בזה תוספות אורה, דאין הנאה מתוספות אורה זו ולא שייך לומר כבוד ועונג דזה שייך רק בסעודה).

והמדליקים במקום שכבר דולק הלעקטע"ר ואינם מקפידים לכבות בעת שמדליקים, טוב ונכון שיטעמו דבר מה במקום הנרות במשך הלילה, ובזה יצאו ידי הדלקת נרות במקום כבוד ועונג שבת (ובתשוה"נ שם הביא ששמע מבחור ששאל את החזו"א בענין הדלקת הנרות ואמר לו שראוי לו כשמברך בחדר השינה, שיאכל מזונות כשחוזר בלילה).

ויש לציין מה שכתב באשל אברהם (בוטשאטש) בסי' רס"ג, דכמה נשים המדליקות נרות במקום אחד ואף במנורה אחת, יכולות לברך לכולי עלמא (אף לדעת הב"י) **דכיון שהונהגו כן אין כאן חשש ברכה לבטלה, ושייך בזה אשר קדשנו במצוותיו וציונו, כיון שהוא מצוה דנשים מוחזקות מהאמהות, וכבר קבעו חובה על עצמם שלא תהיה שום אשה שנישאת פעם אחת בלי הדלקת ב' נרות ממילא פשיטא דשייך לומר וציונו ע"כ, ויש לדון אי שייך לומר סברא זו אף בכדי לברך במקום הלעקטער.**

יהוד"ה אתה יודוך אחיך

מריחוק מקום וקירוב לב, נשגר ברכות לרוב, בברכת מזל טוב, קדם מעלת כבוד ידידינו
האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד חשיבה כאורה, עסור בלו"ג למען קהילתינו המעטירה,
ישמח מ"ש בעיתנת חלקו וחבלו, אשרי שכבה לו

הרבני הנגיד הנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מוה"ר משה יהודה שטראוים הי"ו

אב"ד בקהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

לרגל נישואי בנו ני"ו למז"ט ובשעטו"מ

יה"ר שיזכה לראות ולרווות נחת מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה, במידה ערובה וגדושה,
מתוך בריות גופא ונהורא נפישא, אושר ועושר והרחבת הדעת, רב ברכות ושובע שמחות,
תעיד בכל עת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי תודה והערכה

הנהלת הקהילה

פה בני ברק יצ"ו

משיב כהלכה
תמציתן השיעורי הלכה שנאמרו בבית מדרשו
ע"י הרב הגאון רבי יהושע צבי יוחשעף שליט"א
מו"ץ קהילתינו הק'

דיני ברכת התורה (ב)

א] אחר שבירך ברכת התורה צריך ללמוד תיכף ומיד ואסור להפסיק בין ברכת התורה להתחלת הלימוד, ולכן נהגו לומר מיד אחר ברכת התורה פסוקי ברכת כהנים ומשנת אלו דברים [א].

ב] ולכן לכתחילה לא יפסיק בין הברכה ללימוד אפילו בשהייה בלבד אם הוא יותר מכדי דיבור וכל שכן שלא יפסיק בדיבור ממש אפילו בתיבה אחת [ב] ובדיעבד אם הפסיק ביניהם בדיבור לא יחזור לברך [ג] ויותר טוב שיכוין אח"כ בברכת אהבה רבה לצאת בזה חובת ברכת התורה וילמוד תיכף אחר התפילה [ד].

ג] אם נזדמן לו לענות אמן יש"ר קדושה וברכו מיד אחר ברכת התורה קודם שאמר הפסוקים מותר לו לענות ואינו נחשב להפסק [ה].

ד] סדר הברכות אינו מעכב ולכן אם הקדים ובירך תחילה ברכת אשר בחר בנו קודם ברכת לעסוק בדברי תורה אינו מעכב וצריך לברך אח"כ ברכת לעסוק בדברי תורה והערב נא [ו].

ה אם התחיל בברכה בתיבת "והערב נא" וגמר את הברכה שוב אינו יכול לומר אחר כך אשר קדשנו לעסוק בדברי תורה [ז].

ו] קראוהו לעלות לתורה מיד לאחר שבירך ברכת התורה יעלה ויברך שנית ברכת אשר בחר בנו [ח] ומכל מקום כדי שלא יהא ברכותיו הראשונות לבטלה יש לו לומר בדרך הילוכו לעלות לתורה עכ"פ פסוק אחד כגון יברכך [ט].

ז] אם קראוהו לעלות לתורה קודם שבירך ברכות התורה יעלה ויברך ולאחר קריאת התורה לא יברך שוב אשר בחר בנו רק ברכת אשר קדשנו והערב [י] ואומר אח"כ יברכך פסוקי ברכת כהנים.

ח] אך כל זה באופן שקראוהו לעלות לתורה ולא היתה לו השהות לברך ברכת התורה אבל אם יש לו שהות צריך לברך קודם עלייתו לתורה ברכת לעסוק בדברי תורה והערב נא ואח"כ עולה לתורה ומברך אשר בחר בנו [יא].

ביאורים והוספות

(א) שו"ע סימן מ"ז סעיף ט' דעת המחבר להקל בזה דאינו דומה לשאר ברכת המצוות שאסור להפסיק בין הברכה להמצוה דכאן במצות תלמוד תורה הרי המצוה להגות בה יומם ולילה וא"כ לעולם אין כאן היסח הדעת ועיין במשנ"ב ס"ק י"ט דהסכמת רוב האחרונים הוא דדין ברכת התורה כמו כל ברכת המצוות וברכת הנהנין דאסור להפסיק בין הברכה להמצוה - ובמשנ"ב סק"כ מביא הטעם שאומרים שלשה פסוקים מפני שרצו לסדר כדרך הקורא בתורה שקורא שלשה פסוקים ומה שאומרים דווקא פסוקים אלו מפני שהם פסוקים שיש בהם ברכה

(ב) בסימן ר"ו במשנ"ב סקי"ב כתב דאסור להפסיק אפילו בשתיקה אם הוא יותר מכדי דיבור היינו אמירת ג' תיבות ובדיבור ממש אסור אפילו בתיבה אחת

(ג) דספק ברכות להקל ודעת השו"ע להקל בזה כנ"ל

(ד) משנ"ב סקי"ט

(ה) שיח הלכה סקי"ז וכ"כ בספר מאיר עוז בשם הגרח"ק דאף דלגבי ברכת הנהנין וברכת המצוות נפסק שאין לענות לדברים שבקדושה בין הברכה לעשיה אך כאן שהמצוה היא ללמוד נחשבת ענייתו כלימוד תורה לענין זה שלא יחשב הפסק ועיין באשי ישראל במכתב בסוף הספר אות נ"ו מביא מהגרח"ק שלכתחילה יש ליזהר ולא לענות ולכאורה צ"ל דכוונתו להזהר אם לא מכוון לשם מצוות ת"ת ובספר שיח הלכה כתב דנכון שיכוין שהדין הוא שצריך לענות ואז יש בענייתו גדר של לימוד תורה

(ו) בסימן קל"ט במג"א שם בשם הב"ח ומהרש"ל שאם קראוהו לעלות לתורה קודם שבירך ברכת התורה נפטר בזה מלברך ברכת אשר בחר בנו וצריך לברך אח"כ ברכת לעסוק בדברי תורה ומבואר מזה שאפילו הקדים ברכה שניה אינו נפטר מברכה ראשונה כן הוכיח בתהלה לדוד סימן מ"ז (סק"ג) ועיין בערוך השולחן (סימן קל"ט ס"ט) אך בשו"ת אגרות משה (ח"א סימן כ"א) ס"ל שאם הקדים אשר בחר בנו שוב לא יברך לעסוק בדברי תורה

(ז) כ"כ בספר ברכת יעקב (להגר"י בלויא) וטעמו דפליגי הפוסקים אם ברכת אשר קדשנו לעסוק היא ברכה אחת עם והערב וא"כ בזה שבירך "והערב" בראשונה הוי כמשנה בפתיחת הברכה והיה צריך לחזור ולברך כל הברכה אבל אם סוברים כהפוסקים שהם שני ברכות הרי יצא בברכת והערב ולכן למעשה לא יחזור לברך דלא גרע מאהבה רבה שפוטר הכל

(ח) כמבואר בשו"ע סימן קל"ט ס"ח ומשנ"ב סק"ל ולא הוי ברכה לבטלה דניתקן במיוחד משום כבוד התורה כשקורא בציבור, ופשוט דאחר שבירך ברכת התורה כבר יצא מדאורייתא וברכה זו הוא רק מדרבנן לכו"ע

(ט) משנ"ב שם ומשמע דא"צ שיאמר ג' פסוקים וסגי באמירת פסוק אחד

(י) בשו"ע סימן קל"ט ס"ט ובמשנ"ב (סקל"א ול"ב) שם מבאר מה דכתיב בשו"ע שם שכבר נפטר מלברך ברכת אשר בחר בנו דלא גרע ממי שנפטר ב"אהבה רבה" אך האחרונים כתבו דאינו דומה לגמרי דשם יוצא בזה גם ברכת לעסוק בדברי תורה וכאן יצא רק ברכת אשר בחר בנו

(יא) כן מבואר בפמ"ג (משב"ז סק"י) דצריך לברך כסדר הברכות שתיקנו חז"ל ובאשל אברהם (בהקדמה לסימן קל"ה) כתב דצריך לברך מקודם ברכת אשר קדשנו במצוותיו לעסוק בדברי תורה והערב בעודו הולך לעלות לתורה דצריך לומר "וציוונו" קודם הקריאה כמו כל ברכת המצוות שיש לברך אותה קודם עשיית המצוה ובשו"ת מהרי"ל דיסקין (קו"א סימן ה' אות י"ד) דאסור לקרוא בתורה קודם שבירך ברכה זו

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
נתייסדה ע"י רבינו הגה"ק מהרי"ב זצוקללה"ה
בני ברק
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ברכות עד בלי די

מריחוק מקום וקירוב לב, נשגר בזה ברכת מזל טוב, ושמחות לרוב, לכבוד ידידינו הנעלה והחשוב, תורה יר"ש וחסידות אצלו שלוב, על כל מכיריו נערץ וחביב, כתר שם טוב לו סביב, עסקן נמרץ לכל דבר שבקדושה, במידה מרובה וגדושה, עושה ומעשה למען קהילתינו הק' בכל עת ובכל שעה, במסירות נאמנה ונפלאה, ה"ה

ה"ה האי גברא יקירא, נודע לשם ולתפארת

מוה"ר **יואל קויפמאן** הי"ו

משמש נאמן דביהמ"ד הגדול בקרית יואל יע"א

לרגל נישואי בנו למז"ט בשעטו"מ

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתידתינו, שיזכה לראות רב תענוג ונחת, תודה וגדולה במקום אחת, ויה"ר שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא, אורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, עד ביאת משיח צדקינו הולך תמים, אכי"ר.

המברכים בלונ"ח ברגשי הודאה והכרת הטוב

הנהלת הקהילה

פה בני ברק יצ"ו

יעלה ויבוא
איחולי לבינו

סימן טוב ומזל טוב

הלכות מזוזה (יב)

יא. סֻכַּת חָג, בֶּחָג, וְהַבַּיִת שֶׁבַּסְּפִינָה וְהַחֲנוּיוֹת שֶׁבַּשְּׁוָקִים, פְּטוּרִים.

חניות

חניות המשמשים רק תקופה בשנה, כגון דוכנים למכירת ד' מינים וכיו"ב פטורים ממזוזה לכו"ע[1].

חניות ומשרדים קבועים, י"א שפטור ממזוזה[2], וי"א שחייב במזוזה[3], והמנהג לקבוע מזוזה בלא ברכה[4]. ולענין ברכה במשרד ראה עוד בהערה[5].

---

1 כמבואר בשו"ע (שם) שחניות פטורים ממזוזה. ובאופן שהחנות אינו קבוע לכו"ע פטור ממזוזה.

2 כתב בשו"ע (שם) "והחניות שבשוקים פטורים". וכתב הט"ז (שם סק"י) "דלאו דירות ניהו. ונראה לי אפילו אם יושבין בהם בכל יום פטורים, דכיון דאינם שם בלילה מיקרי ארעי, כדמצינו בחושן משפט (סימן קמ סעיף ח) לענין חזקה. ובפרישה הניח זה בצריך עיון, ולענ"ד נראה כמו שכתבתי. ולא דמי לבית התבן או אוצר, דשם תשמיש השייך לו אין חילוק בין יום ללילה, כן נראה לי. אבל חנות שהוא בביתו פתוח לרשות הרבים פשיטא שצריך מזוזה לפתחיו".

וביאר דעת הט"ז לחלק בין, בית האוצר שחייב במזוזה, לחנות הפטור ממזוזה כתב בשו"ת רב פעלים (יו"ד ח"ב סימן לו ד"ה והשתא) בשני אופנים. א דבית האוצר תשמיש המיוחד לו הוא, לאכסן בו יין ותבואה, וזהו שוה בו ימים ולילות, כי אין מפנים אותו בלילה, וכן הוא בית העצים ובית התבן וכיוצא. אך חניות אמת שאין מפנה סחורתו מהם בלילה, מ"מ הם לאו לאוצר עבידי, אלא מטרתם הוא למכור שם סחורתו, וזה אינו אלא בימים, אבל בלילות סוגר חנותו והולך לו, על כן גרע מבית האוצר, ששם תשמיש המיוחד לו קבוע בימים ובלילות. ב חניות שאין נכנס ויוצא רק ביום ולא בלילה, כי אין דרך להכנס בחנות בלילה, להכי לא חשיב בית דירה, משא"כ בית האוצר עיי"ש.

הרי לנו דעת הט"ז שחניות שימינו אע"פ שנמצאים שם מידי יום ביומו, מ"מ פטור ממזוזה, והביא ראיה מדין חזקה (חו"מ סימן קמ ס"ז) שקיי"ל שאינו חזקה עד שיהיה שם יום ובלילה. ויעויין בשדי חמד (מע' מ' כלל קכד) שהביא משו"ת חמדת שאול (יו"ד סימן לז) שכתב להעיר וז"ל "דשם מיירי מחזקת בית דאורחא למידר בה ביום ובלילה, הרי לא החזיק בדבר כפי הנאתו ותשמישו וכו', אבל בחנות שאין דרך לדור בה בלילה הרי מבואר שם בסעיף יד להרמב"ם והמחבר דבחזקה שלש שנים ביום לחוד הוי חזקה, והטעם כתב הבית יוסף בסימן ח"י, כיון דאין תשמישן אלא ביום, דירת היום חשיבה כדירת יום ולילה, ואף הרב רמ"א הכריע בחנות מעיקרא כהרמב"ם והמחבר, ואם כן מחזקה תברא לדבריו וכו', עיי"ש. אמנם יש לומר שהט"ז הביא משם ראיה רק שדרך בית הוא להיות שם ביום ובלילה. וע"כ במזוזה שחייבים רק בבית אם אינו שם בלילה פטור.

ויעויין במקדש מעט (שם ס"ק לו) שכתב לבאר מאי שנא מבית המדרש, דיש אומרים שחייב במזוזה, הרי בבית המדרש נמי לא נמצאים בלילה. דשאני התם שראוי ללמוד בו גם בלילה, משא"כ חנות שאין מסתחרין בלילה, ואינו תלוי בו אלא בקונים, והם אינם מגיעים בלילה.

3 בפרישה (ס"ק כב) מסתפק בחניות שבימינו הקבועות האם חייבים במזוזה, והובא דבריו בהגהות רעק"א (שם). כתב הערוך השלחן (שם סעיף כו) שמקום המיוחד למלאכתו חייב, אלא אם כן הוא בנין ארעי כמו בסוכות היוצרים. וכתב דמקור הדין שפטור הרי הוא הרמב"ם, שהרי הרמב"ם לשיטתו אזיל דסובר דבית האוצר פטור מזוזה, אולם לפי מאי דקיי"ל בסימן רפו כהחולקים על הרמב"ם, שוב יש לחייב לקבוע מזוזה בחניות מדין בית האוצר. וכ"כ היד הקטנה הובא בפת"ש (סק"י) וז"ל ועיין בספר יד הקטנה (על הרמב"ם פ"ב מהלכות מזוזה אות כא) שתמה על זה, דאם יש בחנות איזה סחורה המונחת שם תמיד, הוי ליה ממש בית האוצר, ואף אם מפנה הסחורה משם לילה ואינו משאיר שם כלום מכל מקום ראוי לחייבו כמו בית המדרש, דאמרינן לפי שיושבין בו כל היום הרי זה דירה. והעלה דכוונת הטור והש"ע בחניות שעושין ביומא דשוקא בכרכים גדולים ועומדים שם החניות בשוק, רק כל משך היריד, ואח"כ מפרקים אותו, או עומדים פנוי בלי שום תשמיש, דזה ממש כמו סוכת החג בחג, עיי"ש".

חנות / משרד הצמוד לבית, חייב במזוזה בברכה[6].

חנות הנמצאת במקומות של גויים, ויש חשש שהם יבזו את המזוזה, אין לקבוע שם מזוזה[7].

מחסן שמחזיק סחורה בשביל החנות, דינו כבית האוצר החייב במזוזה, אך מ"מ אין לברך[8].

וכן כתב בקצור שלחן ערוך (סימן יא סעיף יד) "וכן אותן חניות שעושין ביומא דשוקא לימי משך היריד, ואחר כך מפרקין אותן, או שנשארים בלי תשמיש פטורין. אבל החניות הקבועות בסחורה חייבין במזוזה".

4 חובת הדר (פרק ג הערה כד) אחר שהביא מחלוקת הפוסקים בזה כתב "ומ"מ לענין ברכה נראה שאין לברך על קביעת מזוזה במקומות עבודה וחניות". שו"ת תשובות והנהגות (ח"א סימן תרמז), ועוד.

5 כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סימן ד אות ב) "ואשר העיר כבוד תורתו בענין קביעות מזוזה במשרדים לענין ברכה, וכתב דהאחרונים כותבים בזה בפשיטות בלי ברכה, והיינו ע"פ מש"כ רבינו הט"ז (סימן רפו סק"ח), וכבודו העיר דשאני משרדים שמונחים שם תיקים וספרים וכלים שונים גם בלילה, ולא גרע מבית האוצר דחייב במזוזה כפסק השו"ע תחילת הסימן שם, א"כ לא די במה שכתב הט"ז הנ"ל לפטור מברכה ע"י שיושבים בחנות רק ביום וכו'. מיהו דע דבמקדש מעט (יו"ד סימן רפו סק"א) העיר על מה שפסק השו"ע דאוצר חייב מן הדין וממילא גם בברכה, דבתוס' רי"ד וריטב"א ושה"ג בשם הריא"ז פסקו בפשיטות דאוצרות פטורים וכן בית התבן וכיו"ב, והב"י לא ראה כל הני ראשונים. ונהי דלענין עצם חיוב ודאי נחמיר כרבינו הב"י, אבל לענין ברכה יש מקום להחמיר. וא"כ שוב נולד ספק לענין המשרדים אם לברך, מכל מקום עדיין יש עדיפות במשרדים ששוהים בני אדם שם כל היום, וגם בלילה משמש לצורך כנ"ל. **וע"כ מי שמברך אין מזניחין אותו, ועדיין יש קצת עיון".**

6 ט"ז (שם) שחניות הסמוכות לבתים ופתוחים לרשות הרבים חייב במזוזה. וביאר המקדש מעט (ס"ק לו) שחייב משום שהוא בית שער לבית. ובספר חובת הדר (פ"ג הערה כב) כתב שחייב משום שהוי חלק מהדירה.

7 כתב בשו"ת רב פעלים (שם) והנה פה עירנו בג'דאד לא נמצא בשנים שעברו חניות כאלה הנזכרים בשאלה, ורק היה לסוחרים ישראלים חניות שראויים למזוזה, והמה בפונדק של גוים, ויושבים בהם סוחרים ישראלים וסוחרים גוים, ולא נהגו הישראלים לתת מזוזה בחניות שלהם, אע"פ שפתחיהן ראויים למזוזה. ונראה טעם שנהגו שלא להניח מזוזה שם, הוא כי מאחר דחצר הפונדק דשו בה גוים רבים, יהיה מזה חוכא, אם יניחו שם מזוזה. ועוד אפשר שיגנבו אותה הגוים ואתו לידי בזיון כתבי הקודש עי"ש".

8 אע"פ שבשו"ע פסק שחייב, מ"מ מכיון שלדעת הרמב"ם פטור, המנהג שאין מברכים.

שאלות ותשובות בדרך קצרה, שהגיע אל פתח הלשכה

מעשה שהיה בשאלת תינוק

שאלה: אות **בי"ת** של 'ובכל', יש בזה חשש שינוי צורה שהרי הוא אות פ"א. ולכן היה ההוראה שיש לשאול לתינוק. ואכן כך עשו, והלכו לכיתה בתלמוד תורה של ילדים היודעים כבר היטב אותיות, אבל אינם מבינים מה צריך להיות כתוב, **ושאלו לתינוק וקראו כהוגן אות בי"ת. ואח"כ שאלו אותו עוה"פ ואז קראו אות פ"א. ואז שאלו לעוד כמה ילדים, ויחד כולם ענו ואמרו שזו אות ב'.** והשאלה היתה מה עושים בכה"ג?

תשובה: בנידון כזה ששאלו כמה תינוקות ורובם אמרו שזה בי"ת, אזלינן בתר הרוב ילדים, והרי הוא אות בי"ת וכשרה (כמבואר בקסת הסופר סימן ו בשם בחיד"א). [ובאופן שלא היה שאלו עוד תינוקות, יש נידון באחרונים האם אמרינן תפוס לשון אחרון].

חלק השני של המעשה

שאלה: כששאלו לתינוק הראשון השאלה של הבי"ת, רצו לבדוק האם הוא בקי באותיות סת"ם, שאלו אותו עוד כמה אותיות, **ואז להפתעת כולם אמר על אות** ו' **של** 'ובכל' **שהרי היא אות יו"ד.** והשאלה היתה האם צריכים להיחשב בדעת התינוק, כיון שאין כאן שום שאלה בזה?

תשובה: כיון שליכא שום ריעותא בהאות, וניכר לכל שהרי הוא אות וא"ו, לא אזלינן בתר דעת התינוק והרי הוא כשירה. וראה בזה בשו"ת שבט הלוי (ח"י סימן רעז אות ב').

ברכת
ציון וירושלים

באותות כביד והערכה, נשגר כוס של ברכה, לכבוד מע"כ ידידינו החשוב, אהוב ויחביב, ראש וראשון לכל דבר קודש, לכל מיסדות כ"ק מרן רבינו שליט"א תומך במדת הגידש, ובמיוחד לבו בוער למען מיסדותינו הק' פה עיר הקודש, עוזר וסומך לכל אשר אליו פונה, בסבר פנים יפות לכ"א עונה, נידע ברוחו הנדיבה ובנפש מסורה, שמעו הטוב הולך בכל המדינות לתפארה, עוטה כשלמה אורה, לו יאה שבח ושירה,

ה"ה

הרבני הנגיד המפואר כש"ת
מוה"ר

יואל
עפשטיין

הי"ו

חבר הנהלת קהלתינו הק' בקרית מלך רב
ומגדולי תומכי קהלתינו ומוסדותינו הק'

לרגל נישואי בנו לטזל טוב

תקרב רינתינו, לפני ה' אלוקינו, שירזו מע"כ מכל יו"ח רב נחת דקדושה, במדה גדושה, ובשכר פעליו למען הפרט והכלל, ישלם לו הקב"ה שכרו משפי מעל, עדי נזכה בקרוב היום, לתשועת עולמים, ויתחזזה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשונה, במהרה ביומינו אמן.

המברכים בהוקרה והערכה

הנהלת הקהילה
הנהלת המוסדות

בעיה"ק ירושלים תובב"א

כ"א סיון

הגה"ק רבי שלמה ממונקאטש זי"ע

מתולדותיו

הגה"ק ר' שלמה שפירא בעל "שם שלמה" זי"ע נולד בשנת תקצ"ב לאביו הרה"ק ר' אלעזר מלאנצהוט בנו של הבני יששכר זי"ע, בהגיעו לפרקו נשא את בתו של רבי יקותיאל שמעלקא מסאסוב בנו של הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע, בישבו על שולחן חותנו שימש כרב בסאסוב, לאחר מכן שב לבית אביו ששימש אז כרב בעיר סטריזוב, בשנת תרי"ז נתקבל אביו לרבנות לאנצהוט ואז מילא את מקומו ברבנות סטריזוב, עם הסתלקות אביו תרכ"ה התחיל להתנהג באדמורו"ת, בשנת תרמ"ב עבר ל ברבנות מונקאטש בה ישב זקינו הבני יששכר, ומסופר שבד הראשונה שם אמר כי רב חדש בדרשה הראשונה עדיין אינו מכיר בני הקהילה ועל מה עליו לעוררם ואפשר שהקהילה נאה וחסודה אין בה מום, על כן צריך לדרוש שיעשו מעשיהם הטובים למען האמת בלתי לה' לבדו, ופירש אז מאמה"כ "ראש דברך אמת" היינו שהדרשה הראשונה תהיה בענין אמת, "ולעולם" היינו בהמשך הזמן כשכבר יכירם היטב יעוררם על "כל משפטי צדקך", דהיינו על כל פרטי הדברים הצריכים תיקון, וביום כ"א סיון שנת תרנ"ג השיב את נשמו ליוצרו ומנו"כ במונקאטש.

כ"ב סיון

- רבי יחיאל מיכל מנעמרוב ב"ר אלעזר הי"ד - ת"ח
- רבי דוד דייטש (אהל דוד) ב"ר מנחם - תק"ץ
- רבי משה ירוחם ב"ר מנחם מענדל מקאצק - תרכ"ה
- רבי ירחמיאל יהודה מאיר מפאשיסחא ב"ר יעקב יצחק אלחנן- תרנ"ג
- רבי ברוך אשר ב"ר אהרן מטשערנובל - תרס"ה

כ"ג סיון

- רבי יעקב פאלאק בעל החילוקים ב"ר יצחק - רפ"ה
- רבי יהודה אסאד מסערדעהעלי ב"ר ישראל (שו"ת יהודה יעלה) - תרכ"ג
- רבי יצחק (השני) מברזנא ב"ר אברהם שמואל - תרצ"ט
- רבי משה מזידיטשוב ב"ר ישכר בעריש מווערעצקי - תש"ד

כ"ד סיון

- רבי יעקב יצחק מבלענדוב ב"ר חיים מאיר יחיאל ממאגלניצא (אמת ליעקב) - תרמ"ב
- רבי ישראל חיים פריעדמאן אב"ד ראחוב ב"ר יודא (ליקוטי מהרי"ח) - תרפ"ב

כ"ה סיון

- רבן שמעון בן גמליאל - ג"א תתע"ה
- רבי ישמעאל כהן גדול בן אלישע - ג"א תתע"ה
- רבי ארי' לייב ב"ר אשר (שאגת ארי') - תקס"ה
- רבי דוב בעריש מביאלא ב"ר אברהם מטשעכנוב - תרל"ו
- רבי חיים סופר אב"ד פעסט ב"ר מרדכי אפרים פישל (מחנה חיים) -תרמ"ו
- רבי אליהו מווייסקויט ב"ר אברהם יוזפא (אזור אליהו) - תרמ"ו

מן הראוי לציין מה שהביא בס' דברי תורה וז"ל: "שמעתי בשם אאזמו"ר הגה"ק מהר"ש מפה"ק זי"ע (בהיותו אבד"ק סטריזוב) פ"א נתוועד בסעודת ברית מילה בק' רישא עם הגאון הגדול המפורסם מהרצ"ה אורנשטיין ז"ל מלבוב (בהיותו אז אבדק"ק רישא) וכיבדו הגאון מרישא לאא"ז לומר תורה וסירב ואמר אא"ז יאמר הרב מרישא, ולעומת זה גם הג' מרישא לא רצה לומר רק הפציר בו עוד באא"ז הגה"ק שיאמר ד"ת ולא רצה לעבור עוד על דברי מרא דאתרא ויען ויאמר (אאזמו"ר הקדוש) כתוב יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת ועפי"ד המד"ר בראשית ויקרא אלקים לאור יו"ם אלו מעשיהן של צדיקי"ם, ולחושך קרא ליל"ה אלו מעשיהם של רשעים, וזהו יו"ם ליו"ם (כשמתוועדים שני אנשים שהם בבחינת יו"ם מעשיהן של צדיקי"ם) יביע (כל אחד לחבירו) אומר (אתה) ולילה ללילה (כשמתוועדים יחד שני אנשים המתגאים, שהם בבחינת ליל"ה מעשיהם של רשעי"ם) אז כל אחד מהם "יחוה דעת" (רוצה להגיד כדי להראות דעתו וחריפותו), ובזה יצא אאזמו"ר זי"ע י"ח דברי רב האי גאון ומרא דאתרא הנ"ל".

דרכו קודש היתה שלא לומר דברי תורה בשב"ק רק אחר אכילת כל התבשילין ואמר טעמו כי שמע פעם בצאנז מהרה"ק ר' אהרן מקראקא ז"ל שהגיד בשם אביו הרה"ק בעל מאור ושמש זי"ע כי דרכו בקודש היה לומר תורה לפני המסובין בשעת הסעודה בין מאכל למאכל והיה נמשך בדברי תורתו הרבה עד שנצטננו המאכלים אשר לפניהם וגילו לו אח"כ מן השמים שמקפידים עליו בזה יען כי ע"ז מניח להצטנן מאכלי שב"ק.

כ"ב סיון

הגה"ק רבי דוד דייטש זי"ע ["אהל דוד"]

מתולדותיו

הגה"ק רבי חוד דייטש זי"ע בעל "אהל דוד", נולד בי"ז חשון תקט"ז בנייטרא לאביו, הגה"ק רבי מנחם מענדל זצ"ל דומ"צ שם ולאחמ"כ אב"ד קיצע שליד פרשבורג, וטוטשאפ וגליל טאבור הסמוכים לפראג. מופנות אליו כמה תשובות בשו"ת נודע ביהודה. הוא היה בנו של הגאון רבי מרדכי דייטש זצ"ל מח"ס "מור דרור" על הש"ס ב"ר חנוך יהודא מקציני העיר פרעשבורג, בן הג"ר מנחם מענדל אב"ד געדינג, ולמעלה בקודש עד רבי יהודה החסיד. כמו"כ היה נכדו של הגה"ק רבי יהושע אב"ד קראקא המפורסם בחיבורו "מגיני שלמה".

היה תלמיד מובהק וותיק לה"נודע ביהודה" אשר השיב לו בשו"ת כארבעים תשובות אשר מתוכם ניכרת הערכתו הגדולה אליו. כמו"כ היה תלמיד להגאון רבי לעמיל גלוגא אב"ד אייזנשטאט מח"ס חוט המשולש בשערים, ומהר"ם ברבי אב"ד פרעשבורג. בשנת תק"מ נשא את אשתו מרת מרים בת דודו הר"ר משה מטוטשאפ. בשנת תקמ"ד נתקבל לאב"ד יעמניץ במעהרין, ואח"כ בתק"ן לאב"ד פרוינקריכץ, ומשם בתק"ע לסערדאהעל, ובתקע"א נתקבל לאב"ד בעוב"י עיר חדש שם נלב"ע בערב ש"ק כ"ב סיון תקצ"א. מופנות אליו עשרות תשובות בשו"ת חת"ס, שיבת ציון, אמרי אש, יהודה יעלה (מהר"י אסאד), שמן רוקח, המצרף, עטרת חכמים ממח"ס "ברוך טעם". חתנו המפורסם היה הגה"ק מאוה"ג מהר"ם א"ש זי"ע אב"ד אונגוואר מח"ס שו"ת אמרי אש.

שבח גדולי הדור עליו

היה נערץ בפי כל גדולי וחכמי דורו, מפליא לראות את הערצת גדולי החסידות אליו. כמ שסיפר נכדו הגה"ק מסעקעלעהיד הי"ד שהרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זיע"א אמר שרואה אור גדול במדינת הגר והוא בנאווימעסטא (עיר חדש) המאיר מסוף העולם ועד סופו".

גם הישמח משה העריצו מאד בידוע את גודל קדושתו, כמ שמתארו בהסכמתו לספרו, וסיפר פעם בעל הדרכי תשובה ממונקאטש זי"ע בעת חלוקת האפיקומן, שהרה"ק ה"ישמח משה" זיע"א אמר בחג השבועות תקצ"א לפני המסובין בשולחן הטהור, כי אם היה אפשרי שיזדמנו יחד הוא (הישמ"מ) והרה"ק ה"בני יששכר" מדינאב זיע"א אצל רבי דוד דייטש, היו פועלין הישועה השלימה משמי מרום. ותיכף אחר השבועות הודיע ה"ישמח משה" להה"בני יששכר" שיזדמנו במקום פלוני ומשם יסעו יחדיו לעיר חדש להגה"ק רבי דוד דייטש, ואכן נפגשו והכינו עצמם לנסוע לעיר חדש, אלא ששם הגיעתם השמועה כי נצחו אראלים את המצוקים ונסתלק ה"אהל דוד", וראו כי מן השמים נגזר לבל יפגשו יחדיו הני תלת צדיקי הדור.

הבני יששכר עצמו ג"כ ידע את גדולתו, ופעם אחת אמר ליהודי שפנה אליו בבקשה גדולה שיתפלל עליו ויפעול עבורו ישועה, כי אין בעולם מי שיוכל לפעול לו הישועה כי אם רבי דוד דייטש מעיר חדש.

הדברי חיים היה נוהג כל ערב יוה"כ להזכיר בדבריו את הג"ר דוד דייטש וחתנו מהר"ם א"ש.

ידידותו הגדולה עם החתם סופר החלה עוד בבחרותם, כעת ביקורו של הג"ר נתן אדלער זי"ע בפראג יחד עם תלמידו החת"ס, כשנכנס ר' נתן אדלר לבית מדרשו של הנודע ביהודה הראה ר"נ אדלר להחת"ס על האהל דוד, וא"ל בזה הלשון: "זעהסטו, דער קליינער בחור געפעלט מיר". כשמוע זאת החת"ס ידע דלאו מילתא זוטרא היא ומיד דבקה נפשו בו וקבע עמו חברותא לכל זמן שהותו בעיר [כשבועיים], ועסקו בפלפולי דאורייתא באכסניא שלו עד שעה א' קודם חצות, או אז הציע להחת"ס שכיון שוודאי עייף מטורח הדרך חפץ לישון, ופשט את מעילו והציעו תחתיו למען יחטוף תנומה, כי מיטה לא היתה לו כי קיים ועל הארץ תישן כפשוטו. ומאז נקשרו בקשרי אהבה והערצה. [החת"ס מזכיר ביקור זה לרבו הגר"נ אדלער "והוא

כ"ו סיון

- רבי אייזיק ר' יעקלש פרנס בקראקא - תי"ג
- רבי יחיאל מיכל מקורימא ב"ר צבי מנחם מאניפולי - תרט"ז
- רבי אברהם יהושע העשיל ממאגלניצא ב"ר חיים מאיר יחיאל - תרל"ח
- רבי מרדכי זאב הלברשטאם אב"ד צאנז ב"ר ארי' לייבוש - תש"כ
- רבי יהושע בוקסבוים מגאלאנטא ב"ר יוסף (אור פני יהושע) - תש"ד

כ"ז סיון

- רבי חנניה בן תרדיון - ג"א תת"ל
- רבי מאיר מאייזנשטאט ב"ר יצחק (פנים מאירות) - תק"ד
- רבי ארי' ליב שפירא מזיטאמיר ב"ר שמואל אברהם אבא מסלאוויטא - תרנ"ז
- רבי שמואל שמעלקא מחוסט ב"ר ישראל יעקב - תרצ"ד
- רבי משה יחיאל אלימלך מלעבערטוב ב"ר נתן דוד מפארצוב (ויאמר משה) - תש"א
- רבי נפתלי צבי בראך אב"ד מאגענדארף ב"ר שאול (דבר נצב) - תש"ד

כ"ח סיון

- רבי משולם פייש מטאהש ב"ר מרדכי - תרל"ג

עמד לפני אמ"ו הגאון נ"י בק"ק פראג" – שו"ת יו"ד קסז.

פעם אחת הגיע כדי לבקר את החת"ס, עקב השעה המאוחרת נכנס לביהמ"ד שם עסקו תלמידי החת"ס בתורה, משחפץ לנוח הניח עצמו סמוך לתנור כשתרמילו למראשותיו. התלמידים שלא הכירוהו לא חשו לסדר לו מקום לינה. בבוא החת"ס למחרת בבוקר לביהמ"ד ראהו שוכב על הארץ, נרתע לאחוריו וצעק: "ספר תורה מונח על הארץ" וגזר על תלמידיו תענית.

כמו"כ אחר פטירתו מצאו בביתו פתקאות ששלח לו החת"ס שיתפלל בעדו ובעד ב"ב.

קדושתו ופרישותו

היה מתנהג בפרישות וקדושה והקפיד לא ללבוש שום מלבוש אשר יש עליו חשש טומאה. אף השטריימל שלו הקפיד שיעשה מזנבות עגל טהור.

אמרו עליו שהיו לו שלש מאות חומרות בנטילת ידים, בין היתר שהמים נשאבו רק על ידי יהודי, ואחת מהם שלמד לפני כל נטילה כל שו"ע הלכות נטילת ידיים. ומסופר שפעם הפצירה בו הרבנית שיחדל ממנהג קשה זה, והשיב לה כי נוהגו זה נחשב כנדר. משאלה אם אין עצה לדבר, השיבה ניתן להתיר נדר זה, אך אז אלמד כל פעם לפני הנטילה הלכות נדרים, ומחמת הספק אלמד גם הלכות נטילת ידים... .

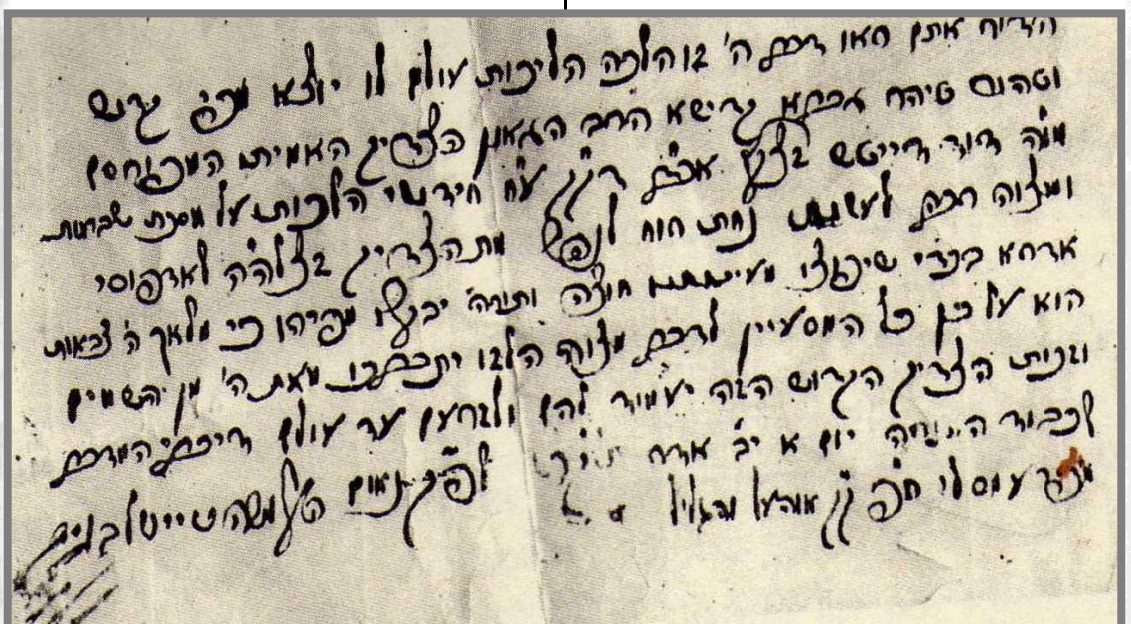
כתוצאה מדקדוקיו אלו היו ידיו מלאות סדקים ופצעים, ומסופר כי המושל בסערדאהעל סנט בו "ידי הרב אינם נקיות", אך הוא השיבו "הפצעים הם רק על גב היד, כפיי נקיות". רמז למושל שהוא נוטל שוחד, ואכן זמן קצר לאחר מכן הודח המושל מחמת מעילה ושוחד.

קנאותו

בשעת הדפסת ש"ס וויען ע"י הגוי אנטאן שמיעד, שהיה הש"ס המפואר הראשון לאחר כמאה שנה, עלתה בידי משכילי בערלין, לתת את מלאכת ההגהה לידי האפיקורוס הידוע בן זאב שר"י, למען יטמין בסתרי הגהותיו עניני כפירה אשר למד בבית רבו מענדלסאהן דעססויער שר"י, אשר כל הוגה בהם לאט לאט יכניס בו רעל הארסי אשר כל באיה לא ישובון. והאדון הנ"ל לרוב חשיבותו בבית המלך וגם יען הדפיס ספרים יקרי ערך מרבותינו הקדמונים, קבל הסכמת מגאוני הזמן ההוא, על הדפסת הש"ס. ורבים מישראל תושבי בעהמען ומעהרין וגם מערי גליל העליון אשר כבר הכו בסנוורי השכלת בערלין, הפיצו מודעות והדפיסו "קולי קוראות" למען ירכשו "פרענומעראנטן" [דמי קדימה] על קניית הש"ס ההוא, [אשר באמת היה הש"ס לפי ערך הזמן שנדפס בו כלילת יופי].

בתחילה הרעיש ב"מחאה גלויה" שלא לתת לו דמי קדימה, אך יען שהיה לו הסכמות מגדולי הדור, דבריו לא נשמעו כ"כ. כראותו שדבריו אינם נשמעים, נסע לעיר פרויעינקירכען (הסמוכה לוויען) ובקש מהם שיבואו עמו מנין אנשים לוויען להיות עמו בצוותא חדא כל ימי משך שבתו שמה. ואנשי המקום אשר הכירוהו כקדוש עליון מעת שהיה אצלם רב אב"ד, שמעו לקולו ונסעו אתו ראשי וחשובי העיר ת"ח מופלגים, ולקחו עמהם ס"ת ומזון למשך כמה ימים, כדי שלא יוודע לאיש מי הם ומה מעשיהם. ובבואם לעיר וויען שכרו להם אכסניא בירכתי הבית של בית הדפוס, ופקד עליהם שלא יצאו מהבית חוצה, רק עפ"י פקודתו. והיה להם מנין מיוחד באכסניא, ושם אכלו ולנו.

וביום השבת באמצע קריאת התורה הפסיקם וצעק בקול

תצלום כתי"ק של מרן הגה"ק בעה ישמח משה זי"ע בהסכמתו המיוחדת לספר אהל דוד

"עתה הגיע הזמן שנחלץ חושים לקדש שם שמים בזריזות, בואו כולכם אחרי". והלך הוא וכל החבורה במהירות רבה לבית הדפוס, וכשפתחו את הדלת מצאו את העוכר "בן זאב" יושב פרוע ראש ובידו עט סופר, וכותב הגהותיו על דפי הש"ס, למען יוכלו להשלים ולהדפיס הדפים מתוקנים עוד בשב"ק. וכראות בן זאב את האהל דוד אשר היה מפורסם לקנאי לוחם מלחמות ה', (תלמידו של הנוב"י אשר היה הראשון להחרים את רמ"ד ותלמידיו) עם קהל רב סביבו ומצאוהו עושה נבלתו לטמא קדושת התורה ע"י חילול ש"ק, עמד וברח לנפשו לבית הכסא וסגר הדלת אחריו.

וציוה על אנשיו לבדוק שאכן הדיו לחה, שכתב בשבת, וכעבור איזה רגעים אמר שילכו לקרוא לעוכר הנ"ל מבית הכסא "אם הוא עדיין חי" למען יתברר רשעתו בפניו. אולם הדלת היתה סגורה ואין קול ואין עונה, ולאחר זמן רב כשעה משלא פתח הדלת, קראו למשרתי האדון שישברו הדלת ומצאו את גוית בן זאב אשר מת במיתה חטופה וכל הנסיונות לעוררו ולהצילו עלו בתוהו, ונתפרסם בכל העיר מכל הנעשה ע"י האהל דוד, ואשר נתקיים בו בבן זאב מאמר חז"ל המחלל שם שמים בסתר נפרעים ממנו בגלוי. ואח"כ דרש בביהמ"ד בתוכחת מגולה על המתחדשים והמשכילים.

סיפר הרה"ק רמ"ח סלאנים זי"ע, בעת שהגיעו היהודים הראשונים לפולין ולמדינות הסמוכות שילמו הון תועפות למדינות בכדי שיהיו פטורים מלילך לצבא, והוסכם כן בכל המדינות. אך לאחר שנים כשבא הקיסר יאזוף רצה לקחת היהודים לצבא וחיפש אמתלא לבטל ההתחייבות הנ"ל. וקרא לזקני הרבנים מגדולי ישראל, וטען לפניהם שהגיוס יהיה לטובתם, מכיון שבכל פעם כשחוזרים החיילים הגויים מהמלחמה אחרי שנהרגו מאתם מאות ואלפים, וחזרים לעריהם ובראותם שכל היהודים עוסקים במסחר כדרככם ולא נעדר מהם איש, מתמלאים בכעס וזה גורם לפוגרומים ורדיפות, ולכך הוא מציע שיתגייסו גם מבנ"י לטובתם, וביקש את הסכמת גדולי ישראל. ושתקו כולם מאין להשיב, עד שפתח האהל דוד ואמר שהוא מציע שאחרי כל מלחמה ימסרו יהודים להריגה לפי הכמות היחסית שנהרגו מהגויים, ובלבד שלא ילכו לצבא. ודבריו הנרגשים עשו על הקיסר רושם עמוק והבטיח שבימי מלכותו לא יהיה גיוס חובה ליהודים. ובהיותם בחוץ ביקש שיביאו לו קערה והקיא בה דם רב מרוב התרגשות ואחריות.

אחרית ימיו

בהגיעו לשנת השבעים וחמשה לחייו. נפל למשכב בשמיני עצרת שנת תקצ"א, שממנו לא קם. כשמונה חדשים התהפך על מטת חליו, כשהוא משתדל בכל עוז להמשיך עבודתו בקודש, מנין אנשים היו מגיעים תמיד כדי שיוכל להתפלל במנין. בתחילת חודש מרחשון כתב את צוואתו בה מצוה איך לנהוג עמו אחר מלאות ימיו ושנותיו, וכמה הנהגות לבניו וחתניו.

בקיץ שנת תקצ"א פרצה מגיפת חולירע קשה אשר הפילה חללים רבים. אוהבן של ישראל, אשר היצר בצערן של ישראל, החליט למסור את נפשו למען הכלל, ואמר כי הוא מקבל על עצמו להיות כפרה בעבור כלל ישראל. ואכן, לא רחק היום, וביום ו' ערב ש"ק פרשת שלח כ"ב בסיון תקצ"א, עלה בסערה השמימה, כשמיד עם פטירתו פסקה המגיפה כליל.

עד רגעיו האחרונים המשיך בעבודתו הקדושה, כשעוד ביום פטירתו, התפלל במנין, אחר אמר פרשת המן והעקידה, וביקש שילמדו לפניו משניות קדשים, ותוך כדי הלימוד השיב את נשמתו לבוראו בקדושה וטהרה.

מרן החתם סופר שהה באותה העת במרחץ פישטיאן הסמוכה, עקב חולשתו. בשומעו את השמועה המרה על פטירת ידידו מנוער, הצטער והתאבל עד מאד, אולם מחמת חולשתו הרבה חשב שלא ליסוע להשתתף בהלווייתו. אלא שברוחצו במרחץ ארע עימו מעשה נורא. באותה העת היה בפישטיאן מעיין אחד בלבד, אשר היה עשוי כמין בור קטן, ועליו דלתות גדולות מברזל, ובכל יום בבוקר היו פותחים את הדלתות ומשאירים אותם פתוחות עד הערב לציבור הרוחצים. אולם בשעה שהיה החת"ס רוחץ, דאגו מקורביו אצל הנהלת המרחץ, שיניחוהו לרחוץ לבדו. כשנכנס החתם סופר לרחוץ נפלו הדלתות מעומדם, והחתם סופר נשאר סגור במרחץ, כשאין ביכולתו לפתוח את הדלתות שנעלו. סכנת מות ריחפה עליו מפני רוב החום וההבל שבמרחץ הסגור. החל החת"ס לפשפש במעשיו על מה זה בא עליו ככה, ומדוע נגזר עליו מיתה נוראה כזו. ותיכף עלו בדעתו דברי חז"ל (שבת קה ע"ב) כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקוברו בחייו, ומיד קיבל על עצמו שאם יעשה לו הש"ת נס להצילו מבור תחתיות, יסע להלווייתו של ויספידו כפי כבודו. עודו מהרהר בדבר, נפתחו הדלתות מעצמן, ויצא בשלום.

ואכן בהלווייתו שהיתה כנראה אחר השבת ביום ראשון פרשת קרח, הספידו מרן ה"חתם סופר", ואם כי ציוה לבל יגידו שבחים עליו, קונן עליו הספד מר כשכל הקהל מתעורר בבכי ונהי. כן הספידו אז הג"ר יעקב קאפיל חריף אב"ד וערבוי. קברו נכרה בעיר חדש, ולפי שאסר בצוואתו לכתבו שבחים על קברו. נחרט על מצבתו עיקר הנוסח כפי שכתב בעצמו בצוואתו בתוספת שורה בתחילתה על תאריך הפטירה, וז"ל: יצאה נשמתו בקדושה ובטהרה יום עש"ק שנת תקצ"א לפ"ק פ"נ הרב ר' דוד דייטש בן הרב ר' מנחם מענדיל המחבר ספרי אהל דוד נהג ברבנות פה עיר חדש כ"א שנה תנצב"ה

ספריו

זה לשון הישמח משה בהסכמה לספרו אהל דוד: "קדוש וטהור, טיהד גברא קדישא, הרב הגאון הצדיק האמיתי המפורסים ... ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא".

וזה לשון החת"ס בהסכמה לספר הנ"ל: "אותו צדיק קדוש ישראל גאון עולם ...ראיתי בתוכו דברים נפלאים מסולאים בפז... אשרינו אם זכינו לשיחתו ולאורו".

כ"ג סיון

הגה"ק רבי יהודה אסאד זי"ע

מתולדותיו

נולד לאביו הצדיק ר' ישראל בשנת תקנ"ז, אביו הי' איש צדיק תם וישר הנהנה מיגיע כפיו ושימש כחייט בעיירה הקטנה אסאד הסמוכה לעיר פעסט, ולמרות שפרנסתו הי' בצמצום לא נהנה מעולם משאריות סחורה שהושארו על ידי לקוחותיו כדרכם של חייטים, אלא חלקם לנצרכים, ולפני פטירתו ציוה שיעשו לו הארון משלחן עבודתו כדי שאלה יעידו לפני שוכן מרומים על ישרותו, כשהמהרי"א הי' נער בן עשר שנים נפטר עליו אביו, כבר אז הפתיע את הקהל בהספדו הנרגש, אמו הוליכתו לעיר סודיעץ לישיבתו של הגאון רבי פאלק ביכלר ז"ל, וכראות הגאון רבי פאלק כי הנער הולך וגדל, השתדל אצל אחיו רבי אהרן ביכלר אשר כיהן אז כאב"ד בעיר דינא – סערדהעלי והרבץ תורה לעלויים, לצרפו לישיבתו ולדאוג לכל צרכיו.

גדלותו בתורה

כשרק מלאו לו ח"י שנה ידע חמש מאות דפי גמ' בע"פ, וד' חלקי שו"ע הי' שגורים על פיו, תקופה קצרה למד אצל ר' אהרן ביכלער הנ"ל, ויהי לתפארת רבו, ועודו בחור צעיר לימים כיבדו פעם לדרוש בביהמ"ד שבעיר, דרשת הנער נעשית לשיחת היום, וגדולי הלומדים פלפלו בה, אך עפ"י עצת רבו החליט אז לנסוע לישיבה המפורסמת של הגה"ק ר' מרדכי בנעט ז"ל בניקלשבורג, כדי להגיע לשלימות תורה ויראה, הגר"מ בנעט גם קירבו ביותר, ומיד הטיל עליו להשמיע שיעור בישיבתו הגדולה לקבוצה של חמישים בחורים, וציוה שיהי' סרים למשמעתו, כמובן שהכתרתו כמגיד שיעור בישיבה עוררה קנאה בחלק מהתלמידים, ביום מן הימים הכניסו בין דפי גמ' של הגר"מ בנעט כתב פלסתר הכתוב בו ג' אשמות של המהרי"א א) כי העיז פניו בפני רבו, ויעש לו ישיבה בפני עצמו וחמישים בחורים נכנעים ועומדים לפניו לשמוע לקח מפיו, ב) כי ירחיב פה ולשון על רבו ועל לימוד של רבו וכי הבל יפצה פיהו לא נחית לעומקא דדינא, ג) כי גבר בעיניו וגאה גאה, עד כי הרשה לעצמו ללמוד חכמת הקבלה, כאשר רבם ר' מרדכי מצא הכתב, פנה לכל ספסלי הישיבה כדי להודע מי הוא זה אשר מלאו לבו לעשות כן ופנה למהרי"א "יהודה אתה יודך אחיך אל תירא ואל תחת הנני מצדיק בכל מה שחבריך מאשימים אותך צלח בני ורכב על דבר אמת", באותו מעמד הודיעו רבו שהוא מוסיף לו עוד חמישים בחורים, וגם הסמיכו על לימוד הקבלה באמרו לך ודרוש בה ולך נאה לדרוש בה, ואכן ידיעותיו הי' עצומות בחלק זה כבר מנעוריו, אם כי הסתיר את זה כל ימיו אבל הודה פעם לבנו כי בהיותו בן ל' שנה ידע בע"פ את כתבי האריז"ל ורבו ר' מרדכי בנעט נסה אותו בהם, ונתן עליו מהודו בתורת הרז, והורמנא לעסוק בחכמת האמת, רבו ר' מרדכי הי' אף נוהג להסדיר שעוריו מתוך שיקול מראש להערותיו של תלמידו המהרי"א, ולא פעם שמעוהו כשהיא העיר לעצמו בזה"ל: "ואם יפלפל תלמידי יהודה וישאלני כך או כך, אשיבנו בדרך זה, ואם יפלפל גם על זה, אהי' נאלץ להשיבו בדרך זו".

על כס הרבנות

מתחלה שימש בקודש בתור דומ"ץ בעיר סערדאהעלי כאשר נתפנה מקום הוראה בעיר נתן בו רבו הגאון ר' אהרן סודיעץ את עיניו כראוי למשרה זו, אמנם לא בנקל עלה בידי רבו להבטיחו בחירותו כי הי' שם עוד שני תלמידי חכמים עצומים מתלמידיו המובחרים של בעל החת"ס זי"ע שחלק מאנשי העיר תמך בהם, וכדי למנוע מחלוקת הובא ענין הדיין להכרעת שלושה גאונים, רב המדינה הגה"ק ר' מרדכי בנעט, הגה"ק בעל החת"ס, הגה"צ ר' פאלק סודיעץ, זי"ע, והם קבעו פה אחד שהמהרי"א עולה על שאר המועמדים, המהרי"א קיבל את המשרה אך לאחר חמש שנים פנו אליו קהילת רעטה הסמוכה לפרעשבורג שיעבור לכהן בקהילתם, המהרי"א הסכים בתנאי אשר יקבלו עליהם לכלכל מספר בחורים לכל צרכם, והם נעתו לכלכל ששה בחורים, בשיחה עם החת"ס התאונן המהרי"א לפניו שנפשו עגומה עליו כי לא יוכל להקים שמה ישיבה גדולה, אך הוא ניחמו כפי שאנו רואים נוסע עמו שלשה בחורים, והקהילה הסכימו לששה הרי תשעה, ובמקום שיש תשעה גם העשירי יהי' קודש, ואמנם בתוך זמן קצר גדל מספר הבחורים, שמעו הלך וגדל וקהלות שונות פנו אליו שיבוא לכהן בקהילתם.

ואכן לאחר תקופה קצרה הסכים לעבור בקהילת סעמניטץ אשר היתה מלאה תלמידי חכמים ושלמים, בדרכו לסעמניטץ עבר דרך פרעשבורג כדי להתראות עם החת"ס, שהוא שמח לקראתו ויברכהו בברכת מז"ט, בשיחה עמו סיפר לו המהרי"א שבסעמניטץ יושבים תלמידי חכמים גאוני תורה וביניהם ציין במיוחד את אחד מתלמידי נוב"י זי"ע ששמו ר' צבי הירש פופר שאמנם הוא סוחר אך גם למדן עצום, ודרכו להתמודד עם הרבנים שנתקבלו לסעמניטץ ולקפחם בהלכה, והמהרי"א חשש מזה לכן בקש ברכה שיברכו של יבוש ולא יכלם, השיבו החת"ס בבדיחותא "דרכו של אריה (כוונתו להמהרי"א ששמו יהודה) לנצח את הצבי (רבי הירש פופר) ואכן אחרי כמה דרשות הצהיר המבקר החריף כי קושיתיו של המהרי"א כשל הגה"ק ר' משולם מטוסמניץ ותירוציו כהגה"ק ר' יונתן אייבשיץ, זי"ע, עשרים ואחת שנה כיהן בסעמניטץ לתפארת וגם החזיק שם ישיבה גדולה, והצליח שם מאד.

לאחר מכן נתפנה מקום הרבנות בסערדאהעלי ששם קיבל חלק ענק מתורתו ושם גם כיהן כדומ"ץ, וגדולי העיר החליטו למנות אותו, ונתמנה ע"י כל העיר בלב אחד לרב ואב"ד ותוך זמן קצר זכה להערצת כל הציבור, דבריו הי' נשמעים וגם הנכרים חרדו מפניו, והיתה הרבנות שמצא בו מנוח לנפשו הגדולה וממנה היתה מצודתו פריסה למרחק.

בקנאו את קנאתי

ה' אחד מראשי המערכה כנגד פורקי עול שהתחילו בימים ההם להשתלט על חיי הציבור, וכל ימיו הגן במסירות נפש על משמר "מנהגי ישראל" במשך כל ימי תקופת חייו התלקחה המערכה נגד מגיפת ההשכלה שיצאה מברלין ע"י מנדלסון וחבריו, ומשם התפשט למדינת אירופה, רבים מרכי הלבב נפלו קרבן להתבוללות, קהילות מפוארות בעלות עבר תורני היסטורי בתורה ויראה נפלו קרבן למגיפת ההשכלה, אנשי ריפורמה יצא באסיפתם הידועה בברוינשוויג להכניס שינוים במנהגי ביהכ"נ, וגם שינוים על חיי היהודי, הרבנים היראים יצאו למערכה נגד העדה הדעה הנועדים על ה', ובראשם ה' המהרי"א שלחם בכל תוקף נגדם.

בשנת תר"ח כשהרבה מדינות השתחררו מאפוטרופסות זרה והקימו מדינות עצמאיות משלהם, ונתבטל הרבה גזירות קודמות, הוחל גם בהקלת חוקי האפלי' שה' נוהגים כלפי היהודים, הרבה גדולים חזרו לה' מתוך צפיה ותקוה לביטולם המוחלט של חוקי האפלי', מאידך הי' בקרב ראשי קהילות כאלה שריח הריפורמה נדף מהם ודחקו את הקץ, ותמורת קבלת השויון הי' מוכנים להשתלבות בקרב הגוים, אך מן השמים סייע והיהדות החרדית לא נתפסה לרוח הזמן וגדולי התורה התיצבו במערכה כנגדם, כשהמהרי"א משמש כאחד הראשים במלחמה זו ומסופר שכאשר שמע שהרפורמים מתארגנים, קרע קריעה בבגדו כנגד הלב מרוב צער על עלבון התורה, ועל כל דבר קטן שראה או שמע באיזה קהילה שהוא לחם בכל תוקף לבטלם, פעם נודע לו כי בעיר הולכים לבנות מגדל על גג ביהכ"נ כמנהג הגוים מיהר להריץ להם מכתב חריף בעברו פעם ליד ביהכ"נ ריפורמי שעל גגו הי' מגדל והבימה הי' במזרח ביהכ"נ ולא באמצע כמנהג ישראל וכן בלי מחיצה, וכדו', העיר למלויו בבדיחותא "הלא אין זה ביהכ"ס אלא תיבת נח אשר כתוב בו מבית ומבחוץ בכופ"ר דהיינו בין מבפנים ובין מבחוץ בכפירה".

פרשה מיוחדת בעמידתו האמיצה של המהרי"א על משמר היהדות, מהווה התנגדתו נגד הקמת סמינר לרבנים, והוא הי' ראש מהדברים במשלחת הרבנים של גדולי הדור אצל הקיסר כדי לבטל הגזירה, והקיסר הי' מאד נרגש מהמשלחת וביטול הגזירה, ולבסוף ביקש להתברך מהגדול שבהם כולם הצביעו על המהרי"א אך מקדם סירב בענוותנותו, אך לבסוף ברכו שיזכה לאריכות ימים וכן הי' שישב על כסא המלכות כשבעים שנה, אגב, עובדה מופלאה מסופר שקירת הקומה בארמון המלך הי' מסובבות במראות (שפיגלעך) והמהרי"א שתיארו הי' דומה למלאך ה', אך מעולם נזהר מלהסתכל במראה, נזדעזע לראות במראה את תוארם של חבריו הרבנים, כשעמם מתלווה איש שמראהו קודש, ובתמהון הכריז לפני חבריו בהצביעו על הדמות "בטוח אני שבעז"ה נצליח בדרינו, כי הרי מלאך ה' מתלווה עמנו".

וקול שופר הולך וחזק

באותו זמן בשנת תר"ח בשעת שהקל קצת על היהודים, התקוממו צוררי היהודים בראשות הכומר הורבאן ימ"ש, לעשות בהם כטוב בעיניהם, הם הלכו מעיר לעיר והרגו והרסו ובזזו ממונן של ישראל, והרבה קהילות התמוטטו אז, באחד הימים נפוצה שמועה שהכנופי' עומדים להופיע בעיר סעמינטץ (שכיהן אז המהרי"א) בליל חג הפסח, אימה גדולה נפלו על כל העיר, אך אז נתגלה המהרי"א בגבורתו ובקדושתו, כינס כל תושבי העיר לבוא ולערוך את הסדר בביהמ"ד בצוותא, כחצות קרא לעשרה מתלמידיו והורם לצאת מחוץ לעיר וכאשר יראו כי הם מתקרבים ימהרו להודיעו, ואמנם תוך שעה קלה חזרו התלמידים בבהלה, כי הצורר הורבאן ומחנהו הגדול מתקרבים לעיר, ויחרד כל העם אשר בביהמ"ד, אולם הוא הרגיעם על תיראו התיצבו וראו את ישועת ה', ויקח בידו את השופר שבו הי' תוקע בר"ה, נתעטף בטלית ויצא יחידי לקראת הצוררים, אך יצא מן העיר והנה המחנה ובראשם הורבאן לקראתו, אך הוא לא אבד עשתונותיו, ונטל השופר ותקע תקיעה גדולה, ומיד חיל ורעדה אחזה כל המחנה, ונסו בבהלה ורמסו בתוך מרוצתם אחד את השני, ולמחרת מצאו כמה מאות פגרים ליד כניסת העיר, (הצורר הורבאן אמר אח"כ שראה ניצב לפניו איש שגובה קומתו הגיעה עד לשמים), כן יאבדו כל אויבי ד'.

אחרית ימיו

בשנותיו האחרונות עבר עליו אסונות משפחתיים, ותוך תקופה קצרה נפטרו חתנו הגאון ר' יונה רייכרט, ובנו האברך העילוי ר' מרדכי שהשאיר אחריו אלמנה ובנים קטנים, הרופאים קבעו אז שגופו חלש מאד ויעצוהו לנסוע למרחצאות ובתחלה לא רצה, כי לא רצה לשנות מנהגו לא לנסוע למרחצאות כל ימי חייו שכן זמנו הי' יקר, רק כאשר מצב בריאותו נחלש ביותר נסע לכמה ימים בלבד.

גם ביומו האחרון שעות מועטות לפני פטירתו, הרצה עוד שיעורו הקבוע לפני תלמידיו, וכיון שהרגיש כי יום פטירתו היא קיצר הפעם בפלפולו, כדי שיוכל לסיים את המסכת שלמדו אז, אז בלילה עוד כתב תשובות על שאלות שבאו לפניו, ותוך כדי כתיבתו אחר כחצות לילה, נפל עט מידו, והכריז בהתרגשות: "עד כאן תחום שבת" בני ביתו הרגישו כי חלה הרעה נוספת במצב בריאותו, ועמדו להזעיק רופא אמר להם: "הנכם מרעישים על לא דבר וכבר הגיע זמני להפטר מהאי עלמא דשקרא", ואמנם כמחצית שעה לאחר מכן עלתה נשמתו הטהורה למקור מחצבתה, אור ליום כ"ג סיון בשנת תרכ"ו, ממרחקים נהרו המונים להלויתו, כעשרים רבנים מגדולי הדור הספידהו תמרורים, ובכל קהלות ישראל שהגיעה השמעה על פטירתו נערך עליו הספד, (הרבה הספדים באו לבית הדפוס בספריהם של המספידים, כגון הגה"ק מהר"ם שיק על התורה דברים, הגה"ק ר' אליעזר זוסמן סופר מפאקש בספרו מלאה קטרת, ליקוטי חבר בן חיים ה"ב דף פ"ח ועוד), השאיר אחריו ברכה ספרי חידושי מהרי"א ושו"ת מהרי"א ודברי מהרי"א.

זכות הגליון בשבוע זו
נתנדב ע"י
ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, רודצו"ח
מוה"ר יעקב חיים
מאשקאוויטש הי"ו
אב"י בוויליאמסבורג יע"א
לעי"נ אביו הרה"ח
ר' שמואל יהודה
ב"ר יעקב הלוי ז"ל
נלב"ע כ"ה סיון
תשע"ה

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על ענייני שבת

אָקוֹד עַל אַפַּי. וְאֶפְרוֹשׂ לְךָ כַּפַּי. עֵת אֶפְתַּח פִּי. בְּנִשְׁמַת כָּל חָי

ריקודין והכאת כף בשבת

איסור הכאת כף ◇ מעלת הריקודין ◇ סגולת הריקודין ◇ תכלית הריקודין והתיקונים

איסור הכאת כף

הכאת כף אל כף וריקוד בשבת

אין מטפחין להכות כף אל כף, ולא מספקין להכות כף על ירך, ולא מרקדין, גזירה שמא יתקן כלי שיר. ואפי' להכות באצבע על הקרקע, או על הלוח, או אחת כנגד אחת כדרך המשוררים.. גזירה שמא יתקן כלי שיר, ולספק כלאחר יד מותר.

(שו"ע - סי' שלט ס"ג)

נהגו להקל בכל אלה

והא דמספקין ומרקדין האידנא ולא מחינן בהו, משום דמוטב שיהיו שוגגין וכו', וי"א דבזמן הזה הכל שרי, דאין אנו בקיאין בעשיית כלי שיר, וליכא למגזר שמא יתקן כלי שיר דמלתא דלא שכיח הוא, ואפשר שעל זה נהגו להקל בכל.

(רמ"א - סי' שלט ס"ג)

אין למחות בזה כיון שאין איסורו מן התורה

דבר שלא נכתב איסורו בתורה בהדיא אלא שחכמים הביאו איסורו מן התורה וכו'. שאמרו דברים שאין איסורם מפורסם להמון והיו הנשים נוהגות בו היתר, אין מוחין בידם, הנח להן לבנות ישראל מוטב שיהיו שוגגות ואל יהיו מזידות, וכל שכן בדבר שאין איסורו אלא מדברי סופרים מכל וכל, כגון טפוח יד על יד או ספוק כף על ירך, או רקוד ברגל.

(המאירי - ביצה ל)

לא תהא כהנת כפונדקית

אודות הנהוג עכשיו לספק ולטפח בשבת קודש ויו"ט קודש בתפלה, בין רבים וכן שלמים וגדולים בתוה"ק ומעשים טובים, נראה שהוא מצד שכיון שמוסכם לכולי עלמא, להתיר לספק ולטפח ולרקד בשבת וביו"ט הק' לשמחת נישואין, וכן נהגו בלי חשש פתחון פה, אם כן כדי שלא יהא שלחנך מלא ושולחן רבך ריקם, הנחיגו כן לגבי עבודת השם יתברך בשמחה מרוב כל, שהפירוש ידוע בשם האר"י ע"ה, שיהיה השמחה יתירה מצד עבודת השם יתברך, יותר מהשמחה האפשרית בעולם, על ידי רוב כל האפשרי לגרום שמחה, לזה לא תהיה כהנית וכו'. ונכון להרבות כל מיני שמחות בעבודת השי"ת, ובימים אשר עשה ה' שנגילה ונשמחה בהם וכו'.

(אשל אברהם, בוטשאטש – סי' שלט ס"ב)

ריקוד לשם שמים מותר

נתפשט אצל רוב אנשי החסידים שמטפחין בשעה שמתפללין, וגם מרקדין בליל שבת קודש וגם ביום אצל הצדיקים, ואין פוצה פה ומצפצף, הנה אצל אנשי מעשה שמתלהבים בשעה שמתפללין ומתקרבים להבוב"ה בשעת התפלה מדרגה אמר מדרגה, על אלו וודאי אין שום פקפוק, כי מאחר שאין שולטין ברוחם בסיבת ההתלהבות להבוב"ה בהשתפכות הנפש, ולא עליהם יהי' הגשם כי קרובים להתפשטות הגשמיות, א"כ בודאי לא הי' מעולם בכלל גזירת חכמז"ל.. אלא אפילו סתם בני אדם שעושין בזה פעולה בכדי לבוא להתלהבות, גם עליהם בלי ספק אין אשם, כיון שכל כוונתם לשמים.

(תולדות שמואל - ח"ג מצוה לב אות טו)

בענין הסיפוק בידים וריקוד ברגלים בשבת ויו"ט שנהגו רבותינו הקדושים הגאונים אשר בזכותם אנו חיים, והחסידים התלמידים הבאים אחריהם, כיון שבמהרי"ק בשם רבינו האי מתיר לכבוד התורה בשמחת תורה אף שהוא משום שבות וכו', ומה דלא חשיב לה במתניתין בביצה אף לסרך מצוה, יש לומר כיון שאינה מצוה לכל אדם, רק למי שבוער בקרבו רשפי אש שלהבת ה' שמחת יום טוב אשר הנחילנו, אבל לכל אדם הוא טירחא ואינו שמחה של מצוה אם אין חושק לה וכו', ומי לב הנלבב וכו' יבין היטב דרך רבותינו הקדושים וגם הבאים

אחריהם לפזז ולכרכר ולרקד לשמוה באהבת השם בשבתות ויו"ט, ואין להרהר אחריהם ח"ו.

(שו"ת מנחת אלעזר - ח"א סי' כט)

איסור רקידה בשבת משום בורר

ענין הריקוד, שהמרקד מגביה את עצמו מהומר הארץ, והוא רומז שהפעולות החומריות יהיו נמי כולן קדושות ומזוככות ומסולקות מתאוות החומר, והוא נמי כענין מלאכת מרקד להפריד הפסולת, לכן אין מרקדין בשבת, שבשבת בורר אסור, שזמן הברירה הוא בע"ש, ובשבת צריך שיהי' כל מלאכתך עשוי' והוא מעין עולם הבא שכולו הטוב והמטיב, ובהאר"י ז"ל איתא שמאכל של שבת אינו מגשם לכן אינו צריך בירור.

(שם משמואל - פ' קרח בד"ה ענין הריקוד)

מעלת הריקודין

ריקודין היא עבודה גדולה דוגמת המלאכים

כבר נהגו חסידים ואנשי מעשה, להתקבץ יחדיו ולעסוק בשירות ותשבחות לפניו יתברך, בפרט בליל שבת קודש. ויש רמז לדבר מהכתוב (תהלים קלג, א) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד וכו'. שבת אותיות שבת, שאז טוב ונעים לשבת יחדיו, ולשיר שירת דודים לפניו יתברך, ולשמוח בשבת מלכתא קדישא, ולרקוד לכבוד השבת, ולא יהא בקלות ראש, כי הרקידה היא עבודה גדולה ורמה דוגמת עבודת המלאכים וכו'.

(שלחן הטהור, מבעל שו"א - מאמרי שבת קודש עמוד רסא)

המלאכים רוקדים עמנו

ויכוונו כמובא בסה"ק הפליאה כי כנגד כל קיבוץ וישיבה של מטה, יש כנגדו קיבוץ וישיבה של מעלה משורש נשמותיהם, ויכוונו שגם שרש הנשמות העליונות מרקדין ומשמחים את השכינה הקדושה, וגם כל המלאכים השייכים אליהם, ויכוונו להשתתף עם אלו המלאכים והנשמות, וקבלה מצדיקים שזה תיקון מדת היסוד, פגם הירכיים.

(שלחן הטהור, מבעל שו"א - מאמרי שבת קודש עמוד רסא)

מדרגה יותר מתפלה

ריקוד הוא מדריגה יותר גבוה מתפלה כי תפלה היא רק בפה, וריקודים הם בכל איבריו של אדם, בבחי' כל עצמותי תאמרנה.

(בית אהרן - ליקוטים)

הרהורי תשובה ברקודין גבוהה מבתפלה

קינדערליך פיליווועט די הרהורי תשובה וואס קומען ביים טאנצען זיי שטייען נאך העכער פון די הרהורי תשובה ביים דאוונען, ווייל זיי זענען נענטער צום אמת.

(בית אהרן - ליקוטים)

איתא בכתבי האריז"ל שבחול רגליו יורדות מות ויש אחיזה חסטרא אחרא ח"ו, ובשבת קודש יש עליה לבחי' מלכות (שהיא בחי' הרגלים) עד בחי' חכמה שנקרא 'קודש', וזהו 'לבו' נשא את רגליו, היינו כשנתעלו הרגלים לבחי' לב חכם, נשא את רגליו, ונעשה קל ללכת, ולזה צריך בשבת קודש ריקודין שלבו ישא רגליו.

(תורת חיים, קאסוב - פ' ויצא בד"ה וישא יעקב)

סגולת הריקודין

הריקודין מבטל כל הדינים

רקודין של מצוה, כגון ששותה יין בשבת ויום טוב או בחתונה של מצוה או בשארי סעודת מצוה, ושותה במדה וכונתו לשמים, לזכות לשמחת ישראל, לשמח בהשי"ת אשר בחר בנו מכל העמים וכו', ונתעורר לשמחה עי"ז עד שנמשך השמחה לתוך הרגלין, דהינו שמרקד מחמת שמחה, על ידי זה מגרש החיצונים הנאחזים בהרגלין, וממתיק ומבטל כל הדינים, וזוכה לקבל כל הברכות, וההתלהבות הזאת של הרקודין היא אשה ריח ניחוח לה', אבל מי שמרקד

שבת בשבתו

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

בזכות שב"ק זוכים לבנים קדושים המאירים בתורה

בהעלותך את הנרות, ואיתא בזוה"ק ר"י פתח והוא כחתן יוצא מחפתו עיי"ש באריכות י"ל דהזהר הק' מרמז לן דהמנורה הוא על סוד יחוד וזיווג בשב"ק שאז זמן יחוד וזיוג בעולמות העליונים ועי"ז יזכו לבנין קדישין בנים המאירים בתורה וכדאי' בגמרא שע"י נר מצוה זוכין לבנין קדישין לנשמות קדושים הנקראים נר ע"ד נר ה' נשמת אדם וזה שהביא הזוהר והוא כחת"ן כי חתן מרמז על שב"ק כמ"ש בס' יצירה, וזה נרמז בהעלתך א"ת הנרות לרבות ג"כ נר שבת דהוא מצוה משום שלום בית והנה רז"ל אמרו כי מצות הנשואין הוא מי"ח שנה וזהו הנרמז והו"א החתן והוא גימ' י"ח ולכן גופא של מנורה המרמז לזה הוא י"ח טפחים מנין, וזהו אל מול פני המנורה שהוא שבת קודש ע"ד ימינא ושמאלא וביניהו כלה, יאירו שבעת הנרות רמז ע"י שבת קודש יזכה לבנין קדישין המאירים בתורה אשר חצבה עמודיה שבעה, ובזה יבואר המדרש בהעלותך את הנרות אם אתה משמר את נרי אני אשמור את נרך ע"ד ושמרו בני ישראל את השבת שהוא ר"ת ביאה כדא' בהאריז"ל ואז אני אשמור את נרך להמשיך לך נשמות קדושות המאירים בתורה.

(אור למאיר)

בהתלהבות חיצר היא בחינת אש זרה, והיין ששתה הוא בחינת יין המשכר שמשם אחיזת החיצונים ח"ו, נמצא רקודין דקדושה ממתיקין הדינים כמו פדיון.

(לקוטי עצות - ערך שמחה אות יב

'ריקודין' מסוגל לבנים ולרפואה

בנ"ך שמואל, שדוד המלך הי' מפזז ומכרכר לפני ארון ברית ד', ואשתו 'מיכל בת שאול' שחקה ממנו ולכן לא היתה לה בנים, ולפי"ז הרי מדה טובה מרובה ע"י שמרקדין לפני השי"ת בהקפות וכדו' יכולין להמשיך בנים וגם רפואה, כי הקפ"ה עם בני"ם עולה רפוא"ה.

(עטרת ישועה, דזיקוב – מועדים מנהג ריקודין בהקפות אות יד)

כיצד מרקדין לפני הכלה. האדמו"ר ר"ש מבאבוב זי"ע אמר בשם צדיקים, מרקדי"ן הוא שילוב של ב' תיבות מר"ק די"ן, ויהי רצון שעל ידי מצות רקידה יתמרק הדין ויתהפך לרחמים גמורים.

(נעימות החיים – מצוה טאנץ אות ו)

ע"י ריקודין בעגול ניצולין מכל רע

במאמרם ז"ל (נגעים פי"ב מ"א) בית עגול אינו מטמא בנגעים. יש לרמז, כי על ידי זה שאנו עושין מחול ועיגול בשמחת תורה, על ידי זה אין מטמא בנגעים, היינו, שאנו ניצולים מכל נגע ומחלה

(עטרת ישועה, דזיקוב – מועדים מנהג ריקודין בשעת הקפות אות ז)

תכלית הריקודין והתיקונים

להרהר בתשובה קודם הריקודין

וטוב להרהר בתשובה קודם שעוסק בעבודה קדושה הזו, ובפרט על פגם הירכיים, ויכוין שיתוקן בזה, וישבו באחדות בלב טוב ובשמחה, ואז שכינת עוזנו תתפאר בכל העולמות.

(שלחן הטהור, מבעל שו"א - מאמרי שבת קודש עמוד רסא)

לכוון בשעת הריקודין לברר ולהשליך מעצמו כוחות הרע

תכלית רקידה שמחה של מצוה הוא, שיבררו את עצמן היטב (מ'זאל זיך גיט דורכזיפן), ולזרוק ולרחק מתוך עצמו את הפסולת והרע, וישאר אך האוכל והטוב, ועל כן הוא נקרא ג"כ בשם רקידה, וצריך לכוון לזה בשעת הרקידה שיוברר האוכל מתוך הפסולת וישאר אך טוב.

(דברי יואל – שמח"ת עמ' תרסג)

התעוררות הריקודין גדולה מהתעוררות הבכיה

התעוררות תשובה הבאה מחמת שמחה וריקודין של שמחה ומצוה, יותר גדול ממעלת התשובה הבאה ע"י בכיה.

(בית אהרן - לקוטים)

בכיה ע"י שמחה פועל יותר

ב'שמך י'גילון כ'ל ה'יום ר"ת בכיה, להודיע ולהגלות דבכיה הבאה מבחינת יגולון בחינת השמחה פועל יותר מבכיה הבאה מחמת דאגה ואנחה.

(מתאמרא בשם צדיקים זי"ע)

אין כניעתך בימי התענית מביאך לקרבה יותר לאלקים משמחתך בימי שבתות ומועדים כשתהי' שמחתך בכוונה ובלב שלם. ואם תגדל שמחתך עד שהיא תלביש צורת ניגון וריקוד, דע כי הריקוד והניגון הם עבודה לאלוקים והדבקות בו.

(ספר הבזרי – מאמר שני אות נ עמוד קכט)

'ריקודין' תיקון מדת היסוד

המנהג לרקוד עם התורה ולהכות כף אל כף בשעת הריקודין, להראות כי כל מגמתינו לתקן בחי' יסוד, וכדאיתא

שבת בשבתו

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

כל השפעות ברוחניות ובגשמיות תלוי' ביום השבת

ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים וארון ברית ה' נוסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה וגו', וי"ל דהנה ידוע שכל השפעות נשפע על ידי התורה הקדושה, ובתורה יש בחינות ימין ובחינת שמאל רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה כידוע, וכן הוא ענין השפעתה בחינת ימין ובחינת שמאל כמאמר הכתוב אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, היינו ההשפעה מבחינת ימין של התורה היא אורך ימים רוחנים ושפע קדושה, והשפעה בבחינת שמאל של התורה עושר וכבוד וחיים ופרנסה גופני. אמנם עיקר ההשפעה הוא ביום השבת דביה ברכתא דכלה ובו נתנה התורה וכל ההשפעות, וכמאמר הכתוב ימים יצאו ולא אחד בהם, כתיב ל"א באל"ף וקרי ל"ו בוא"ו פירש שמרמז לבחינת שבת שדבוק לבחינת אל"ף אלופו של עולם, ועל ידי זה נעשה ל"ו בוא"ו, שנמשך שפע קדושה רוחני ומזון הגופני בוא"ו ימי החול, היינו בשלשה ימים שלפני השבת ושלשה ימים שלאחר השבת כדאיתא בספ"ק. וזהו ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים וארון ברית ה' נוסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה וגו' פירוש ה' ה' היינו התורה שנתנה בשבת ונשפע לישראל שפע קדושה מבחינת התורה על ידי בחינת שבת לשלשה ימים שלאחר השבת, ועוד המשיכו עליהם שפע חיים רוחנים לשלשה ימים מבחינת שבת הנוסע לפניהם, היינו משבת הבא, היינו שארון ברית ה' הוא התורה ושבת, נוסע לפניהם לתור להם מנוחה, ולהמשיך עליהם שפע. ועיקר גלוי הרצון רעוא דרעוין היא במנחה של שבת וע"ז מרמז הכתוב בנסעם מן המחנ"ה, אותיות מנחה.

(בת עין)

בספה"ק לכוון שם היוצא מר"ת ח'יל ב'לע ו'יקיאנו, וע"י שמרקדין עם התורה ברגלים ומכין כף אל כף עי"ז מתקנים מדת היסוד, ותמצא ש'כ"ף רג"ל' עולה חי"ל בל"ע ויקיאנ"ו.

(עטרת ישועה, דיזקוב – מועדים מנהג ריקודין בשעת הקפות אות טו-טז)

מנשא עצמו בהשתוקקות להניע להשי"ת

ענין הריקודין הוא, שהאדם מנשא עצמו למעלה בכל עת, ומשתוקק למהוי קדם מלכא עילאה.

(ייטב פנים - מאמר קדישין אות מב)

ההשתוקקות שע"י הריקודין מביא לשמירת התורה

ע"י שיבינו וישיגו פנימיות ענין הריקודין של אנן בעינן למיהוי קמי מלכא, אז תזכו להגיע למדריגה זו לשמור ולעשות את כל דברי התורה.

(שערי שמחה, סאטמאר – ריקודין של מצוה אות עג)

ע"י הריקודין מתקנין תיקון הרגלים

ע"י הריקודין מתקנין בחינת הרגלים שיש בו אין ברגלים חוטא, ומה שפגם בירכים ג"כ נתקנו ונשלם כל הקומה שלימה.

(שארית ישראל - שער הזמנים)

ע"י הכאת כף אל כף ניצולין מכף הקלע

בסגולת מה שאנו מכין כף אל כף, ניצלין מן כף הקלע. כי ב' פעמים 'כף' עולה מאתיים, ואמרו חכז"ל (פסחים כז:) 'ערלה בטילה במאתים'.

(דברי יחזקאל החדש עמוד שלו / עטרת ישועה שם)

שירה בהתלהבות מטהר כמקוה

ע"י ריקודין זוכין אנו להתקדש וליטהר במקוה של הקב"ה, כמו"ש הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע "כי עיקר טבילה בנורא בהתלהבות השיר הוא כמו בנורא".

(דברי אמת - פרשת תרומה)

ע"י הקפיצה ניקנין להשי"ת בקנין הגבהה

אנו מרקדים וקופצים כאילים ומגביהין עצמינו למעלה למעלה, וכונתינו בזה להתפלל להשי"ת שיקנה אותנו ע"י קנין הגבהה, דקיי"ל דהגבהה קונה אפילו באותו רשות שהוא שם וא"צ להוציא מרשות לרשות, וע"י רקידתינו יקנה אותנו הקב"ה וימשיך אותנו לצאת מבחי' התשובה מיראה לבחי' תשובה מאהבה.

(דברי יואל - שמחת תורה שנת תשיב)

כשרוקד נפתחו דלתות היכל המלך

אזמר בשבחין. משל לעני ההולך בדרך ורואה טרקלין ואינו יודע איך יכולים להיכנס, נוטל כינור ומנגן, ומתוך כך פותחים לו, וזה אזמר בשבחין למיעל גו פתחין. עוד יש לפרש, משל למי שלא נמנה בין המסובין בסעודה, ועם כל זה מרקד בחוץ ששמח בשמחת המלך, ועל ידי זה למיעל גו פתחין מכניסין אותו.

(חשבה לטובה, אלכסנדר – ענינו שב"ק עמוד קא בד"ה אזמר)

ע"י הריקודין מעלין הניצה"ק

שמעתי ממורי (הבעש"ט) זלה"ה, כיצד מרקדין לפני הכלה בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה, וביאר כי לעתיד השכינה נקראת כלה וכו' משא"כ עתה השכינה נקראת זאת וכו', ובזה יובן כיצד מרקדין בזמן הזה בגלות השכינה שהוא לפני וקודם שנקראת כלה, כי הריקוד הוא להעלות ניצוצין ומדרגה תחתונה להעלותה אל העליונה כמו ריקוד קדוש וכו', ואין זה עולה יפה בזמן הגלות כי מי יוכל לעשותה על צד השלימות.. לכך אמרו בית שמאי 'כלה כמות שהיא' לפי מה שמשער כל אחד בדעתו ויכלתו אף בדרך כלל, אם אינו יכול בדרך פרט לייחד השכינה ולקשטה מ"מ ישער כלה כמות שהיא, ובית הלל סבירא להו כלה נאה וחסודה, שצריך לידע בפרט איך להסיר בגדי צואים ולכלוך מהציצוץ ולקשטה בפרט, שתהיה השכינה כלה נאה וחסודה וכו' ודפח"ת.

(צפנת פענח - דף מו ע"א)

ע"י הריקודין מפרידין הנשמיות מן הנשמה

בענין ריקודין מאנשי מעשה בשעת שמחה, אמר (הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זלה"ה) שהוא מלשון הנזכר בגמרא (שבת עג.) 'המרקד' שהוא אב מלאכה בשבת, שמפריד האוכל מתוך הפסולת או לחיפוך, כן הוא גם ענין הריקוד שמפריד הגשמיות מהנשמה עד שבא להתפשטות הגשמיות, עכ"ד הקדושים, ובזה מובן ענין הריקוד בשעת קדושה שמעלין העקביים למעלה שהוא הפחיתות מן הגוף.

(רמותים צופים - סי' ד אות לג)

ע"י הריקודין מתעלה מהארציות ואינו יורד

סוד מה שמרקדין החתן והכלה, לרמז בזה, כשיש יחוד עליון הוא עליות עולמות הקדושים, וכל העולמות עולים למעלה עד סוף כל המדריגות קידושין שהם מדריגות רגלים בסוד נה"י כמבואר בהכנסת שבת קודש, ובשעת ריקודין נושאים הרגלים מן הארץ – לרמוז שיתעלו העולמים בסוד עולים עמו ואינו יורדות.

(אור לשמים - ליקוטים)

ע"י הריקודין רומסים את הקליפות

שמענו מאבותינו זצ"ל בשם הגה"צ מהר"ם מקאסוב זצ"ל שאמר להחסידים בשעת שמחת ריקודין וז"ל 'רמסו הקליפות'. על כן חל"ב ד"ם עולה פ"ד, ודוכ"ן עולה יסו"ד, רומז לתקן בחינת יסוד בשעת שמחת ריקודין.

(עטרת ישועה - ליל שמחת תורה אות י')

אנו רוצים בעוון זה של ריקודין בשבת

אנו מתפללין וזכנו לקבל שבתות כו' ומתוך מיעוט עונות, וידוע קושי' העולם הלא יותר טוב בלתי שום עונות, וי"ל בדרך

צחות דכ"פ א"א לקבל שבת"ק מתוך שמחה רק מתוך מיעוט עונות למשל לעשות ריקודין בשבת קודש דהא תנן אין מטפחין ואין מרקדין עי' בשו"ע סי' של"ט, עכ"פ מיעוט עונות יש כאן.

(הנהגות ישרות, ויגד יעקב מפאפא - ערך שבת)

ע"י ריקודין זוכים לטהרה ולקדושת שבת

הרה"ק ר' איציק'ל מפשעווארסק זצ"ל איז געווען מורא'דיג גרויס אין קדושת השבת, אמאל האט אים איינער עפעס א טובה געטוהן, און ווען ר' איציק'ל האט אים געפרעגט וואס ער זאל אים אנוואונטשן דערפאר, האט יענער געענטפערט אז ער וויל שפירן א טעם אין שבת אזוי ווי אים, האט אים ר' איציק'ל געענטפערט מיט צוויי ווערטער 'טהורים יירשוה'..!. אבער וויאזוי איז מען זיך מטהר? שטייט פון צדיקים (הרה"ק בעל נועם אליטלך זי"ע) אויף די גמרא 'חייב אדם לטהר עצמו ברג"ל', אז דורכ'ן טאנצן פארן אויבערשטן מיט די פים איז מען זיך מטהר.

(אז נדברו - ליל שבת קודש)

ע"י ריקודין נטהרים

שמעתי אומרים בשם הרה"ק ר"ר אלימלך זצ"ל, על מאמרם ז"ל (ר"ה טז:), חייב אדם לטהר עצמו ברגל, הכוונה הוא (שיטהר עצמו ע"י) שירקד ברגליו.

(חמדה גנוזה - תלמידי בעש"ט עמוד פג)

חסידים ראשונים עשו התהפכות בשבת

החדושי הרי"מ ז"ל אמר שהחסידים הראשונים היו מרקדים ומהפכים עצמם (קאזליקעם) בשבת מחמת שמחת השבת, ואח"כ ביטלו הצדיקים זאת כדי שלא להיות כבן בית (הייומיש) עם זה, אבל עכ"פ צריכין לבא למצות השבת עם בושה ויראה, ושתהיה שמחה בלב מהמצוה.

(אמרי אמת - פ' אמור תרעו)

❧ טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים ❧

הבעש"ט הי' מרקד עם התלמידים

הבעש"ט הק' ז"ל הי' מרקד עם התלמידים בליל שבת קודש, והוא סגולה להמתקת הדינים, ואמר שגורם שמחה בפמליא של מעלה, ויורד השפע לישראל בשמחה ורחמים וחסדים מרובים.

(זרע ברוך, סקאליע - הוספות עמוד לח)

משלמין החובות של החטאים ע"י הריקודין

דער הייליגער ר' הירצקא'לע ראצפערטער האט זיך אראפ געשטעלט אין בית המדרש אינדערמיט נאך שיר היחוד יום כיפור ביינאכט און דער גאנצער עולם מיט די טלתים און ער האט געזאגט אין אונגאריש צום רבונו של עולם אז א גוי האט געהאט א קרעטשמע ביים פריץ און ער האט זיך אנגע'חובות'ט אגאנץ יאר ביז סוף יאר ווען עס איז געקומען די צייט צו באצאלן האט ער געזאגט פאר'ן פריץ אז ער האט נישט, נאר איין זאך קען ער טוהן ער וועט זיך אראפשטעלן טאנצן ביים טיר און דאס וועט ברענגען קונים, און די פריץ האט איהם מוחל געווען די חוב, די זעלבע זאך האט ער אויסגעפירט מיר האבן זיך אנגע'חובות'ט ביים רבונו של עולם אגאנץ יאר מיר קענען איין זאך טאנצן פאר'ן אייבירשטן און ער זאל אונז מוחל זיין, און עס איז געווארן א מורא'דיגע התעוררות אין בית המדרש. וזה ענין הריקודין.

(אלף כתב - וועלבוי)

מ'שמייסט ווייניגער אין גיהנום

מורי חמי (ר' איציקל מפשעווארסק) זצ"ל היה פעם אצל הגה"ק מציעשנוב, ובליל שבת קודש אחר עריכת השלחן רקדו החסידים, ומו"ח זצ"ל היה לו מיחוש על רגלו והיה קשה לרקוד, אמר לו הגה"ק מציעשנוב: "כשמענישים ומכים את החוטא בגיהנם, וטוענים שרקדו עם יהודים, מכים פחות". בלשונו: אין גיהנם, אז מען שמייסט, און מען זאגט אז מען האט געטאנצט צווישן אידן, שמייסט מען ווייניגער.

(יג אורות - ח"א עמ' שפ)

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

מזלא טבא וגדיא יא"ה

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נל"הב לטובת מוסדותינו דמעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים,

הרבני הנגיד הנפלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מוה"ר

יואל עפשטיין

הי"ן

חבר הנהלת קהילתינו הק' בקרית יואל יע"א

לרגל שמחת נישואי בנו ני"ו למזל טוב ובשעטו"מ

ושגורה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכה לראות ולרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת עם כל ברכאן דנפישא

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו,
ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות

בני ברק יצ"ו

פנימי תנ"ש בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור כ"ק אדמו"ר מטאהש שליט"א
בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום א' פרשת אחרי קדושים תשפ"ג לפ"ק

רבינו קידם את האדמו"ר מטאהש ברוב ידידות, והציג האדמו"ר מטאהש את חתנו ואת בנו שנתלוו איתו

האדמו"ר מטאהש: דאם איז מיין חשובער איידעם, ער איז א תלמיד פון רבי'ן, ער הייסט ר' נחמן כהנא, א זון פון הרב ר' חיים ארי' כהנא, ער האט געלערנט דא ביים רבי'ן אין די ישיבה.

א' הנוכחים: ר' חיים ארי' איז א מגי"ש ביי אונז (בישיבה היכל התורה שע"י מוסדותינו הק') אין וויליאמסבורג.

אח"כ הראה על בנו, ואמר: ער איז מיין זוהן (הר"ר יעקב סג"ל שליט"א, חתן הרה"ג רבי לוי יצחק גרנוואלד שליט"א דומ"ץ פאפא ב"פ בן כ"ק אדמו"ר מפאפא שליט"א) ער האלט יעצט פאר א שמחה, ער גייט אי"ה מאכן א ברית.

רבינו: מזל טוב צו די שמחה, מ'האט דאך געליינט דעם שבת "וביום השמיני ימול בשר ערלתו".

האדמו"ר מטאהש: כ'האב אנגעפאנגען מיין שלש סעודות תורה דעם שבת מיט דעם פסוק, ביי שלש סעודות בין איך געגאנגען אוף אן אנדערן פסוק אין די סדרה, אבער כ'האב אנגעפאנגען מיט דעם, ווייל כ'האב געוואלט ענדיגן וביום השמיני ימול בשר ערלתו, האב איך דאס אינזין געהאט ס'זאל זיין בעתו ובזמנו.

רבינו: מאי הוה ליה למימר, וביום השמיני ימול בשר ערלתו, אזוי איז דא א מדרש אויפן פסוק וידום אהרן (הובא ביערות דבש ח"ב דרוש יז).

הרה"ח ר' שמואל הכהן פריעדמאן הי"ו, משב"ק: דער רבי האט געזעדט דעם יו"ט פסח פון מילה, כמעט יעדן טאג, לגזור ים סוף לגזרים, גזורין... [כ"ה במדרש ילקוט (רמז רמ"א) אמר רבי לוי לגזור ים סוף לגזרים שכן בלשון ארמי קורין למהולין גזורין], דער רבי האט געזאגט עטליכע בחינות אויף דעם.

רבינו: עם שטייט אז קריעת ים סוף איז געווען אין זכות פון מצות מילה, א"ז ישיר משה [כ"ה במדרש ילקוט (שם) אז ישיר משה ובני ישראל, א"ז גימטריא שמונה, אמר משה בזכות המילה שניתנה לשמונה נקרע הים].

האדמו"ר מטאהש: די גמרא זאגט דאך (פסחים קיח.) קשה פרנסתו של אדם כקריעת ים סוף, פארוואס עפעס כקריעת ים סוף? ווייל ס'שטייט נותן לחם לכל בשר און פארדעם שטייט לגזור ים סוף לגזרים, ביי קריעת ים סוף איז געווען צוטיילט אויף צוועלף ווענג פאר יעדן שבט, זיי זענען דאך ארוים געגאנגען די זעלבע, יעדער איז ארוים, נאר פאר איינעם האט דאס געמוזט שנעלער אוז איינעם לענגער.[1]

---

1 ענין קריעת ים סוף עפ"י התוס' (ערכין טו. ד"ה כשם) שהלכו בעיגול, אחד הלך בקיצור הדרך, וא' הלך עגול ארוך, כמו"כ בפרנסה א' הולך במרחקים וא' על יד ביתו, עיי"ש באריכות.

ועי' בערבי נחל (פר' בשלח) וז"ל: לכן העולה בלבי דבר חדש, כי הוה קשיא לן מעיקרא למה לא הלכו המצריים מצד השני ויהיו לישראל פנים בפנים והוצרכנו לומר דזה מכלל הנסים שסכל ה' עצתם. ויש בזה דוחק, כי מה שהוא נס היה מהראוי שיבואר בפסוק לכל הפחות ברמז. לכן יש לומר כי באמת כך עשו המצריים ודפקו לתוך הים אחרי ישראל להלחם בם באמצע הימים, והלכו מצד האחר והלכו פניהם נגד פנים של ישראל, ולכן כדי שלא ילחמו באמת באמצע הים הוצרך ה' לעשות נסים חדשים כי מיד בקרבם סמוך לישראל שלח ה' מורך בלבבם ויאמרו אנוסה וקיימו דבריהם וינוסו, ואין הניסה כשאר הנסים שהופכים פניהם ונסים כי היו יראים לנוס בדרך שבאו בו דאם כן הרי ישראל בהליכתם רודפים

רבינו: דאם לשון קשה וואם שייט ביי זיווגו של אדם בקריעת ים סוף (סוטה ב.) קשה מזונותיו של אדם בקריעת ים סוף (פסחים קיח.), מ׳פרעגט די קשיא וואם הייסט קשה בקריעת ים סוף? פאר וועמען איז עס געזאגט געווארן, איז דאם געזאגט געווארן פאר א מענטש, בקריעת ים סוף?, ער קען דען באווייזן קריעת ים סוף? ער קען דאך נישט באווייזן קריעת ים סוף, וואם הייסט ס׳איז שווער ווי קריעת ים סוף, ווי גלייך אז קריעת ים סוף קער ער יא באווייזן, אפילו אז ער וועט זיך נאר אנשטרענגען וועט ער דאם קענען? ווייטער ביים אויבערשטן איז דאך דאם אויך נישט שווער, עס איז אים דען שווער עפעם? וואם איז דאם ׳קשה׳? פארץ אויבערשטן איז דאך נישט קשה.[2]

אחריהם אלא נסו כדרך הליכתן. ור״ל כי בפגעם בישראל באמצע הים בא להם מורך ולא נלחמו, אלא אדרבה רצו ויעבורו את ישראל שהלכו ישראל למזרח והם לדרכם למערב נמצא נסו מפניהם.

ומאחר שכן יש חשש שינצלו המצריים מן מי הים, כי כשם שישראל יצאו מן הים בקצה המזרחי של הדרך אשר בים כך יצאו הם בקצה המערבי, כי בעוד שיצאו ישראל יוכלו הם לצאת ולהנצל דכך היה שיעור מהלכם שוה אלה מזה ואלה מזה, לכן הוצרך ג״כ נס דהסרת האופנים והליכתם בכבדות אשר במשך זמן שהלכו ישראל מן אמצע הים מקום פגיעתם עד שבאו כולם ליבשה לא הלכו המצריים באותו המשך רק דבר מועט והיו עדיין כולם בים וחזר הים עליהם ונטבעו, וממילא מיושב הכל שהוצרכו כל הנסים מאחר שהלכו המצריים לתוך הים מקצה השני והיו רוצים להלחם באמצע הים לכן הוצרך לשלוח מורך בלבבם וינוסו וגם להסרת האופנים וכאמור... עיי״ש עוד.

2 ולחיבת הקודש נעתיק כאן מה שאמר רבינו בענין זה בשמחת השבע ברכות של נכדת כ״ק מרן רבינו שליט״א עם תלמידי ״כולל התנים״ שע״י מבצר הכוללים בקרית יואל יע״א יום ד׳ פרשת בהעלותך תש״פ לפ״ק:

די וועלט זאגט פשט אין קשה זיווגו של אדם בקריעת ים סוף (פסחים קיח.), וואם הייסט קשה זיווגו של אדם בקריעת ים סוף?, פאר וועם איז עס שווער, פאר א מענטש, נו וועסט זאגן פאר א מענטש קריעת ים סוף, אפילו ער זאל וועלן קען ער נישט דעם ים שפאלטן, וואם הייסט קשה זיווגו של אדם בקריעת ים סוף. פארן באשעפער, פארן באשעפער איז גארנישט נישט שווער, נו וואס איז דער קשה זיווגו של אדם.

נאר ביי קריעת ים סוף איז געווען אסאך קשיות, מ׳האט געהאט קשיות, ביי זיווגו של אדם דארף מען וויסן, ס׳גייט אויך אזוי, ס׳גייט מיט קשיות, א בחור איידער ער וועדט א חתן, ס׳דאכט זיך אים שוין אז אט גייט ער וועדן א חתן, דערווייל עפעס איז אריין געפארן אינדערמיט, און ער בלייבט מיט א קשיא, ס׳איז קשה זיווגו של אדם בקריעת ים סוף, עפעס גייט עס מיט קשיות, אבער וואס איז די ענדע, יעדער איז אדורך געגאנגען דעם ים, יעדער איז ברוך ה׳ א חתן געווארן.

ס׳שטייט אין ערבי נחל (פר׳ בשלח) די אידן זענען אדורך געגאנגען דעם ים, איז נישט דער פשט אז דער ים האט זיך געשפאלטן, מ׳איז אריין געגאנגען פון איין זייט און מ׳איז אריבער ביז די אנדערע זייט, נישט אזוי איז געווען קריעת ים סוף. נאר מ׳איז אריין אין ים און מ׳איז געגאנגען ווי א רינג, אזוי ווי א רעגן בויגן, און מ׳איז צוריק געקומען אין די זעלבע זייט ווי מ׳איז אריין, מ׳איז אריין אין ים און די מצריים זענען נאכגעלאפן און זיי זענען דערטראנקען געווארן, און מ׳איז ארויס געגאנגען אין די זעלבע זייט, מ׳איז צוריק געקומען אויס אויפן זעלבן פלאץ.

קומט אויס אזוי - זאגט דער ערבי נחל - ס׳איז געווען צוועלף שבטים, יעדער שבט האט זיך געהאט זיין וועג, אזוי שטייט דאך לגזר ים סוף לגזרים, ס׳האט זיך צושפאלטן דעם ים אויף י״ב גזרים, יעדער שבט האט זיך געהאט זיין וועג, אז מ׳מאכט אזא חשבון קומט אויס אזוי, ווען מ׳גייט אזוי און מ׳קומט צוריק ארויס פון ים, האט איינער א קליינע רינג, דער צווייטער האט שוין אביסל א גרעסערע רינג, דער דריטער האט נאך א גרעסערע רינג, און אזוי איז מען געגאנגען, יעדער איז אריין אין ים און יעדער איז ארויס, איינער האט געהאט א קלענערן וועג צו גיין, און איינער איז געגאנגען א לענגערן וועג, דאס איז קשה זיווגו של אדם בקריעת ים סוף, דאס גייט אויך אזוי, דער אויבערשטער העלפט פאר יעדן איינעם, יעדער איינער וועדט א חתן, איינעם איז באשערט צו גיין א קלענערן וועג, און איינעם איז באשערט צו גיין א לענגערן וועג, און אז מ׳גייט א לענגערן וועג דויערט עס אביסל לענגער, אבער סוף כל סוף יעדער קומט אן, דאס איז דער קשה זיווגו של אדם בקריעת ים סוף, אז מ׳דארף צו גיין אמאל קומט מען בקצרה, אמאל קומט מען בארוכה...

א חתן דארף צו וויסן, דאס לעבן איז נישט אויסגעשטעלט ווי די וועלט זאגט ״א מויצא מיט האניג״, ס׳איז נישט, דאס גאנצע לעבן איז נישט אזוי, דאס לעבן גייט נישט אזוי ווי מ׳באשטעלט זיך, ס׳איז דא א באשעפער וואס פירט אלעס מיט א חשבון פון אויבן מיט יעדן איינעם. פון בעל שם הקדוש זאגט מען נאך אז די מ״ב מסעות וואס שטייט אין פרשת אלה מסעי, יעדער איד גייט אדורך די מ״ב מסעות פון די לידה דאס איז יציאת מצרים, ביז מ׳געזעגעט זיך פון דעם עולם השפל נאך די הונדערט און צוואנציג יאר, אין די מ״ב מסעות אז מ׳וועט אריין טראכטן איז דא איין חניה וואס האט געהייסן ׳מתקה׳ דאס איז א רמז אויף א זיסע חניה, און ס׳איז געווען א חניה וואס האט געהייסן ׳מרה׳ דאס איז א ביטערע חניה, יעדער מענטש גייט אדורך די מ״ב מסעות, אמאל לאנדעט מען אין ׳מתקה׳ און אמאל לאנדעט מען אין ׳מרה׳.

בחורים חתנים, עטץ דארפטס פארשטיין, אמאל לאנדעט מען אין ׳מתקה׳ און אמאל לאנדעט מען אין ׳מרה׳, מען דארף אבער אלעמאל וויסן אז ס׳איז ׳ויסעו ויחנו׳, מ׳קומט טאקע אהן, אבער דער אויבערשטער העלפט מ׳גייט אוועק, אמאל איז מען אין ׳מרה׳, מ׳טאר זיך נישט פארלירן, מ׳דארף וויסן אז מ׳וועט אוועק גיין פון דארט, און אמאל איז מען אין ׳מתקה׳ דארף אויך נישט דער קאפ בלייבן שטעקן דארט, מ׳דארף וויסן ס׳איז ביי דעם אויך דא א ויסעו... מ׳דארף נאר בעטן דעם אויבערשטן אז די חניה אין ׳מרה׳ זאל זיין א קורצע חניה, און די חניה אין ׳מתקה׳ זאל זיין מיט אריבות ימים, אבער יעדער מענטש האט עס במשך פון זיין לעבן ס׳יארן, און אויף דעם דארף מען אסאך מתפלל זיין, מ׳דארף וויסן אז די חניה אין ׳מרה׳ זאל זיין בדיל ויעבור,

נאר דער קטרוג איז קשה, עם איז געווען א קטרוג און ער האט געדארפט דעם קטרוג אוועק נעמען, דער זוהר הק' (חלק ב' דף קע.) זאגט אזוי, ממילא דאם איז געווען די שוועריקייט.[3]

ס'זאל זיין אזוי געגאנגען, קורץ, און אין 'מתקה' זאל זיין א חניה מיט אריכות ימים.

מ'דארף בעטן דעם אויבערשטן מ'דארף האבן יברכך ה' בבנים, מ'דארף האבן א ברכת הבנים, ס'איז דא אידן וואס מאכן מיט ביז ווען זיי זיצען זוכה מ'הערט א מזל טוב אז ס'איז געבוירן געוואָרן א קינד, אז דער אויבערשטער העלפט אז מ'ווערט געהאלפן פריה איז א עקסטערע שבח והודאה פארן באשעפער. מ'דארף בעטן דעם אויבערשטן אויף געזונט, זייער אסאך אידן קרעכצן אונטער, מ'מיינט נישט יעצט ביי די פינעף און ניינציג יאר, ס'מיינט אסאך פריער, עטץ ווילסט נישט הערן און עטץ ווילסט נישט וויסן וואס עס גייט אלס פאהר אין אידישע הייזער, און דער אויבערשטער זאל העלפן איר זאלט קיינמאל נישט וויסן, אידן מאכן מיט שוועדע מצבים, ער איז נישט געזונט, דאס ווייב איז נישט געזונט, אמאל א קינד איז נישט געזונט, עס נעמט אוועק די מנוחת הנפש, עס טרעפט ח"ו א ביטערע צרה. די אידן זענען אויף אמאל געווען חתנים, און זיי האבן זיך אויך געהיישט צו די חתונה, און זיי האבן זיך קיינמאל נישט פארגעשטעלט אז זיי וועלן זיין פון די מענטשן, זיי האבן נישט געקלערט אויף דעם, פונקט ביי אים וועט עס זיין?!, דאס מיינט א צווייטן!.

און אויף דעם דארף מען צו בעטן דעם אויבערשטן, מ'דארף וויסן מ'בעהט דעם אויבערשטן און ס'נוצט, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל מתפלל זיין, מ'זאל האבן שכל זיך אויסצובעטן אלעס גוט'ס, יברכך ה' בבנים, וישמרך בבנות, און ווען מ'האט שוין יא קינדער, זאלן זיי זיין ערליכע קינדער, געזונטע קינדער, געזונט בגשמיות, און געזונט ברוחניות, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט פרנסה בהרחבה בניקל, מיט אריכות ימים פאר זיך און פאר זיין עזר בקודש, און דער אויבערשטער זאל העלפן אלע זאלן האבן א גליקליך לעבן עד מאה ועשרים שנים.

3

וז"ל הזוהר הק' (חלק ב, קע.) ...וכי קריעת ים סוף קשה קמיה, והכתיב (נחום א ד) גוער בים ויבשהו (עמוס ה ח) הקורא למי הים וישפכם על פני הארץ, והא כיון דסליק רעותא קמיה, כלא קמיה כאין הוא חשיב, ואת אמרת דקריעת ים סוף קשה קמיה. אלא בזמנא דישראל אעברו לגבי ימא, ובעא קודשא בריך הוא למקרע לון ימא דסוף, אתא רהב ההוא ממנא דעל מצרים, ובעא דינא מקמי קודשא בריך הוא, אמר קמיה, מאריה דעלמא אמאי את בעי למעבד דינא על מצרים, ולמקרע ימא לישראל, הא כלהו חייבין קמך, וכל ארחך בדינא וקשוט, אלין פלחי ע"ז ואלין פלחי ע"ז, וכו', בההיא שעתא הוה קשה קמיה למעבר על ארח דינא. והא ישראל הוו נטלי על ימא, דכתיב (שמות יד טו) ויאמר יהו"ה אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו, והוה קשה קמיה למעבר על דינא ולמקרע לון ימא דסוף, ואלמלא דאשגח קודשא בריך הוא בזכות אברהם, דאקדים בצפרא למעבד פקודא דמאריה ורעותא דיליה, כדכתיב (בראשית כב ג) וישכם אברהם בבקר, כלהו אתאבידו בימא, בגין דבכל ההוא ליליא בדינא הוה קודשא בריך הוא עלייהו דישראל. דתנינן,

האדמו"ר ממאהש: ביי קריעת ים סוף איז אויך געווען א שווערער קטרוג נאר מ'האט עס אוועק געמען דורך די מסירות נפש פון אידישע קינדער.

מ'זאגט קשין זיווגו של אדם בקריעת ים סוף, וואס איז אזוי שווער? ארבעים יום קודם יצירת הוולד רופט מען דאך שוין אוים בת פלוני לפלוני בן פלוני לפלוני, נאר זאגט מען, זיווגו "של אדם" דאם וואם דער מענטש וויל, דאם איז קשה בקריעת ים סוף, אבער דער אויבערשטער האט אנגעגרייט דעם ריכטיגן זיווג.[4]

מאי דכתיב ולא קרב זה אל זה כל הלילה, וכו', כדין אהדר ימא וערקו מיין קמייהו דישראל, דכתיב וישב הים לפנות בקר לאיתנו... ע"ש.

4

כדברים האלו איתא בתורת אמת (פר' בשלח) מהרה"ק רבי לייבל אייגער זצ"ל מלובלין, וז"ל: ...כמו כן בענין זיווגו, ידוע מאמר חז"ל ארבעים יום קודם יצירת הוולד מכריזין בת פלוני לפלוני, נמצא כי באמת זיווגו מוכן ואינו חסר, רק שיאמין באמונה שלימה שלא יעוזב אותו, וימציא לו עזרו מקודש, ובהגיעו לאמונה שלימה הזאת וימציא עצמו לזה אזי מתעורר לו חסד עליון לגלות לחלקו וחבלו, כי כן יתן לו הטוב הצפון לו.

ז"פ כאשר צוה ה' אל משה ויניחהו אהרן לפני העדות וגו' פירוש כאשר צוה וגו שהכל מוכן ומזומן ויניחהו אהרון לפני העדות וגו פירוש שתלוי הדבר באמונה השלימה ותשוקת נפש הישראלי וקווי להשי"ת כנ"ל, כי אהרון הוא שושבינא דמטרוניתא המעורר אמונת ישראל ותשוקתם להבורא ב"ה וב"ש, ואז יושפע להם כנ"ל, כי באמת אין הפרש בהנהגה בין אז במדבר כשירד להם המן, בין כעת אשר הפרנסה היא מסיבות אחרות, העיקר הוא לדעת ולהכיר ולהאמין באמונה שלימה כי הבורא ב"ה וב"ש משגיח הכל, ולא על הלחם לבדו וגו', ולולי שפעו וחיותו השפוע תמיד על ברואיו לא היו מתקיימים אף רגע א', רק הוא ית' בחסדו מנהג עולמו ומכין מזון לכל חי, ויקוה לד' שיזמין לפניו מחייתו וכל ענייניו, והיה באיזו סיבה שתהיה וממילא צוה צור חסדיו עכ"ל.

ועיין עוד בכלי יקר על הפסוק ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם (בשלח יד, כב) שכתב: ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה, כאן הקדים תוך הים ליבשה, ובסמוך אמר בהיפך זה ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים', גם כל הפסוק ההוא מיותר, וכאן נאמר והמים להם חומה מלא בוי"ו, ובסמוך נאמר חמה חסר בלא וי"ו, ובילקוט מסיק שהוא לשון אף וחימה, לפי שהיו ישראל נתונים בדין אם להינצל או אם להיטבע עם המצרים, ועל פי דרך זה נוכל לומר שהיו ישראל כיתות כיתות על הים מקצתם צדיקים מקצתם קטני אמנה, כנה שנאמר בו מפני מי המבול שלא נכנס בתיבה עד שדחקוהו מי המבול.

והנה הטובים מישראל באו תיכף אל הים באמצעיתו, אע"פ שלא ראו היבשה עדיין, מ"מ האמינו בה' ובאו אל תוך הים, ואח"כ ראו היבשה ולהם היו המים לחומה להגין בעדם, אבל הפחותים בנים לא אמון בם הלכו תחילה ביבשה כלא האמינו באלוקים, על כן לא נכנסו אל תוך הים עד שראו תחילה היבשה, ולהם היו המים חימה עזה, כי היו נתונים בדין אם להינצל או להטבע, ומטעם זה נאמר למעלה ויבאו, להורות שמיד בבואם נכנסו אל הים קודם שראו היבשה, ולמטה נאמר הלכו כי אע"פ

רבינו: מ׳זאגט נאך אז דער ראפשיצער רב האט געהאט א גבאי, יהושע האט ער געהייסן, ער איז נישט געווען קיין גרויסער חכם, און ער האט אמאל געפרעגט דעם ראפשיצער רב, וואס איז דער פשט, עס קומט אריין א איד מיט א קוויטל, ער שרייבט אריין לזיווג הגון, ער זאגט אז מ׳טראגט אים אהן דעם שידוך, זאגט דער רבי ניין. שפעטער קומט אריין א צווייטער איד, און זאגט מ׳טראגט אים אהן א שידוך, און דער רבי זאגט יא. פארוואס האט דער רבי געזאגט פאר דעם אזוי און פאר דעם אזוי.

זאגט ער אים גאנץ פשוט, וואס פארשטייסטו נישט, די גמרא זאגט דאך ארבעים יום קודם יצירת הוולד זאגט מען בת פלוני לפלוני, ווען עס קומט אריין א איד און איך זעה אז דאס איז וואס מ׳האט פאר אים אויסגערופן זאג איך יא, און אז איך זעה אז ס׳איז נישט זאג איך ניין. זאגט ער, נו שוין... אז דער רבי זעהט איז דאך נישט קיין קונץ.....

האדמו״ר מטאהש: ס׳איז דאך דא די מעשה פונעם הייליגן רבי ר׳ אלימלך, ווען דער רבי ר׳ אלימלך איז אוועק האט ער איבער געלאזט זיין זוהן רבי אלעזר, ער האט געדארפט חתונה מאכן, און ס׳איז נישט געווען קיין געלט, איז ער געגאנגען נאך געלט, האט ער געבעטן דעם הייליגן ראפשיצער רב זאל מיטגיין מיט אים, ווייל אז דער ראפשיצער רב וועט קומען וועט קומען א גרויסער עולם. און אזוי איז טאקע געווען,[5] ער האט געגעבן פאר יעדן איינעם ברכות. און ווען ער איז געגאנגען צום בעל מכנים אורה, פאר ווען ער איז שוין אהיים געגאנגען, האט דער ראפשיצער רב געזאגט, יעצט גייט מען שוין אהיים זאלט איר בענטשן דעם בעל מכנים אורח? זאגט ער, אים וועט שוין מיין טאטע בענטשן, ער איז דאך דא. זאגט ער, אז אייער טאטע איז דא פארוואס רופט איר מיך.

רבינו: איך האב געהערט די מעשה אזוי, אז דער ראפשיצער רב איז געגאנגען מיט אים, און ער האט אים געזאגט אז אידן וועלן קומען ער זאל אנווענטשן, דערווייל אידן זענען אריין געקומען און ער האט קיינעם נישט אהנגעווענטשן. א איד קומט אריין און ער געבט א קוויטל און גייט ארוים, קומט אריין א צווייטער איד ער האט אויך געגעבן א קוויטל, און ער איז שטיל, ער זאגט נישט גארנישט. איז ער ארוים געגאנגען, און געזאגט פארץ ראפשיצער רב אז ער ווענטשט נישט גארנישט. איז דער ראפשיצער רב אריין געגאנגען צום אים און האט אים געזאגט, אנטשולדיגט עם קען נישט אזוי גיין, איר דארפט אנווענטשן, אז א איד קומט אריין דארפט איר אים געבן א ברכה... זאגט ער, ווי קען איך געבן א ברכה אז דער טאטע שטייט דא און ער געבט א ברכה. זאגט ער, אה, אייער טאטע איז דא, איז פארוואס דארף איך דא זיין?

האדמו״ר מטאהש: איך האב עם געהערט אויפן בעל מכנים אורה. דער עיקר ס׳זאל זיין ברכות פאר כלל ישראל.[6]

שראו היבשה מ״מ לא האמינו עד שהלכו תחילה ביבשה, ואח״כ נכנסו גם אל תוך הים.

וי״א שבבואם לים היינו בכניסתם היו צדיקים גמורים, לכך נאמר אצלם חומה מלא, אמנם כאשר הלכו על שפתו השני ממרים היו עם ה׳ שנא׳ וימרו על הים בים סוף, כי אמרו כשם שאנחנו עולים מצד זה כך יעלו המצרים מצד אחר, על כן היו להם המים לחימה וקצף כאמור.

ועל פי דבריו ביארו המפרשים מדוע קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף, כי מידת הקושי של בני ישראל במעבר ים סוף, היתה כמידת אמונתם בה׳, למאמינים המים חומה, ולמחוסרי אמונה המים חימה.

כך מידת קושי הזיווג, לבעלי האמונה כי מה׳ אשה לאיש, מידת הקושי מועטת אם בכלל, ואילו למחוסרי אמונה החושבים שהזיווג תלוי בכוחם ועוצם ידם קושי הזיווג קשה עד מאד.

5 עי׳ העובדא באריכות בס׳ עבודת עבודה מהרה״ק מטאהש זצ״ל (ח״ב עמ׳ שע״ו), אמנם עיין בס׳ דברים ערבים (ח״א) שהעובדא היה עם רבי נפתלי בנו השני של הרה״ק הרר״א מליזענסק, וז״ל: במוצאי שבת קודש מטות תרמ״ט סיפר לנו ההי״צ מהרי״י מוידטאש בן ההר״ק מהר״ר נפתלי מליזענסק, כי אביו הה״ק מוה״ר ר׳ נפתלי היה פעם אחת בצוותא חדא עם הה״ק מראפשיץ, ואמר הה״ק מראפשיץ, נפתלי יראה מע״כ דבר חידוש, כי האיש הבא לקראתינו יתן לנו מעות כמה שנרצה, וכן היה ותיכף ומיד בא אצלם האיש הלז ושמו היה יוסף בייגעלטרעגער, לקח האנקי עם מעות, ואמר להם רבותי קחו לכם מעות כמה שתרצו, ואספר לכם עובדא מהה״ק ר׳ זוסיא זלל״ה, עיי״ש הסיפור באריכות.

אגב, עיין בס׳ תורת מרדכי (פר׳ אמור) הנה שמעתי מאאמו״ר ז״ל שפעם אחת הי׳ הרה״ק מראפשיץ זי״ע על ציון הרה״ק ר׳ נפתלי מליזענסק זי״ע נכדו של הרה״ק הרבי ר׳ אלימלך זי״ע, והשתהה שם זמן רב יותר מהרגילו, וכשפנה לילך משם אמר איני יודע איך הצליח להסתיר א״ע ממני, הרי היינו יחידים בעוה״ז ועכשיו חיפשתי אותו בכל ההיכלות ולא יכולתי למצוא אותו בשום אופן.

ובאותה לילה כשהתפלל תפלת ערבית והיה אז ראש חודש ואמרו יעלה ויבא, פנה הרה״ק מראפשיץ לבנו הרה״ק רבי אליעזר מדזיקוב זי״ע ואמר לו, למה לא הזכרתני שהיום הי׳ ערב ראש חודש שביום זה עולים הנשמות להיכל מיוחדת, וכיון שלא נזכרתי מזה לא חיפשתי אותו שם, ומטעם זה לא מצאתי אותו, עיי״ש.

6 ויש לציין שבס׳ עבודת עבודה מהרה״ק מטאהש זצ״ל (ח״ב עמ׳ שע״ו), שם ממשיך לספר המשך העובדא הנ״ל: ...קודם שנפרד ממנו, אמר לו רבי

רבינו: דער ייטב לב האט געזאגט פארץ קדושת יו"ט אז ער זאל ווערן רב אין סיגוט, ער זאל אים איבער נעמען לאחר פטירתו, און ער האט זיך געבעטן ביים פאטער אז עס איז נישט פאר אים, ער איז געווען רב אין טעטש, א קליין שטעטל, ער איז געווען צופריידן דארט, סיגוט איז א גרויסע רבנות און ער פילט נישט אז ער איז בכה, האט אים דער ייטב לב געזאגט, אלעמאל ווען דו וועסט מיך דארפן וועל איך דיר שטיין צו הילף.

דער קדושת יו"ט האט געזאגט פאר די פטירה, אז אזוי איז טאקע געווען, ווען כ'האב אים געדארפט איז ער מיר געשטאנען צו הילף, כ'האב מיך אסאך מאל געשפארט מיט רבנים, און כ'האב מיך איינגעהאלטן צו זאגן, פארוואס שפארט מען זיך מיט מיר, דער טאטע איז דאך דא און ער זאגט אזוי ווי איך, כ'האב מיך איינגעהאלטן דאס צו זאגן.

האדמו"ר מטאהש: דער טאטע פלעגט דאס נאכצוזאגן פונעם הייליגן רבי ר' אלימלך, אז דער רבי ר' אלימלך פאר ער איז נסתלק געווארן האט ער אריין גערופן זיין זוהן רבי אלעזר אז ער גייט, האט אים רבי אלעזר געזאגט, טאטע, דו גייסט, וואם וועט זיין? אידן וועלן דארפן ישועות ווער וועט זיי וואונטשן, זאגט ער, דו וועסט קומען צו מיין קבר און דו וועסט בעטן און זיי וועלן געהאלפן ווערן.

איינמאל איז געווען א גזירה אין שטאט, א געפערליכע גזירה, און ער איז געגאנגען צום טאטן, און מ'איז נישט געהאלפן געווארן, האט ער געמאכט א שאלת חלום, און ער האט געבעטן אז ער וויל צוגיין צום טאטן, האט ער געזעהן ווי דער טאטע זיצט און ער לערנט, ווען דער טאטע האט געענדיגט צו לערנען זעהט ער דארט זיין זוהן רבי אלעזר, וואם זוכסטו דא? זאגט ער, טאטע, דו האסט דאך מיר גזאגט אז א איד וועט דארפן א ישועה אדער אז ס'וועט זיין א גזירה זאל איך קומען דא אויס'פועל'ן, און ס'איז דארף בטל ווערן די גזירה.

זאגט אים דער טאטע, דער הייליגער רבי ר' אלימלך, דו זעהסט דעם טייך, עס איז פול מיט וואסער, דאס איז טרערן פון אידישע קינדער, איך וויל מיך אלץ טובל'ן אבער מ'לאזט מיך נאכנישט, מ'שטופט מיך נאך א היכל העכער און העכער, איין זאך געב איבער פאר אידן אז זיי זאלן זיך האלטן באחדות, אזוי וועלן זיי האבן אלע ישועות.[7]

וציוה רבינו להביא כיבוד

רבינו: ס'איז אמאל אויך געווען אז רבי אלעזר ליזענסקער איז געקומען מיט א טענה צום רבי ר' אלימלך ווען ס'איז געווען א גזירה, האט ער אים געזאגט, דא אויבן זעהט מען אינגאנצן אנדערש, דא זעהט מען זאכן אינגאנצן אנדערש.[8]

א' הנוכחים: מ'זאגט נאך אז ער האט געזאגט, דא זעהט

---

7 עיין באגרת הקודש שבסוף הסה"ק נועם אלימלך אגרת שנכתבה ע"י בנו הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק בשם אביו הרבי רבי אלימלך זיע"א כתב בתוך דבריו בזה"ל: ...בעת אשר בעו"ה נגזר גזירה בגבולינו כידוע, ואאמ"ו נ"י אמר שהגזירה הזאת בודאי לא היה כח בידם לגזור, כי אם מחמת הקטטות שהיה על הצדיקים, והדפיסו אגרת מכוערים, ואף בעת ששולחים אגרת ההם, אהובי אחי מנע עצמך מלהסתכל בו, כי כך אמר אאמ"ו נ"י מי שמסתכל בו ומשמח בו לא יזכה לראות בנחמות ציון ושמחת לויתן ובחופת הצדיקים...

8 עיין בס' שפתי צדיקים - דינאוויטץ (פר' וירא): שמעתי בשם הרב הצדיק הקדוש וכו' רבי אלימלך ז"ל נבג"מ בגזירת הקיר"ה רח"ל תלו כל ישראל עיניהם בו, והשיב, אני מעלמא דקשוט וכל רז לא אניס לי, ואני יודע טעמו של כל דבר, עד שגם אני הסכמתי לזה, ואם כן איך אפשר לי להתפלל על זה, אבל יש לכם לתלות עיניכם בהצדיק ההוא שאינו יודע טעמו של דבר, ושנעשה הגזירה שלא בידיעתו והסכמתו, זה יכול לצעוק ולהתפלל אולי יענה בתפילתו, עכ"ל.

ועיין בספה"ק נוע"א (קדושים ד"ה א יאמד קדושים): אי' בגמ' שבת (דף י.) כל דיין שדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה, ולכאורה מלת לאמיתו הוא מיותר, אך נראה דרבותינו ז"ל רמזו לנו כזה על הצדיק שהוא מבטל הדינים, והוא הנקרא דיין שכאשר ידין ויגזור כן יקום, שהקב"ה גוזר וצדיק מבטל (מו"ק יז). והוא אע"פ שקושטא הוא שחלילה שקודשא בריך הוא יעבוד דינא בלא דינא, וגזירתו הוא באמת שהדין הוא שיהיה כך, כי הוא היודע האמת, אך הצדיק למראה עיניו תשפוט ואמירתו ונראה לו שכך הוא הדין האמת, והקב"ה ברחמיו וחסדיו מסכים עם הצדיק, וזהו לאמיתו דייקא, הינו אמיתתו של הצדיק נוטה כך.

ובס' ויחל משה להה"ק רמא"ב מקאזניץ על תהלים (פס"ז) מביא הדברים בנו"א וז"ל: סיפר לנו הה"ק מו"ה אלימלך ז"ל שבימיו נגזרה גזרה קשה על ישראל רח"ל, והיה מתאמץ בתפלה בכל עוז במסירות נפש, עד שנגלה אליו רבו הקדוש מו"ה דוב בער זצ"ל מ' מ"ק ראוונע ואמר לו, הלא אמרתי לכם התפללו בעדי, כי כל הימים אשר אנכי חי אני מעכב כל הגזירות, וישאלהו הלא גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם (חולין ז). ויענהו כל עוד היותי חי בעולם הזה, ולפי מראה עיני הבשר שלי היה נחשב לצער הייתי יכול לעכב, אבל פה בעולם העליון אני רואה שהכל לטובה, וכי אעכב להיטיב בישראל.

וכ"ה בספריו באר משה (פ' תולדות י ב), ובינת משה לחנוכה.

אלעזר כי הוא חושש מאוד ליהנות ממעות הללו שהרי האנשים נתנו המעות רק מפני שסבורים שאני רבי, ויש בכוחי לברך אותם, אבל הלא אני יודע האמת שאין בכוחי לפעול כלום, אמר לו הרה"ק שיכול ליהנות מהמעות, כי נתנו לו המעות בלב שלם.

מען אז ס׳איז א טובה, אבער אונטן אז מ׳זעהט נישט קען מען נאך איינרייסן...[9]

האדמו״ר מטאהש: היינט איז די יארצייט פונעם הייליגן רבי ישעי׳לע קערעסטירער. מיין טאטע פלעגט אלץ יעדן מוצאי שבת צו פארציילן פאר די בחורים סיפורי צדיקים, בחורים זענען געקומען אנפאנג זמן, ס׳איז חודש אייר מ׳הייבט שוין אהן די ישיבות, דעם ערשטן שבת פארדעם האט ער געפרעגט, בחורים איך וויל ענק פרעגן א שאלה, רבי ישעי׳לע קערעסטירער האט געגעבן פאר אלע אידן צו עסן, ער האט אלץ אינזין געהאט יעדן איינעם, ער האט משפיע געווען פאר אידן אזויפיל ישועות, ווי אזוי? דער רבי ישעי׳לע ער האט געהאט געלט, ער האט געקענט אלעמאל טיילן פאר אידן, זאגטם מיר ווי אזוי האט ער דאם באוויזן?, קיינער האט זיך נישט אהנגערופן, זאגט ער, איך וועל ענק זאגן, רבי ישעי׳לע איז געווען א נוטר ברית, ער איז געווען א הייליגער איד, מיט זיין קדושה האט ער געהאט השפעות.

רבינו: נאך דעם קדושת יו״ט ס׳פטירה איז רבי ישעי׳לע געקומען צופארן צו די לויה מיט א וואגן מיט מזונות, ער האט געזאגט אז ער האט פארשטאנען אז עס קומט א גרויסער עולם און זיי וועלן נישט האבן וואם צו עסן, האט ער מיטגענעמען א וואגן מיט מזונות.

האדמו״ר מטאהש: אויך פאר זיין לויה האט ער געזאגט אז מ׳זאל אהנגרייטן צו עסן?

רבינו: דאם איז א עקסטערע מעשה, אזוי זאגט מען אז ער האט געזאגט מ׳זאל אהנגרייטן צו עסן וויל ס׳וועלן קומען אסאך מענטשן זאלן זיי האבן וואם צו עסן.

וכיבדו רבינו בברכת לחיים

וביקו רבינו: לחיים, הצלחה רבה און סייעתא דשמיא, אז מ׳פארט שוין אהיים, דער אויבערשטער זאל העלפן א דרך צליחה, מ׳זאל אהיים פארן געזונטערהייט.

האדמו״ר מטאהש: אמן, דער רבי זאל האבן סייעתא דשמיא, קיעה״ר עם וואקסט א שטאט דא.

רבינו: כ׳האב געהערט אז ס׳איז געווען עגמת נפש אין מאנטריאל דעם יו״ט, און אין טאהש אויך (בעיר מאנטרעאל ובקרית טאהש והסביבות נפסק העלעקטעריק משום איזה מכשול, ועשו את כל סדר ב׳ ימים הראשונים של חג הפסח לאור הנר).

האדמו״ר מטאהש: כ׳האב געהערט אז דער רבי האט געגעבן חיזוק פאר די אידן דארט אין שטאט, אז מ׳זאל זיך מחזק זיין און זיך האלטן שטארק דאם איז דער רצון פונעם אויבערשטן.

דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל זיך טאקע קענען האלטן שטארק מיט סיעתא דשמיא.

ונפרד רבינו ממנו ברב ברכות

בדרך צאתו הציג האדמו״ר מטאהש לפני רבינו את א׳ ממלוויו, מנאמני ביתו ומסור בכל לב למען קרית טאהש ומוסדותי׳

ואמר: ער הייסט ר׳ אלחנן פאפאלנאש, אונזער בריה התיכון אין טאהש, כ׳מיין אז דער רבי קען אים.

רבינו: שלום עליכם, דו דארפסט צו זיין ר׳ שמואל׳ס אן איניקל, נישט אזוי?.

האדמו״ר מטאהש: יא, ר׳ שמואל איז געווען זיין זיידע, ער האט געוואוינט אין וויליאמסבורג.

רבינו: א וודאי, ר׳ שמואל איז געווען א סיגוטער מתפלל, ער האט געוואוינט אויף היוז סטריט, זייער נאנט געווען מיט אונז דארט אויף היוז סטריט, געדאוועט כסדר אין סיגוט דארט.

ר׳ אלחנן: יא, דער רבי האט אסאך ארויסגעהאלפן מיין זיידן אלע יארן, ער פלעגט אלץ זאגן.

רבינו: אונז זעמיר געווען שטארק בידידות, יענע יארן. ווי לאנג איז ער שוין נישטא, דיין זיידע?

ר׳ אלחנן: ס׳ווערט שוין יעצט דרייסיג יאר, תשנ״ג איז אוועק.

האדמו״ר מטאהש: ר׳ אלחנן איז א גרויסער כח ביי אונז.

וביקו רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן, ברכה והצלחה מיט אלעם גוטן.

וליווהו רבינו החוצה ברוב ידידות

---

9 וכן כתב בס׳ מדרש פנחס החדש (אות פה) אמר בשם הרב דשפיטיווקא זצללה״ה כשנגזרה הגזירה במדינת קיר״ה אודות החיל, היה הצה״ק רבי אלימלך מליזענסק זצללה״ה צועק על זה, ראה בחלום את המגיד ממעזריטש ז״ל ואמר לו, מה אתם מחשים, והשיבו בעוה״ז היינו מתפללין ובעולם העליון אנו רואים שהוא איין גימאכין, אתה שאינך יודע הטובה התפלל.

וכן הובא גם בס׳ דברי אלימלך להרה״ק ר״א מגרודזיסק (פ׳ תולדות), ובס׳ בית ישראל רוזין מערכת אמת ליעקב מהרה״ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא פ׳ קדושים.

רבינו שליט״א ביאור בזה בשיעור פרקי אבות לפרש המשנה (אבות פ״ב מ״א) עין רואה ואוזן שומעת, כי אמרו חז״ל (מועד קטן טז:) על הכתוב (שמואל ב כג) אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל ביראת אלקים, מאי קאמר, אמר רבי אבהו הכי קאמר, אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם, מי מושל בי צדיק, שאני גוזר גזרה וצדיק מבטלה. ואף שבשמים ממעל נראה כי כן הוא באמת טוב ונכון לבני ישראל, מכל מקום אם הצדיק מתפלל הקב״ה מבטל הגזירה בשביל הצדיק. וזה ביאור המשנה עין רואה, כי הקב״ה הוא צופה למרחוק ורואה הטוב האמיתי, ועם כל זה אוזן שומעת להקשיב לתפלת הצדיק ומבטל הגזירה.

ברוך הבא בשם ה'

בהתרגשות עילאה מודיעים אנו עפ"י הבשורה טובה כי באה בהופעתו כבוד של רב האי גאון וגדול, מבצר מעוז ומגדל, נאה דורש ונאה מקיים, בהדבצ"ת תורה וי"א את שמים, המאוה"ג הגדול לממשלת ד"תורה, מרביץ תוה"ק בעוז ובתפארה, איש האשכולות, פה מפיק מרגליות, יום ולילה יביע אומר, דמתה לתמ"ר, ענף עץ אבו"ת, נזר יופי כליל תפארת, לבית אבותיו עטרת, עומד לנס קהילתנו, על ישראל הדרתנו, בפי ישרים תהילתנו, כבוד שמו תפארתנו

הגאון הצדיק

אב"ד קהילתינו וויליאמסבורג

שליט"א

בנו הגדול של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אשר בוא יבוא ברינה לפאר ולרומם

שבת המתאחדת

בעיר ה' שמה עיה"ק ירושלים ת"ו

בשליחות הקודש של אבינו רועינו רבינו הגה"ק שליט"א

המקדשם פניו בהדרת כבוד ויקר

הנהלת הקהילה

ברכה' מציון וראה בטוב ירושלים

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
נתייסדה ע"י רבינו הגה"ק
מהר"י ט"ב זצוקללה"ה
בני ברק
בנשיאות
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
שליט"א
לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו
שמחים אנו להשיר נדק בקהל רב ביבוד אנשי שלומינו שיחיו
בי אי"ה נמהה שאוהיעו החשוב
הוואן הצדיק
אב"ד קהלתינו
וויליאמסבורג
שליט"א
בנו בכורו של מרן רבינו הגה"ק שליט"א
יופיע בהדרתו בקרב קהלתינו הק' פה בני ברק יצ"ו
לבקר במוסדותינו הק'
בהיכלי הת"ת והישיבות
ולפאר מעמד כינוס אנשי שלומינו עדת קהלתינו
פרטים יבואו
הנהלת הקהילה והמוסדות